

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
POLITIKOS IR VADYBOS FAKULTETAS
VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO INSTITUTAS

VILIJOS KARPAVIČIŪTĖS

**SOCIALINĖS PARAMOS TEIKIMAS ŠEIMOMS
AUGINANČIOMS NEPILNAMEČIUS VAIKUS,
LIETUVOJE**

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas:
Prof. dr. Jolanta Aidukaitė

Vilnius, 2013

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
POLITIKOS IR VADYBOS FAKULTETAS
VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO INSTITUTAS

**SOCIALINĖS PARAMOS TEIKIMAS ŠEIMOMS
AUGINANČIOMS NEPILNAMEČIUS VAIKUS,
LIETUVOJE**

Viešojo administravimo magistro baigiamasis darbas
Studijų programa 621N71001

Recenzentas

Prof. dr. Arvydas Guogis

2013

Darbo vadovas:

Prof. dr. Jolanta Aidukaitė

2013

Darbą atliko:

VAmns2-01 gr. stud.

Vilija Karpavičiūtė

2013 11 20

Vilnius, 2013

TURINYS

IVADAS	7
1.PARAMOS ŠEIMAI POLITIKA IR JOS ĮGYVENDINIMAS LIETUVOJE	10
1.1. Pagrindinės sąvokos vartojamos teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus.....	10
1.2. Paramos šeimai politikos tipai.....	13
1.3. Paramos šeimai politikos kūrimosi tendencijos Lietuvoje.....	18
2.PARAMOS ŠEIMAI POLITIKOS TEISINIS REGLAMENTAVIMAS LIETUVOJE	21
2.1. Teisės aktai ir kiti dokumentai reglamentuojantys paramos šeimai politiką Lietuvoje.....	22
2.2. Institucijos atsakingos už socialinės paramos šeimai skyrimą Lietuvoje.....	26
2.2.1. Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	27
2.2.2. Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerija.....	28
2.2.3. Lietuvos Respublikos finansų ministerija.....	29
2.2.4. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.....	31
2.2.5. Vietos savivalda.....	33
3.ŠIUOLAIKINĖS VIEŠOJO VALDYMO REFORMOS VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO PROCESĖ	36
3.1. Šiuolaikinės viešojo valdymo reformos viešojo administravimo procese.....	37
4.TYRIMO METODOLOGIJA IR ORGANIZAVIMAS	41
4.1. Tyrimo metodologija.....	41
4.2. Kokybinio tyrimo dizainas. Interviu su Kupiškio ir Vilniaus savivaldybėse bei seniūnijose dirbančiais darbuotojais teikiančiais socialinę paramą.....	44
4.2.1. Tyrimo duomenų analizė.....	47
4.3. Tyrimo išvados.....	66
IŠVADOS	69
REKOMENDACIJOS	71
LITERATŪROS SĄRAŠAS	72
ANOTACIJA LIETUVIŲ KALBA	79
ANOTACIJA ANGLŲ KALBA	80
SANTRAUKA LIETUVIŲ KALBA	81

SANTRAUKA ANGLŲ KALBA.....	83
PRIEDAI.....	85

PRIEDAI

1 priedas. Kokybinio tyrimo klausimai informantams.....	86
2 priedas. Informantų atsakymai.....	88
3 priedas. Subkategorijos ir informantų teiginiai.....	104

LENTELIŲ IR PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

LENTELĖS

1 lentelė. Motinystės (tėvystės) atvejų skaičius ir vidutinis mėnesio pašalpos dydis nuo 2009m. iki 2012m.....	15
2 lentelė. Gimstamumas ir mirtingumas, Lietuvoje nuo 2009m.–2012m. (gyventojų skaičius tūkstančiais).....	19
3 lentelė. Tyrimo tikslas, uždaviniai, kategorijos ir subkategorijos.....	44
4 lentelė. Duomenys apie tyrime dalyvavusius informantus.	47

PAVEIKSLAI

1 pav. Socialinės politikos supratimo aspektai.....	12
2 pav. Socialinės paramos mokiniams rūšys.....	16
3 pav. Pagrindinės šeimos politikos veiksmų kryptys.....	24
4 pav. Socialinės paramos rūšys.....	25
5 pav. Viešojo valdymo reformų modelis.....	39

ĮVADAS

Temos aktualumas. Kiekvienoje šalyje šeimos politika yra viena iš prieštaringiausių valstybės politikos sričių, kur susiduria skirtingi požiūriai, interesai, vertybės ir žinoma tradicijos. Šeimos politikos reikšmė įvairiose ES šalyse yra labai skirtinga, o jų išskirtinumą lemia ne vienas esantis faktorius. 2008 metais prasidėjusi ir dar iki šiol nesibaigianti ekonominė krizė skaudžiai palietė ne tik kai kurias Europos šalis, bet ir pačią Lietuvą. Per pastaruosius penkerius metus Lietuvoje ekonominės krizės pasekmės tapo labai skaudžios valstybei ir šalyje gyvenančių šeimų gyvenimui: didėjo nedarbas, skurdas ir augo nusikalstamumas. Šalyje išaugus bedarbystei, šeimos buvo priverstos prašyti valstybės pagalbos. Pasak Lietuvos Respublikos Konstitucijos (1992) „valstybė globoja šeimas, auginančias ir auklėjančias vaikus namuose, įstatymo nustatyta tvarka teikia joms paramą“. Taip pat LR Konstitucijoje yra pabrėžiama, kad valstybė turi užtikrinti gerą šeimos kūrimosi klimatą, teigti joms paramą, tačiau pasak Navaičio (2007) „konstitucinė nuostata nėra pakankamai sėkmingai įgyvendinama“, dėl pakankamai greitai šalyje besikeičiančių socialinių ir ekonominių pokyčių. (p.44) Staigūs socialiniai bei ekonominiai reiškiniai, valstybės išlaidų taupymas, naujų technologijų atsiradimas lėmė naujų reformų atsiradimą. Valstybė kurdama naujos reformos modelį siekia ne tik naudoti valstybei (pigesnės, našesnės valdžios), bet ir naudoti šalies gyventojams teikiant kokybiškesnes paslaugas. Manoma, kad norint pasiekti kokybiškesnių rezultatų kuriant naują reformų modelį, yra svarbu kuo anksčiau išsiaiškinti socialinės paramos šeimai teikimo problemas ir tokiu būdu siekti efektyvesnių rezultatų teikiant socialinę paramą šeimai.

Socialinės paramos teikimui šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus didelę reikšmę turi savivaldybėse ir seniūnijose dirbantys valstybės tarnautojai, kurie tiesiogiai susiduria su šeimomis prašančiomis valstybės pagalbos. Valstybės tarnautojas, tai asmuo tarnaujantis valstybei, sprendžiantis gyventojų problemas ir tenkinantis visuomenės interesus. Būtent valstybės tarnautojo darbas savivaldybėje ir seniūnijoje – padėti šeimai auginančiai nepilnamečius vaikus išspręsti iškilusias finansines ir socialines problemas tarpininkaujant su valdžios institucijomis gebančiomis padėti problemų sprendime.

Darbo išskirtinumas: nagrinėjant socialinės paramos teikimą šeimai auginančiai nepilnamečius vaikus, Lietuvoje temą buvo pastebėta, kad šių dienų visuomenėje labai didelę reikšmę turi priimtų įstatymų gausa bei valstybės institucijų veikla teikiant socialinę paramą.

Visame pasaulyje, kaip ir Lietuvoje, ekonominis ir socialinis visuomenės keitimasis, naujų reformos modelių kūrimas įtakoja ne tik naujų įstatymų koregavimą, bet ir valdžios institucijų

veiklą. Dažnas atvejis, kad įstatymų priėmimas ir taikymas ne visada yra efektyvus dirbant valstybės tarnautojams tiesiogiai su piliečiais. Todėl šiame darbe yra apžvelgiami įstatymai taikomi teikiant socialinę paramą, institucijos teikiančios paramą šeimai bei naujų reformų įtaką teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus. Šios nagrinėjamos temos išskirtinumą atskleidžia ir tai, kad ekspertinių bei mokslinių darbų, kuriuose būtų tiriama socialinės paramos teikimas ir jos rezultatas, nėra daug, o dauguma atliktų darbų susiję su užsienio valstybėse įgyvendinamos šeimos politikos apžvalga ir siūlymais, perimti užsienio valstybių praktiką šeimos politikos srityje. Reikėtų paminėti, kad teorinę dalį paramos šeimai temą plačiai nagrinėja autoriai: J. Aidukaitė, R. Jančaitytė, L. Kovizaitė, G. Navaitis, M. McArthur, V. Stankūnienė, L. Thomson, o praktinę sritį apibrėžia priimti Lietuvos valstybėje nacionaliniai, tarptautiniai teisės aktai bei dokumentai ir žinoma institucijos atsakingos už socialinės paramos teikimą.

Darbo problema. Pastebima, kad savivaldybės ir seniūnijos teikdamos socialinę paramą šeimai susiduria su įvairiausiomis problemomis, kurios dar iki šiol nėra aiškiai apibrėžtos, nėra sukurta priemonių joms spręsti, todėl svarbu rasti atsakymą į probleminį klausimą: *kokios yra pagrindinės problemos teikiant socialinę paramą šeimai bei kokios yra imamasi priemonių sprendžiant šias problemas?*

Norint atsakyti į šį klausimą yra atliekamas kokybinis tyrimas. Pusiau struktūrizuoto klausimyno pagalba apklausiami Vilniaus ir Kupiškio savivaldybėse bei seniūnijose dirbantys valstybės tarnautojai teikiantys socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus. Vilniaus ir Kupiškio savivaldybės ir seniūnijos pasirinktos neatsitiktinai, nes buvo **keliamo hipotezė**, kad respondentų atsakymai (išskirtos problemos) gali kisti, dėl šiose savivaldybėse ir seniūnijose gyventojų skaičiaus, materialinės padėties.

Tyrimo objektas – socialinės paramos šeimoms, auginančioms nepilnamečius vaikus, administravimas.

Darbo tikslas - siekiant efektyvesnių rezultatų teikiant socialinę paramą šeimai Lietuvoje, ištirti valstybės teikiamos socialinės paramos šeimai auginančioms nepilnamečius vaikus administravimo problemas ir jų sprendimo galimybes.

Darbo uždaviniai:

1. išnagrinėti pagrindines sąvokas vartojamas teikiant socialinę paramą, aptariant šeimos politikos kūrimosi tipus ir tendencijas Lietuvoje;
2. išnagrinėti pagrindinius teisės aktus ir kitus dokumentus, reglamentuojančius paramos šeimai skyrimą bei institucijas atsakingas už socialinės paramos teikimą;
3. išanalizuoti socialinės paramos teikimą aptariant viešojo valdymo reformų atsiradimą, reformos modelio kūrimą;

4. ištirti valstybės teikiama socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus Kupiškio ir Vilniaus savivaldybėse bei seniūnijose.

Informacijos rinkimo ir tyrimo metodai. Magistrinis baigiamasis darbas yra paremtas mokslinės literatūros, publikacijų, teisės aktų analize bei statistikos duomenų ir kitų aktualių dokumentų apžvalga. Gilesniam problemos suvokimui apie socialinės paramos teikimą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus yra panaudotas empirinis (ekspertų apklausos) metodas ir atliktas pusiau struktūrizuotas intervių. Tyrimo metu apklausti Kupiškio ir Vilniaus savivaldybėse ir seniūnijose dirbantys darbuotojai teikiantys socialinę paramą. Gauta informacija bus analizuojama naudojant content analizės metodą, tyrimo duomenys grupuojami, vaizduojami lentelėse ir apibendrinami.

Magistrinį baigiamąjį darbą sudaro: įvadas, dėstymas (keturios dalys, kurios dar yra skirstomos į atskirus poskyrius), išvados, rekomendacijos, naudotos literatūros sąrašas, anotacija ir santrauka lietuvių ir anglų kalbomis bei priedai. Pirmajame skyriuje aptariama: pagrindinės sąvokos vartojamos teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus, paramos šeimai politikos kūrimosi tipai ir tendencijos, Lietuvoje. Antrame nagrinėjami teisės aktai ir kiti dokumentai reglamentuojantys paramos šeimai politiką Lietuvoje bei aptiriamos institucijos atsakingos už socialinės paramos šeimai skyrimą. Trečiame skyriuje kalbama apie šiuolaikines viešojo valdymo reformas viešojo administravimo procese ir reformos modelio kūrimą. Ketvirtame skyriuje aprašoma tyrimo metodologija, pateikiama išsami informacija kaip buvo atliekamas tyrimas bei išanalizuoti tyrimo metu gauti duomenys.

Teoriškai magistrinis darbas yra labai reikšmingas, nes paramos šeimai skyrimas yra labai aktualus mūsų valstybėje. Kaskart sparčiai besikeičianti valdžia, demografinė, ekonominė, socialinė padėtis šalyje daro didelę įtaką įstatymų koregavimui bei naujoms atsiradusioms problemoms, teikiant socialinę paramą šeimai.

Praktinis reikšmingumas yra neabejotinas, nes iki šiol dar nėra tirta, kaip valstybės tarnautojai patys vertina teikiamą socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus jų savivaldybėje ir seniūnijoje, kokias jie išskiria problemas bei kaip jie patys siūlo jas spręsti. Taip pat temos reikšmingumas išsiskiria savo atlikimo objektu – Kupiškio ir Vilniaus savivaldybės ir seniūnijos. Tyrimo gauti duomenys bus lyginami pagal savivaldybėse gyventojų skaičių. Todėl manoma, kad šis darbas gali būti naudingas valdžios atstovams rengiant socialinės paramos šeimoms įstatymus.

1. PARAMOS ŠEIMAI POLITIKA IR JOS ĮGYVENDINIMAS LIETUVOJE

1.1. Pagrindinės sąvokos vartojamos teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus

Nagrinėjant istorinius šaltinius galima pažymėti, kad šeimos politikos samprata atsirado tik XX a., paskutiniaisiais dešimtmečiais. Ši sąvoka Europoje dar nėra pilnai išsivysčiusi, todėl jos apibrėžimas yra gan keblus kiekvienai valstybei.

Paramos šeimai politika dažnai yra suprantama, kaip pinigine parama šeimai, auginančiai vaikus. (Stankūnienė ir kt., 2003, p. 45) Kiekvienos šalies gyventojai paramos šeimai sąvokos apibrėžtį supranta skirtingai, todėl yra labai svarbu prieš pradedant kalbėti apie paramos šeimai politiką apibrėžti šias sąvokas: nepilnametis, šeima, šeimos politika, paramos šeimai politika, socialinė politika, vaikas ir valstybės tarnautojas.

Nepilnamečio sąvoka yra labai kebli, ji vartojama įvairiose teisės aktuose ir moksliniuose šaltiniuose apimanti visus asmenis, nesulaukusios pilnametystės (18 metų). Dauguma valstybės gyventojų suprantama, kad nepilnametis yra asmuo negebantis pilnai savimi pasirūpinti, gyvenantis su suaugusiuoju, savo šeima. Taip pat ši sąvoka yra sudedamoji „vaikas“ dalis, apimanti vaikus nuo 14 iki 18 metų amžiaus. Vaikas ir šeima yra du neatsiejami veiksniai, todėl magistriniame darbe ir yra kalbama apie socialinės paramos teikimą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus. (A. Drakšienė, R. Drakšas, 2008, p. 32)

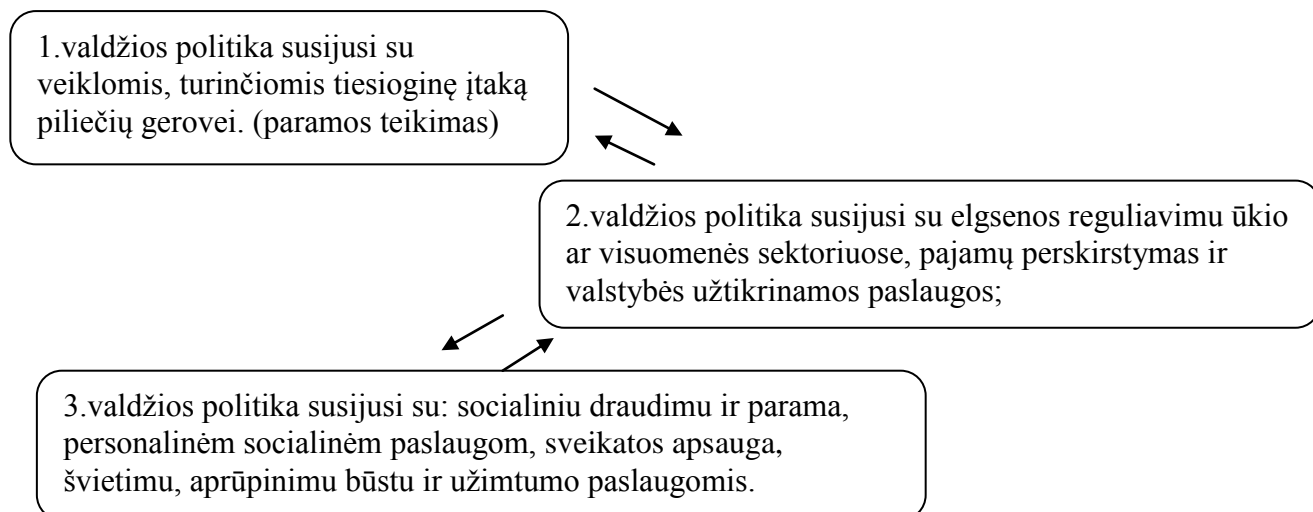
Šiandieniniame pasaulyje daugeliui žmonių šeima yra kone svarbiausias aspektas gyvenime, tačiau pasaulyje gausiame savitų kultūrų, besikuriančių naujų religijų, nuomonių pasikeitimui, šeimos sąvoka yra dažnai suvokiama skirtingai. Todėl šeimos sąvoką, pasak Hantrais ir Letablier (1996) reikia suvokti per keturius išskirtus požiūrius, tai yra statistiniu, instituciniu, viešosios politikos bei sociologiniu požiūriu. (p.37) Statistiniu požiūriu šeimą galima apibrėžti, kaip teigia profesorė, socialinių mokslų daktarė, Giedrė Kvieskienė (2003) „mažiausią visuomenės regeneracijos kolektyvą, kurį siejį ekonominės ir dvasinės veiklos bendrumas.“ (p.230) Institucinis požiūris yra suprantamas, kaip šalyje priimtų įstatymų gausa, jose išdėstytų teisių, pareigų, atsakomybių vienovė. Viešosios politikos požiūriu, apibrėžiant šeimos sąvoką galima išskirti, kad šeima yra orientuota į pačios valstybės supratimą apie šeimą, pagalbos teikimą, puoselėjimą ir vertybių išsaugojimą. Lietuvos Respublikos Konstitucija šeimą apibrėžia, kaip visuomenės ir valstybės pagrindą. (LR Konstitucija, 1992, p.101) Sociologiniu požiūriu nagrinėjant šeimos sąvoką

galima pabrėžti, kad šeimos požiūris suprantamas, kaip tėvų ir vaikų tarpusavio santykiai, pagalba ir pagarba vieni kitiems.

Šiandien šeima gali būti ne tik priešingos lyties atstovai turintys savo atžalas, bet ir „vienos lyties šeimos, kohabitacijoje gyvenančios poros, nuotolio šeimos ir kt.“ (Jančaitytė R., 2011, p.14) Kaip pastebime šeimos sąvoka yra labai skirtingai suprantama, kaip ir jos išskiriamos formos, todėl yra labai svarbu prieš kuriant valstybėje šeimos politiką vienareikšmiškai apibrėžti šeimos sąvoką, kad nekiltų prieštaravimų bei konfliktų dėl šeimos politikos kuriamų principų. Toliau nagrinėjant socialinės paramos teikimą šeimai, šeimos sąvoka bus suprantama, kaip visuomenės ir valstybės pagrindas kurį sudaro nepilnamečiai vaikai ir suaugę asmenys vedantys bendrą šeimos ūkį.

Šeimos politikos sampratą įvairių šalių mokslininkai supranta taip pat labai nevienodai. Manoma, kad šios sąvokos supratimas priklauso nuo kiekvienos valstybės politinių aspektų bei koks yra valstybėje taikomas gerovės valstybės modelis. Dažnas atvejis, kad šeimos politika yra sutapatinama su socialinės politikos sąvoka, tačiau reikėtų atminti kad socialinės politikos sąvokos apibrėžimas yra platesnis nei šeimos politikos.

Šeimos politikos sąvoką apibrėšime, kaip socialinės politikos dalį, kuri reguliuoja šeimyninius santykius, auklėja, vykdo prevencines priemones siekiant sureguliuoti šeimyninius santykius. Pagrindinės sritys atkreipiančios dėmesį į valstybės šeimos politikos įgyvendinimą yra: demografiniai, kultūriniai aplinkos ir vertybės pokyčiai, socialinės ir ekonominės šeimos, vaikų ugdymo ir visokeriopo saugumo užtikrinimo ir kt. problemos. (LT Seimo nutarimas „Dėl valstybinės šeimoms politikos koncepcijos patvirtinimo“, 2008, p.9-20) O socialinės politikos sąvoką sukonkretinsime vadovaujantis sudarytų paveikslu, kuriame yra pavaizduota socialinės politikos supratimo pagrindiniai aspektai. (žr. 1 pav.) Kaip parodo sudarytas paveikslas, socialinė politika yra suprantama per tris išskirtus aspektus, kurie ir yra susiję su teikiama socialine parama šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus. Teikiant socialinę paramą šeimai yra atsižvelgiama į: tiesioginės įtakos darymą piliečiui teikiant paramą, į gaunamų pajamų paskirstymą, į socialinio draudimo išmoką, sveikatos apsaugą, nemokamą švietimą, šeimų aprūpinimą būstu teikiant kompensacijas už būsto šildymą, karštui ir geriamam vandeniui. Tai gi apibendrinus, socialinės politikos sąvoka yra suprantama, kaip valstybės įgyvendinama politika kurios pagrindinės sritys yra socialinė ir sveikatos apsauga, teikiamos paslaugos ir rūpyba bei darbo rinkos ir užimtumo politika.



1pav. Socialinės politikos supratimo aspektai. (sudaryta autorės)

Apibrėžiant paramos šeimai politikos sąvoką buvo nagrinėjama mokslinė literatūra ir išsiaiškinta, kad paramos šeimai politiką yra suprantama siaurąją ir plačiąją prasme. Danijos mokslininkė, Tine Rostgaard (2004) teigia, kad paramos šeimai politika siaurąją prasme suprantama, kai parama šeimai yra teikiama toms šeimoms kurios augina vaikus iki jiems sukaks mokyklinis amžius. (tai yra 6m.) (p.26) Tai yra motinystės ir tėvystės išmokos ir atostogos, tiesioginės ir netiesioginės išmokos šeimoms kurių pragyvenimo lygis yra žemas. (LR ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymas, 2012) Platusis paramos šeimai politikos apibrėžimas sujungia visas sritis susijusias su viešąją politiką. Tai gali būti ir pašalpa skirta ne tik šeimoms auginančioms vaikus, bet ir pagyvenusiems asmenims, ir kompensacijos už būsto šildymą, ir viešajam transportui, ir mokinio priemonėms įsigyti ir kt. Taigi paramos šeimai politika – valstybės pagalba piliečiams tenkinant jų būtiniausius poreikius, kurių gaunamos mėnesinės pajamos yra nepakankamos, o gebėjimas pasirūpinti savimi dėl objektyvių, nuo jų nepriklausančių priežasčių yra ribotas.

Analizuojant socialinės paramos teikimą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus, kaip vieną iš paramos teikėją dirbantį savivaldybėje ar seniūnijoje apibrėšime kaip valstybės tarnautoją. Valstybės tarnautojas - fizinis asmuo, einantis pareigas valstybės institucijoje ar įstaigoje ir atliekantis viešojo administravimo veiklą. (LR Valstybės tarnybos įstatymas, 1999, 2-3 str.)

1. 2. Paramos šeimai politikos tipai

Kiekviena pasaulio valstybė yra unikali turinti savitą istorinę patirtį. Valstybėje susiklostę istoriniai įvykiai didelę reikšmę turi: ekonominiai sričiai, technologijų kūrimuisi bei paramos šeimai politikos kūrimosi tipams. Todėl daugelis įvairių šalių mokslininkų nagrinėdami paramos šeimai politiką dar iki šiol neranda vieno vienintelio ir tinkamo paramos šeimai politikos tipų klasifikacijos visoms šalims, nes kiekviena valstybė, kaip ir buvo kalbama anksčiau yra unikali ir rasti bendrą klasifikaciją yra labai sudėtinga. Taip pat, reikėtų paminėti, kad vakarų pasaulio mokslininkai ieškodami tinkamų tipų klasifikacijų bando rasti sąryšį tarp gerovės valstybių politikos modelių ir šeimos politikos tipų.

Nagrinėjant paramos šeimai politikos tipus buvo pastebėta, kad mokslininkai analizuodami šią sritį atsižvelgia į tris pagrindinius išskirtus aspektus: piniginę paramą, socialinę paslaugą ir mokesčių politiką šalyje. (Stankūnienė, 2001, p.43)

Lietuvoje įgyvendinant šeimos politiką yra vadovujamasi mokslininkės V. Stankūnienės išskirtais šeimos politikos tipais: (Stankūnienė ir kt., 2001, p.46)

- bendra paramos politika (general family support);
- dviejų darbo užmokesčių politika (dual earner support);
- į rinką orientuota politika (market oriented family policy).

Išsiaiškinus pagrindinius šeimos politikos tipus toliau aptarsime, kaip išskirti tipai yra gyvendinami Lietuvoje.

Bendra paramos šeimai politika.

Šis įvardintas šeimos politikos tipas yra orientuotas į finansinę paramą, skiriant paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus. Bendras paramos šeimai politikos tipas puoselėja tradicinį šeimos sukurtą modelį ir yra plačiai įgyvendinamas: Austrijoje, Belgijoje, Vokietijoje, Prancūzijoje, Airijoje, Italijoje, Ispanijoje ir Nyderlanduose. Daug dėmesio yra skiriama šeimai, kurioje vaikai būdami mokyklinio amžiaus gali daugiau laiko praleisti kartu su tėvais puoselėjant tvirtesnius santykius šeimoje. Bendros paramos šeimai politikos tipas Lietuvos Respublikoje nėra pilnai išvystytas, tačiau šiam paramos tipui galima priskirti paramą nėščiai moteriai. Remiantis Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, (2013) duomenimis, nėščiai moteriai yra skiriama „2 bazinių socialinių išmokų dydžio vienkartinė išmoka“, gimus vaikui - „kiekvienam gimusiam vaikui skiriama 11 bazinių socialinių išmokų dydžio vienkartinė išmoka“, išmoką vaikui „nuo gimimo dienos iki 2 metų yra skiriama ir mokama 0,75 bazinės socialinės išmokos dydžio išmoka per mėnesį“, bei motinystės

(arba tėvystės) pašalpą „kol vaikui sueis vieneri metai, yra 70 procentų, o kol vaikui sueis dveji metai, – 40 procentų pašalpos gavėjo kompensuojamojo uždarbio.“

Dviejų darbo užmokesčių politika remiasi lyčių lygybę bei universalumo principu, kuris yra gyvendinamas: Švedijoje, Norvegijoje, Suomijoje ir Danijoje. Šiose Skandinavijos šalyse yra sukurtas aukštas pragyvenimo lygis, šių šalių gyventojai moka didžiulius mėnesinius mokesčius valstybei, o valstybė savo ruožtu kuria lygybę tarp įvairių gyventojų grupių. Taip pat šis paramos šeimai politikos tipas atsižvelgia į atskirų žmonių, o ypač moterų, nepriklausomybės užtikrinimą. (Stankūnienė ir kt., 2001, p.65) Dviejų darbo užmokesčių politikos tipas atskleidžia, kad šeimose gimus vaikui patys tėvai gali pasirinkti kuris iš tėvų pasiliks namuose auginti vaiką, o kuris finansiškai išlaikys šeimą. Toks politikos tipas neleidžia diskriminuoti moterų, padeda joms siekti karjeros. Reikėtų paminėti, kad Lietuvoje dviejų darbo užmokesčių politika nėra taip gerai išvystyta, kaip Skandinavijos šalyse, nes dažnas atvejis, kad namuose auginti vaiką pasilieka moterys, todėl šeimoje dažnas atvejis kad gimus vaikui moters karjera žlunga.

Remiantis Lietuvos socialiniu žemėlapiu

(<http://www.socialiniszemelapis.lt/index.php?1262538155>) (žr. 1 lentelė) ketverių metų duomenimis galima pastebėti, kad šalyje gimus vaikui dažniausiai išeinama motinystės atostogų, nei tėvystės. 2009m. motinystės atostogų išėjo: 39868 moterys, vyrų buvo tik 2414. 2010m. – 44100 moterų, 3668 vyrų, 2011m. moterų 42236, vyrų – 3248, o 2012m. motinystės atostogas pasiėmė 37596, o tėvystės atostogų išėjo tik 2829 vyrų. Analizuojant pateiktus duomenis galima pastebėti, kad kasmet tėvystės atostogų išeidavo vis mažiau vyrų, o moterų nuo 2009m. (39868) iki 2010m. (44100) nors ir motinystės atostogų išeidavo daugiau nei vyrų, tačiau nuo 2011m. (42236) iki 2012m. (37596) motinystės atostogų skaičius sumažėjo, nors ir skaičius buvo didesnis nei tėvystės. Taip pat pastebima, kad 2012m. motinystės atostogų buvo mažiau nei 2009m. (39868), todėl galima daryti išvada, kad 2012m. šalyje gimstamumas, lyginant ketverių metų laikotarpį, sumažėjo, tačiau iki kol vaikui sukaks 2 metai didesnę dalį dienos praleidžia mamos, nei tėčiai. Taip pat galima pastebėti, kad nuo 2009m. iki 2010m. tėvystės pašalpos suma augo, to pasekoje augo ir didesnis skaičius tėvų išeinančių į tėvystės atostogas, tačiau vis po metų mažėjančios tėvystės pašalpos sumažino ir tėvų pasirinkimą išeiti į tėvystės atostogas, nes tėvystės ir motinystės pašalpų dydžio skirtumas nebuvo labai didelis, todėl dažniau auginti vaikus pasiliko moterys, taip užkirsdamos kelia savo karjeros kilimui.

1 lentelė. Motinystės (tėvystės) atvejų skaičius ir vidutinis mėnesio pašalpos dydis nuo 2009m. iki 2012m.
(remtasi Lietuvos socialinių žemėlapiu), (sudaryta autorės)

Metai	Motinystės pašalpos - atvejų skaičius sausio mėn. ir vidutinis mėnesio pašalpos dydis		Tėvystės pašalpos - atvejų skaičius sausio mėn. ir vidutinis mėnesio pašalpos dydis	
	2009	39868	1952 Lt.	2412
2010	44100	2270 Lt.	3668	2768 Lt.
2011	42236	1821 Lt.	3248	1932 Lt.
2012	37596	1616 Lt.	2829	1687 Lt.

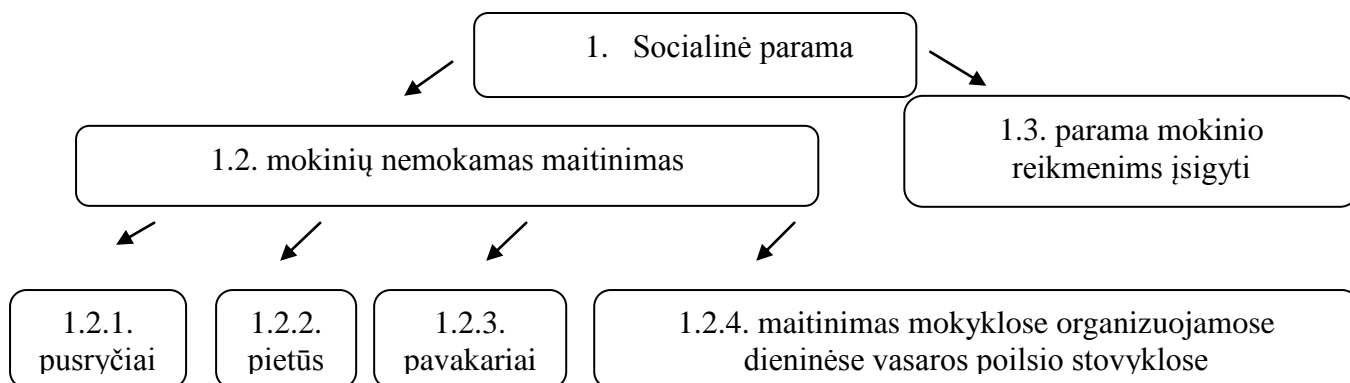
Trečias V. Stankūnienės (2011, p.55) išskirtas šeimos politikos tipas yra *į rinką orientuota politika*. Šis politikos tipas orientuojasi į valstybės minimalią, būtiną teikiamą paramą šeimai auginančiai vaikams, kad ji galėtų minimaliai pragyventi, todėl valstybė socialines pašalpas dažniausiai skiria socialinės rizikos šeimoms. Galima pastebėti, kad šis paramos šeimai politikos tipas yra artimesnis Lietuvai, nei bendros paramos šeimai politikos ir dviejų darbo užmokesčių politikos tipai, nes remiantis LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenimis (2013) šiam politikos tipui galima priskirti teikiamą socialinę paramą nepasiturintiems gyventojams bei socialinę paramą mokiniams, kurios yra išskiriamos į atsiras sritis.

Socialinė parama nepasiturintiems gyventojams yra skaidoma į socialinę pašalpą bei į būsto šildymo išlaidų, geriamojo vandens išlaidų ir karšto vandens išlaidų kompensacijas. Socialinė pašalpa yra skiriama LR piliečiams arba užsieniečiams, turintiems Lietuvos Respublikos ilgalaikio gyventojų leidimą gyventi, kurių mėnesinės pragyvenimo pajamos yra mažesnės už valstybės remiamas pajamas (350 Lt) (toliau – VRP) bendrai gyvenantiems asmenims arba vienam gyvenančiam asmeniui ir atitinka vieną iš nustatytų sąlygų aprašytų įstatymo 8 str., o teisę į kompensacijas už būsto šildymą, geriamojo ir karšto vandens kompensacijas turi gyvenamąją vietą būste deklaruojantys arba būstą nuomojantys bendrai gyvenantys asmenys, kurių turimo turto vertė neviršija turto vertės nustatymo. (LR pinigines socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymas, 2003) Žinant tokius pašalpos gavimo reikalavimus galima pastebėti, kad valstybė suteikia pagalbą ne tik savo šalies gyventojams, bet ir kitataučiams.

Taip pat į rinkos orientuota politikos tipą yra priskiriamas ir socialinės paramos mokiniams teikimas. Šią teikiamą socialinę paramą reglamentuoja: LR socialinės paramos įstatymas priimtas 2008 metais, LR socialinės paramos mokiniams įstatymas 2008m., ir LR Vyriausybės nutarimas dėl mokinių nemokamo maitinimo mokyklose tvarkos aprašo patvirtinimo 2009m.

Remiantis LR socialinės paramos mokiniams įstatymu (2008) socialinė parama vaikams yra skiriama vaikams, kurie mokosi bendrojo lavinimo, profesinėse, ikimokyklinio ugdymo mokyklose pagal bendrojo lavinimo (pradinio, pagrindinio, vidurinio ar specialiojo ugdymo) ar priešmokyklinio ugdymo programas bei turi teisę mokiniai į nemokamą maitinimą ir į paramą mokinio reikmenims įsigyti tie, jeigu jų visos šeimos vidutinės pajamos vienam asmeniui per mėnesį yra mažesnės kaip 1,5 VRP (525 Lt). (žr. 2 pav.) Taip pat vadovaujantis įstatymų valstybė leidžia savivaldybėms pačioms savo nuožiūra skirti socialinę paramą mokiniams savivaldybėje ar seniūnijoje gyvenantiems mokiniams pagal atskirus potvarkius, jeigu savivaldybės tarybos nustatytais atvejais, (ligos, nelaimingo atsitikimo, netekus maitintojo, kai bendrai gyvenantys asmenys augina tris ir daugiau vaikų ar vaikus augina neįgalūs bendrai gyvenantys asmenys ir kt.), atsižvelgiant į bendrai gyvenančių asmenų arba vieno gyvenančio asmens gyvenimo sąlygas, mokiniai turi teisę į nemokamą maitinimą, jeigu vidutinės pajamos vienam asmeniui per mėnesį yra mažesnės kaip 2 VRP (700Lt.) dydžiai. (LR socialinės paramos mokiniams įstatymas, 2008)

Socialinė parama mokiniams yra skiriama:



**2 pav. Socialinės paramos mokiniams rūšys. (remtasi LR socialinės paramos įstatymu, 2008)
(sudaryta autorės)**

LR socialinės paramos mokiniams įstatyme (2008) yra nustatomas socialinės paramos finansavimas. Socialinė parama mokinių nemokamas maitinimas ir parama mokinio reikmenims

įsigyti yra finansuojama iš „valstybės biudžeto specialios tikslinės dotacijos savivaldybių biudžetams, valstybės biudžete skirtų bendrųjų asignavimų Švietimo ir mokslo ministerijai, savivaldybių biudžetų lėšų, nevalstybinių mokyklų steigėjų skirtų lėšų ir įstatymų nustatyta tvarka gautų kitų lėšų.“ (2008, 4str.) Taip pat atsižvelgiant į nemokamo maitinimo teikimą mokiniams mokyklose, pats mokyklos steigėjas (tai yra dažniausiai savivaldybė) turi teisę skirti mokiniams nemokamą maitinimą mokyklose iš „savo ir įstatymų nustatyta tvarka gautų kitų lėšų.“ (LR Vyriausybės nutarimas dėl mokinių nemokamo maitinimo mokyklose tvarkos aprašo patvirtinimo, 2009) Nemokamo maitinimo mokiniams (pusryčiai, pietūs, pavakariai, maitinimas mokyklose organizuojamose dieninėse vasaros poilsio stovyklose) vienos dienos maitinimo sumą nustato apskrities viršininko administracija ar Švietimo ir mokslo ministerija, savivaldybės įsteigtose mokyklose ir savivaldybės teritorijose įsteigtose nevalstybinėse mokyklose – savivaldybės administracija. Nemokamam pietų maitinimui yra skiriama nuo 2,6 iki 3,6 procento bazinės socialinės išmokos dydžio suma, maitinimui (pusryčiams, pietums, pavakariams) mokyklose organizuojamose dieninėse vasaros poilsio stovyklose – nuo 6 iki 7 procentų bazinės socialinės išmokos dydžio suma, o pusryčiams ar pavakariams yra skiriama nuo 1,2 procento iki 2 procentų bazinės socialinės išmokos dydžio suma. (LR Vyriausybės nutarimas dėl mokinių nemokamo maitinimo mokyklose tvarkos aprašo patvirtinimo, 2009)

Pasak įstatymo, LR socialinės paramos mokiniams įstatymo (2008, 8 str.), mokinio reikmenims įsigyti iš valstybės biudžeto yra skiriama 120 proc. bazinės socialinės išmokos dydžio suma vienam mokiniui per kalendorinius metus. Ši skiriama suma yra panaudojama vienam šeimos asmeniui, kuris mokosi švietimo institucijoje pagal bendrojo lavinimo (pradinio, pagrindinio, vidurinio ar specialiojo ugdymo) ar priešmokyklinio ugdymo programas. Socialinė parama mokinio reikmenims įsigyti yra paskiriama atsižvelgiant į tam tikrus aspektus. Tai yra į kiekvieno mokinio individualius poreikius, (kokių mokymosi priemonių jam reikia norint užtikrinti tinkamą ugdymosi procesą) atsižvelgiama į bendrai gyvenančių asmenų auginamų vaikų skaičių, į mokinių jau turimus mokinio reikmenis ir žinoma atsižvelgiama į savivaldybės tarybos nustatyta paramos mokinio reikmenims įsigyti tvarką. Taip pat įstatyme yra nurodama, kad vadovaujantis Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos patvirtintu individualiųjų mokymosi priemonių sąrašu, gali būti įtrauktas į socialinės paramos mokinio reikmenims įsigyti ir socialinę riziką patyręs mokinytis.

Reikėtų pastebėti, kad valstybė šalies piliečiams ir kitataučiams suteikia pagalbą skirdama ne tik pinigines išmokas (socialines pašalpas) bet ir teikia socialines paslaugas. Socialių paslaugų apibrėžimas yra labai platus, kurį sudaro ne tik įvairios sritys bet ir įvairaus socialinio statuso paslaugos gavėjai. LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (<http://www.socmin.lt/index.php?909359859>) socialines paslaugas apibrėžia kaip paslaugas,

kuriomis yra suteikiama pagalba valstybės gyventojui dėl tam tikrų priežasčių negebančių dalyvauti visuomenės gyvenime. Socialinės paslaugos yra teikiamos: senyvo amžiaus asmenims, asmenims su negalia, likusiems be tėvų globos, socialinės rizikos šeimoms, vaikus globojančios šeimoms ir kitiems asmenims. Kiekvienam valstybės gyventojui teikiant socialinę paslaugą yra atsižvelgiama į išskiriamas dvi socialinių paslaugų rūšis. Socialinės paslaugos gali būti bendrosios ir specialiosios. (LR Socialinių paslaugų įstatymas, 2006, 6-8str.) Bendrosios tai yra paslaugos, kurios yra teikiamos asmeniui kurio gebėjimai savimi pasirūpinti gali būti ugdomi konsultuojant, organizuojant maitinimą, transporto priemonių pagalbą, aprūpinant būtiniaisiais drabužiais bei avalynę ir kitos paslaugos. Specialiosios paslaugos yra išskiriamos, kai asmuo pats savarankiškai negali savimi pasirūpinti ir negeba dalyvauti visuomenės gyvenime. Tokiam asmeniui yra teikiama: socialinė priežiūra, globa paskiriant pagalbininką namuose (socialinį darbuotoją). (LR Socialinių paslaugų įstatymas, 2006) Socialinių paslaugų teikimą organizuoja savivaldybės bendradarbiaujant su LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerija bei Socialinių paslaugų priežiūros departamentu prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.

Apibendrinus galima daryti išvadą, kad bendros paramos šeimai politikos ir dviejų darbo užmokesčių politikos tipai Lietuvos Respublikoje nėra pilnai išvystyti, kaip Pietų Europos ir Skandinavijos šalyse. Lietuva daugiau dėmesio skiria į rinkos orientuotą politiką teikdama valstybės pagalbą šalies gyventojams ir kitataučiams skiriant socialinę paramą nepasiturintiems gyventojams ir socialines paslaugas asmenims ir jų šeimoms negebančioms savimi ar šeima pasirūpinti dėl tam tikrų iškilusių gyvenimiškų sunkumu, nei skatinant šalyje gimstamumą skiriant didesnes išmokas besilaukiančioms šeimoms bei gimusiam vaikui, kai tai daro Pietų Europos šalys ir neskatinant lygybės tarp moters ir vyro siekiant karjeros, kaip Skandinavijos šalys.

1.3. Paramos šeimai politikos kūrimosi tendencijos, Lietuvoje

Lietuvoje paramos šeimai politika pradėjo plėstis tik XXa. paskutiniame dešimtmetyje, tam įtakos turėjo daugelis priežasčių. Svarbiausios iš jų yra: institucinė valstybės struktūra, finansiniai ištekliai, ekspertų nuostatos apie anksčiau vykdytos politikos elementus. (Kutienė, 2010, p.19)

Paramos šeimai politikos kūrimosi tendencijose yra išskiriama dešimt paramos šeimai politikos rengimosi etapų. Žemiau, pagal Stankūnienės ir kt. (2001) yra pateikiama chronologinė šių etapų seka. Reikėtų paminėti, kad svarbiausias paramos šeimai politikos rengimosi etapas chronologinėje sekoje yra demografinės ir socialinės ekonominės situacijos įvertinimas ir problemų įvardijimas. Šis etapas yra svarbus tuo, kad tinkamai, aiškiai ir kokybiškai įvardijus ir įvertinus

demografinę ir socialinę ekonominę situaciją šalyje galima turėti sėkmingą pasisekimą paramos šeimai politikos srityje, tačiau jei šiame pagrindiniame etape bus skiriama mažiausiai dėmesio ir neadekvačiai supраста situacija galima tikėtis daug spragų paramos šeimai politikos kūrimosi eigoje.

Paramos šeimai politikos kūrimosi chronologinė seka: (Stankūnienė ir kt., 2011, p.14)

1. *Esamos situacijos analizė;*
2. *Šeimos raidos ir funkcionavimo problemų įvardijimas;*
3. *Kitų šalių patyrimo apibendrinimas;*
4. *Koncepcijos parengimas;*
5. *Veiklos sričių formavimas;*
6. *Priemonių sistemos parengimas;*
7. *Parengtų priemonių įgyvendinimas;*
8. *Veiksmų/priemonių įgyvendinimo kontrolė;*
9. *Nuolatinis paramos šeimai politikos efektyvumo vertinimas;*
10. *Veiksmų/priemonių tikslinimas.*

Kiekvienoje valstybėje formuojant paramos šeimai politika pirmasis žingsnis yra išsamiai ir kokybiškai išanalizuoti kaskart sparčiai besikeičiančią šeimos aplinką.

Analizuojant 2012 m. Lietuvos statistikos metraščių buvo pastebėta, kad nuo 2009 – 2012 metų kasmet mažėja gimstamumas ir mirtingumas, o didėja gyventojų senėjimas. (žr. 2 lentelė) 2009m. Lietuvoje gimė 36,7 tūkstančiai naujagimių, o tais pačiais metais mirė 42 tūkstančiai žmonių. 2012m. gimė 34,1 tūkstančiai, o mirė 40,9 tūkstančiai.

2 lentelė. Gimstamumas ir mirtingumas Lietuvoje nuo 2009m. – 2012m. (gyventojų skaičius tūkstančiais), (remtasi Lietuvos statistikos metraščiu, 2012m.) (sudaryta autorės)

Metai	Gimstatumas	Mirtingumas
2009m.	36,7 tūkst.	42,0 tūkst.
2010m.	35,6 tūkst.	42,1 tūkst.
2011m.	33,9 tūkst.	41,0 tūkst.
2012m.	34,1 tūkst.	40,9 tūkst.

Matant lentelėje tokius pokyčius, pasak Stankūnienės ir kt. (2005) ateityje galime tikėtis daug neigiamų demografinių ir sociaekonominių pasekmių. (p.48) Gimstamumo mažėjimas sukelia ne viena problemą ateityje. Problemos gali būti įvairiausios, kaip šiuo atveju pastebime

pavaizduotoje lentelėje šalyje gyventojų senėjimo problemą, taip pat galima daryti prielaidą kad senyvo amžiaus asmenys negalės visapusiškai savimi pasirūpinti o tai gali sukelti socialinių paslaugų didėjimą bei socialinės paramos teikimą.

Kitas labai svarbus šeimos politikos kūrimosi etapas yra koncepcijos parengimas.

Koncepcijos parengimas tai paramos šeimai politikos tikslų suformulavimas ir veiklos principų bei motyvų apibrėžimas, valstybės nuostatų dėl šeimos problemų ir demografinių pokyčių įvardijimas.

Reikėtų paminėti, kad nors ir yra išskirta dešimt šeimos politikos formavimosi etapų, tačiau nepakanka tik nuosekliai jų laikytis kuriant ir tobulinant šeimos politiką. Pasak Šerikovas A. ir kt. (2008) svarbiausia norint tinkamai užtikrinti šeimos gerovę, bei pagerinti šalyje demografinę situaciją yra svarbu, kad visi siekiami šeimos politikos užsibrėžti tikslai ir priemonės būtų kryptingos ir nukreiptos tiesiogiai į užsibrėžtą tikslą. (p.66)

Lietuvoje paramos šeimai politiką reguliuoja Valstybinė paramos šeimai koncepcija. Ši minima koncepcija buvo priimta tik 2008m. birželio 3 d. ir jos pagrindinė paskirtis yra pagrįsti bendros šeimos politikos reikalingumą įgyvendinant Lietuvos Respublikos konstitucinę nuostatą, kad šeima yra valstybės ir visuomenės pagrindas, kurioje ugdomos esminės etinės bei kultūrinės vertybės, užtikrinančios kiekvieno asmens gerovę ir Lietuvos valstybės ir tautos istorinį išlikimą. (Valstybinė šeimos politikos koncepcija, 2008)

Apibendrinant, paramos šeimai politikos kurimosi tendencijas galima teigti, kad tai yra nuolatinis procesas, kurį efektyviai įvertinus reikia laikui bėgant tobulinti. Kuriant šeimos politiką yra svarbu atsižvelgti į chronologinę seką: išanalizuoti tiksliai esamą situaciją, įvardinti problemas, problemų sprendime vadovautis ne tik šalies turima patirtimi bet ir pasidomėti kitų šalių, o tik turint išsamius duomenis priėti prie pačios koncepcijos kūrimo. Taip pat įgyvendinant paramos šeimai politiką reikia kaskart ją kontroliuoti ir vertinti jos efektyvumą šeimos atžvilgiu.

2. PARAMOS ŠEIMAI POLITIKOS TEISINIS REGLAMENTAVIMAS LIETUVOJE

Kiekvienoje valstybėje sėkmingam šeimos politikos formavimui ir įgyvendinimui svarbią reikšmę turi gera valstybės valdymo sistema, kurios pagrindą, pasak Ghai, Hewitt de Alcantara (1994) sudaro institucijos vadovavimas, teisės aktai, procedūros ir normos leidžiančios valstybės gyventojams laisvai išreikšti savo interesus ir kovoti dėl jų. Tai ir yra pagrindiniai viešojo administravimo sistemos aspektai, kurie yra būdingi visoms šalims, tačiau reikėtų nepamiršti to, kad šie išvardinti viešojo administravimo pagrindiniai aspektai nėra visose valstybėse vienodai įgyvendinami dėl to, kad viskas labai priklauso nuo valstybėje susiklosčiusių tradicijų, istorinių aspektų, ekonominių faktorių, specifinių politinių jėgų, interesų ir kt. (Raipa, 2002)

Pastarųjų metų laikotarpyje, o ypač XX a. paskutiniame dešimtmetyje tarptautinės organizacijos daug dėmesio skyrė gyventojų iškilusių problemų sprendimui. Tačiau didesnis dėmesys buvo skirtas, būtent šeimos problemoms spręsti. Kaip ir buvo pastebėta, kad šeimos politika yra labai reikšminga mūsų visuomenės dalis. Ramintos Jančaitytės (2011) teigimu tai „viena iš prieštaringiausių politikos sričių, kur susikerta skirtingi požiūriai, interesai, vertybės ir tradicijos.“ (p.34) Kiekvienos šalies susiklosčiusi istorija didelią reikšmę suteikė šeimos politikos supratimui, todėl jos supratimas šalių atžvilgiu yra nevienareikšmis. Taip pat reikėtų paminėti, kad šeimos politikos reglamentavui daug dėmesio yra skiriama šalyje susiformavusiom tradicijom.

Nepriklausomai nuo to, kokia yra šeimos politikos samprata ir statusas, visos Europos Sąjungos šalys įgyvendina tam tikras priemones. Valstybė norėdama užtikrinti tinkamas sąlygas šeimoms skiria: finansinę paramą, atostogas vaiko priežiūrai, lanksčias užimtumo formas, skiria vaiko priežiūros paslaugas, mokesčių lengvatas ir kt. Nors ir dauguma Europos Sąjungos šalių yra šiuos aspektus įtvirtinusios savo teisiniuose dokumentuose, tačiau rezultatai kiekvienoje šalyje yra labai skirtingi. Turimi ir busimi rezultatai priklauso nuo kiekvienos šalies gimstamumo lygio, moterų užimtumo rodiklių, lyčių lygybės užtikrinimo ir kt. Galima teigti, kad kuriant šeimai palankią aplinką daug dėmesio yra skiriama šalių istoriniam aspektui.

Lietuvos Respublikoje šiuo metu galioja ne vienas priimtas teisės aktas ir dirba ne viena institucija, kuri (-is) yra skirta (-as) paramos šeimai politikos įgyvendinimui.

2.1. Teisės aktai ir kiti dokumentai reglamentuojantys paramos šeimai politiką Lietuvoje

Šeimos politika yra plačiai reglamentuojama ne tik Lietuvoje, bet ir kitose Europos Sąjungos šalyse. Daug dėmesio teisiniose dokumentuose yra skiriama potitikos atskiroms sritims, tačiau plačiau yra nagrinėjama būtent šeimos užimtumo politika: šeimos ir darbo derimas bei moterų užimtumo skatinimas. Lewis ir Giullari (2006) teigimu „siekiant ekonomikos konkurencingumo ir stabilumo, užimtumo skatinimas yra svarbiausias Europos Sąjungos socialinės politikos tikslas.“ (p. 56) Todėl ir Lietuvos Respublikos teisinuose dokumentuose daug dėmesio yra skiriama šeimos užimtumo sričiai.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje yra apibrėžiama ne tik valstybės globa šeimai, bet ir akcentuojama šeimos svarba kiekvienam šalies gyventojui. Pasak Konstitucijos (1992) šeima yra sutapatinama su valstybės pagrindu „šeima yra visuomenės ir valstybės pagrindas“, akcentuojama „valstybė saugo ir globoja šeimą, motinystę, tėvystę ir vaikystę.“ (III skyrius, 38 str.) Šie svarbūs aspektai yra apibrėži ir kitose pietų Europos Sąjungos valstybėse.

Reikėtų atkreipti dėmesį, kad dėl kiekvienoje šalyje nusistovėjusių tradicijų yra skirtingai suprantama santuokos sandara. LR Konstitucijoje (1992) santuoka yra pripažįstama konservatyviu požiūriu „santuoka sudaroma laisvu vyro ir moters sutarimu“, taip pat Lietuvoje vyro ir moters santuoką galima įregistruoti valstybiniu bei bažnytiniu reglamentavimu.

Konservatyvus santuokos apibrėžimas nėra laikomasi visose Europos Sąjungos šalyse. Galėtume šiuo klausimu palyginti Baltijos šalių priimtas Konstitucijas. Tarkim Estijos Konstitucijoje (1992) nėra tiksliai apibrėžiama kas gali sudaryti santuoką. Galima traktuoti, kad santuoka šioje minimoje šalyje galima priimti ir homoseksualams.

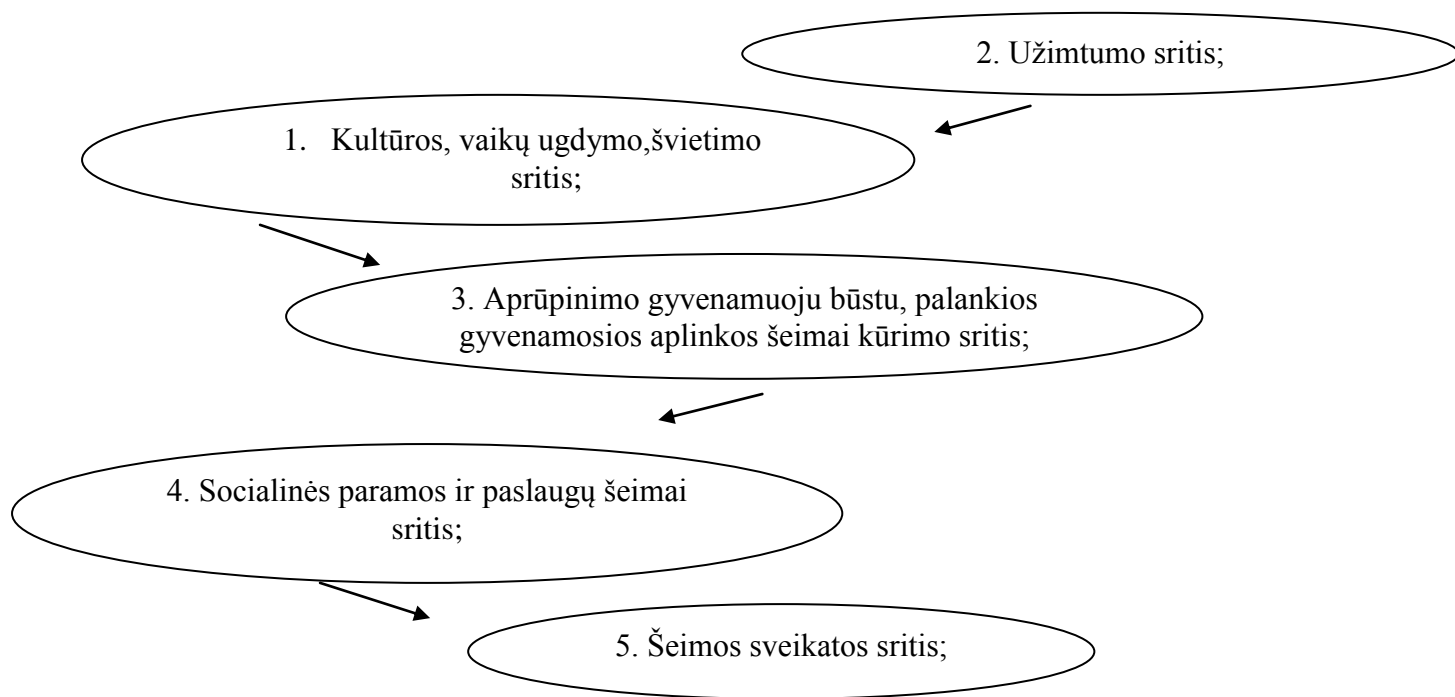
Taip pat LR Konstitucijoje (1992) yra kalbama, kad „valstybė globoja šeimas, auginančias ir auklėjančias vaikus namuose, įstatymo nustatyta tvarka teikia joms paramą.“ (III skyrius, 39 str.) Didelį dėmesį skiria ir dirbančioms motinoms, bei tėvams skirdami mokamas motinystės (tėvystės) atostogas, išmokėdami socialines pašalpas daugiavaikėms šeimoms. Toks reikšmingas aspektas skatina šalyje demografijos augimą.

Profesorė Vlada Stankūnienė ir kt. (2004) parengė Lietuvos gyventojų politikos strategijos matmenis, kurios gauta analizė paskatino Lietuvos Respublikos Vyriausybę priimti ir patvirtinti naują Nacionalinę demografinę (gyventojų) politikos strategiją, kurios pagrindinis tikslas yra „*skatinti savarankiškos ir gyvybingos šeimos, pagrįstos narių savitarpio globa ir atsakomybe, užtikrinančios kartų kaitą, išgalėjimą ir kurti teisingas, socialines, ekonomines sąlygas, stiprinančias šeimas ir užtikrinančias visavertį jų funkcionavimą.*“ 2011 m. buvo priimtas Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymas dėl nacionalinės demografinės

(gyventojų) politikos strategijos šeimos gerovės srityje įgyvendinimo 2011-2013 metų priemonių plano patvirtinimo. Šiame patvirtintame įsakyme daug dėmesio yra skiriama šeimos politikai. Akcentuojama šeimos narių profesinės veiklos ir šeimos pareigų derinimas, vaikų priežiūros ir ugdymo gerinimas, šeimos narių ugdymas socialinėms ir psichologinėms problemoms įveikti, vaikų saugumo užtikrinimas, šeimoms auginančioms vaikus būsto įsigijimo perspektyvos, šeimos skurdo ir atskirties mažinimo galimybės, gimstamumo skatinimas ir kt. Šio priimto įsakymo pagrindiniai vykdytojai yra LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Lietuvos darbo birža, savivaldybė, LR Švietimo ir mokslo, LR Aplinkos, LR Finansų ministerijos. Galima pastebėti, kad šis parengtas dokumentas būtent ir akcentuoja gerovės valstybę, kuri daug dėmesio skiria šeimos politikos gerinimui.

Taip pat labai svarbūs šeimos politiką reglamentuojantis dokumentai yra Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas „Dėl Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcijos“ (2003), Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas „Dėl valstybinės šeimos politikos koncepcijos patvirtinimo“ (2007) ir LR Vyriausybės nutarimas „Dėl socialinės paramos koncepcijos.“ (1994) Dabartiniame lietuvių kalbos žodyne koncepcijos sąvoka yra suvokiama dvireikšmiškai. Vienas iš koncepcijos apibrėžimų yra požiūris į kokį nors reiškinį, kitu atveju koncepcija yra suvokiama kaip reiškinio nagrinėjimo būdas, o kitu atveju tiesiog samprata. (2005) Nagrinėjant LR Seimo nutarimą „Dėl Vaiko gerovės valstybės politikos“, Valstybinės šeimos politikos ir socialinės politikos koncepcijos sąvoką apsibrėšime kaip reiškinio nagrinėjimo būdą. (Dabartinis lietuvių kalbos žodynas, 2005)

Vaiko gerovės, valstybės politikos koncepcijos pagrindinis tikslas yra siekti bendrų susitarimų dėl vaiko gerovės ir jos įgyvendinimo gairių. (2003) Šiame dokumente daug dėmesio skiriama vaiko gerovės komisijos principams, vertybėms, iškeliamos ir įvardijamos pagrindinės vaiko gerovės problemos Lietuvoje. Taip pat yra numatomi svarbiausi vaiko gerovės politikos siekiai artimiausiam dešimtmečiui. (2003) Valstybinės šeimos politikos koncepcijoje yra akcentuojamos penkios sritys, kurios yra labai svarbios šeimos politikos plėtrai. (žr. 3 pav.) (LR Seimo nutarimas dėl valstybinės šeimos politikos koncepcijos patvirtinimo, 2007)



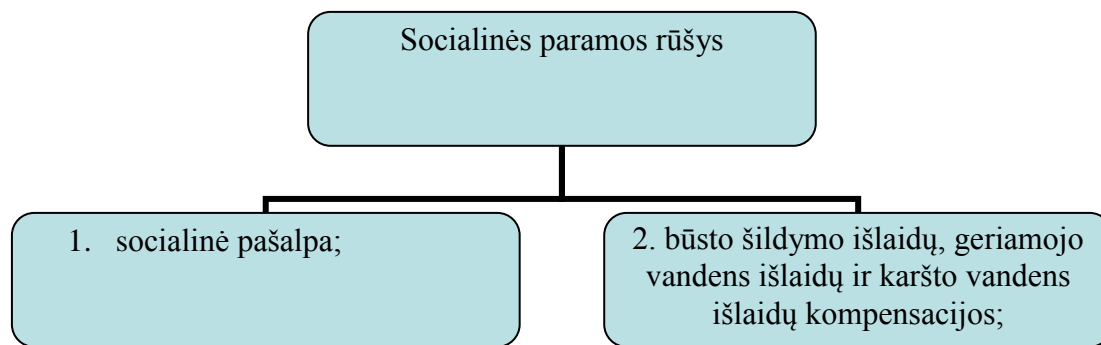
3 pav. Pagrindinės šeimos politikos veiksmų kryptys. (sudaryta autorės)

2008m. LR Seimo nutarime „Dėl Valstybinės šeimos politikos koncepcijos“ yra išskiriami penki pagrindiniai tikslai, kurie būtent ir pabrėžia šio dokumento bendrą esmę: (p.2)

- *atskleisti šeimos išskirtinę vertę asmens ir visuomenės gyvenime;*
- *apibrėžti šeimos atliekamas funkcijas, svarbias tenkinant asmens ir visuomenės poreikius;*
- *apibūdinti šeimos raidos ir šeimos gyvenimo sąlygų problemas Lietuvoje;*
- *apibrėžti valstybinės šeimos politikos tikslus ir principus;*
- *numatyti valstybinės šeimos politikos veiksmų kryptis.*

Reikėtų pabrėžti, kad priimta 2008 m. koncepcija pagrindžią Lietuvos Respublikos Konstitucijos priimta nuostatą, kad būtent šeima ir yra valstybės ir visuomenės pagrindas užtikrinantis kiekvieno asmens gerovę ir Lietuvos valstybės, bei tautos istorinį išlikimą. Taip pat koncepcija daug dėmesio skiria ir istoriškai susiklosčiusioms šeimos vertybėms, kurios atitinka Lietuvoje priimtose teisės aktuose.

2003 m. Lietuvoje buvo priimtas Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymas. Šis priimtas įstatymas nustato piniginės socialinės paramos teikimo principus, finansavimo šaltinius, asmenų grupes kurie gali pretenduoti gauti socialinę paramą ir kt. (LR piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymas, 2003) Taip pat priimtame įstatyme yra išskirtos piniginės socialinės paramos rūšys. (žr. 4 pav.)



4 pav. Socialinės paramos rūšys (sudaryta autorės)

Pasak LR piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo (2003) socialinę pašalpą turi teisę gauti: „*bendrai gyvenančių asmenų arba vieno gyvenančio asmens nuosavybės teise turimo turto, nurodyto šio įstatymo 14 straipsnyje, vertė neviršija turto vertės normatyvo*“, vieni gyvenantys asmenys ar šeimos nariai, kurių pajamos yra mažesnės už valstybės remiamas pajamas, bei socialinę pašalpą gali gauti kiekvienas vyresnis kaip 18 metų asmuo arba vaikas (įvaikis) nuo 16 iki 18 metų, kuris atitinka bent vieną iš šio įstatymo 8 straipsnyje nurodytų sąlygų. Kompensaciją gali gauti gyvenamąją vietą būste deklaravę arba būstą nuomojantys asmenys jeigu: turto nuosavybė neviršimo šio įstatymo nustatytų normų, asmuo kuris turi teisę gauti socialinę pašalpą, būsto šildymo išlaidos kai naudingasis būsto plotas yra ne didesnis už nustatytus normatyvus, taip pat karšto vandens kiekis ne didesnis už nustatytus normatyvus.

Šio minimo įstatymo 20 str. yra detalai aprašoma kur asmuo norintis gauti piniginę socialinę pašalpą turi kreiptis. Asmuo turi kreiptis į deklaruotos gyvenamosios vietos savivaldybės administraciją arba savivaldybės, kurios teritorijoje nuomojamas būstas, administraciją, o jei bendrai gyvenantys asmenys arba vienas gyvenantis asmuo gyvenamosios vietos neturi, tai asmuo turi kreiptis į savivaldybės, kurios teritorijoje jie gyvena, administraciją. Taip pat šiame straipsnyje yra nurodomi kokie dokumentai turi būti pateikti su prašymu norint pretenduoti į piniginę socialinę pašalpą.

Apibendrinus galima pastebėti, kad įgyvendinant šeimos politiką priimant teisinius dokumentus vyko nuoseklus dokumentu priėmimas, kurį susistemino V. Stankūnienė. Pradžioje priimant šalyje teisinius dokumentus, kaip teigia Stankūnienė (2011) turi būti išanalizuota esama situacija, įvardintos pagrindinės problemos, sprendžiant problemas vadovautis ne tik savo turima patirtimi bet ir kitų šalių įžvalgomis, o tik po to rengti koncepcijas (dokumentus), formuoti veiklos sritis, įgyvendinti, kontroliuoti ir imtis sukurtų priemonių tobulinimo. (p.14) Priimant LR Konstitucija buvo detalai apibrėžiama pagrindinė šeimos sąvoka vartojama šeimos politikos

kontekste, sąvokos apibrėžimas palyginamas su kitų šalių supratiniu. Apsibrėžus sąvoką ir išsiaiškinus, kad pagrindinė šalyje problema yra sunkiai Beverčiančių šalies gyventojų šeimyninė padėtis buvo pradėti rengti dokumentai. Rengiant dokumentus buvo einama palaipsniui. Dokumentai kuriami atsižvelgiant eiliškumu, pradžioje sukuriama ir priimama 1994m. LR Vyriausybės nutarimą „Dėl socialinės paramos koncepcijos“, po to suformuojant teikiamos valstybės gyventojams paramos rūšis ir jos skyrimo nuostatus, priimant 2003m. LR piniginių socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymą. 2004m. priėmė LR Vyriausybės strategiją dėl nacionalinės demografinės gyventojų politikos, skiriant pagalbą šeimai stiprinant visavertį šeimos funkcionavimą. Kaip pastebime toliau dokumentų priėmimo vykdant vyksta įgyvendinimo kontrolė ir toliau yra tobulinamos ir kuriamos naujos dokumentų pataisos, priimant: 2008m. LR Seimo nutarimą „Dėl valstybinės šeimos politikos koncepcijos patvirtinimo“ – patikslinant šeimos politikos veiksmų kryptis, 2011m. priimtas LR Socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymas „Dėl nacionalinės demografinės (gyventojų) politikos strategijos šeimos gerovės srityje įgyvendinimo 2011-2013m. Tai gi išnagrinėjus pagrindinius teisės aktus ir kitus dokumentus reglamentuojančius paramos šeimai politiką Lietuvoje galima teigti, kad Lietuvoje pakanka kokybiškų ir tiksliai nuosekliai apibrėžtų, priimtų teisinių dokumentų reglamentuojančių šeimos politiką, kad paramos šeimai politiką šalyje būtų įgyvendinama ir skatintų aukštesnius demografinius rodiklius.

2.2. Institucijos atsakingos už socialinės paramos šeimai skyrimą, Lietuvoje

Lietuvos valstybėje atskiros institucijos, kurį būtų atsakinga už visą nuoseklų šeimos politikos įgyvendinimą šalyje nėra. Tokią, kaip pagrindinę instituciją kuri apibrėžia visas šeimos politikos sankcijas galima išskirti tik kaip Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministeriją. Ši institucija įgyvendina ne tik šeimos politiką šalyje, bet ir kuruoja pagyvenusių, nelaimingų atsitikimų ištikusių, vienišų asmenų gyvenimo sąlygas ir kt. Labai apmaudu, kad valstybėje 2008m. priimtoje Valstybės šeimos politikos koncepcijoje buvo numatyta pertvarkyti ministerijas ir iki 2012m. įkurti Šeimos ir vaiko reikalų ministeriją, kurį būtų atsakinga būtent už visą šeimos politikos įgyvendinimą šalyje. (LR Seimo nutarimas „Dėl Valstybinės šeimos politikos koncepcijos patvirtinimo“, 2008) Buvo manoma, kad pertvarkius ministerijas būtų galima produktyviau šalyje įgyvendinti šeimos politiką, tačiau kaip matome jau baigiasi 2013m. ir iki šiol jokių pertvarkymų ministerijose nematyti, kaip 2008m. veikė buvusios ministerijos taip iki šiol jos ir funkcionuoja. Taip pat pastebime, kad pokyčių lemiančių problemų mažinimu susijusių su šeimos politikos įgyvendinimu neaptikta, problemų iki šių dienų nesumažėjo o kaip tik jos tik nuolat didėja.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija nėra viena institucija šalyje, kuri būtų atsakinga už šeimos politikos įgyvendinimą. Be šios institucijos dar veikia LR Seime įsteigtas Socialinių reikalų ir darbo komitetas, kuris savo ruožtu yra atsakingas už teisės aktų projektų rengimą, svarstymų bei pasiūlymų teikimą šeimos politikos srityje, kitos valstybės įkurtos ministerijos: Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerija, Lietuvos Respublikos Finansų ministerija ir Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerija, bei miestų savivaldybės. (Kavoliūnaitė – Ragauskienė, 2012, p.5)

Toliau nagrinėjant institucijas atsakingas už paramos šeimai skyrimą bus detaliau aptariama konkreti institucija:

- Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministerija;
- Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerija;
- Lietuvos Respublikos Finansų ministerija;
- Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerija;
- Vietos savivalda.

2.2.1. Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministerija

1918 m. Lietuvai atgavus nepriklausomybę buvo labai didelis dėmesys skiriamas nepasiturintiems asmenims ir stipriai susidomėta gyventojų socialine būkle, todėl Vilniuje buvo pirmą kartą įsteigta atskira Viešųjų darbų ir maitinimo ministerija su Socialinės apsaugos, Maitinimo ir Darbo departamentais. Po vienerių metų Viešųjų darbų ir maitinimo ministerija buvo pertvarkyta į dvi ministerijas: Darbo ir socialinės apsaugos bei Tiekimo ir maitinimo, tačiau nepaėmus nei metams spalio 29d. ši minima įstaiga buvo likviduota, o jos vykdomas darbas buvo pavestas Vidaus reikalų ministerijai. (<http://www.socmin.lt/index.php?-1708126586>) Nuo 1919 m. Vidaus reikalų ministerija rūpinosi valstybės gyventojais, o nuo 1924 m. pradžios Darbo ir socialinės apsaugos departamentas buvo pertvarkytas į Vyriausiąją darbo ir socialinės apsaugos inspekciją, kuri toliau buvo atsakinga už gyventojų socialinės būklės gerinimą. Dirbdama tuos metus Vyriausioji darbo ir socialinės apsaugos inspekcija buvo atsakinga už labai daug sričių ir vykdomas darbas nebuvo labai produktyvus. Pasak LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (<http://www.socmin.lt/index.php?-1708126586>) „socialinė apsauga vadinta valstybės globa tų gyventojų, kurie dėl savo socialinės būklės negali savęs iki galo, kaip reikiant aprūpinti ar sudaryti tinkamas sau gyvenimo sąlygas greta kitų, šiuo požiūriu pajėgių gyventojų sluoksnių.“ Atsižvelgus į šiuos įvardintus ministerijos aspektus socialinė apsauga buvo suskirstyta į tris pagrindines sritis: darbo apsaugą, socialinį draudimą ir socialinę globą. Išskaidžius pagrindines socialinės apsaugos

sritis darbas vyko produktyviau ir iki šių laikų šias tris pagrindines sritis kuruoja LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Remiantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu (1998) LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pagrindinė veikla yra „formuoti valstybės politiką, taip pat organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą socialinės apsaugos ir darbo ministrui (toliau – ministras) pavestose valdymo srityse, įstatymų nustatytais atvejais ir nustatytam terminui įgyvendinti valstybės politiką.“

Išanalizavus LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos veiklą galima teigti, kad ši ministerija yra viena iš pagrindinių institucijų, kuri yra atsakinga už šeimos politikos įgyvendinimą šalyje. Nors ir nuo 1918m. iki 1924m. vyko didžiuliai pasikeitimai šios minimos ministerijos pavadinime kol buvo prieina prie šių dienų ministerijos pavadinimo, tačiau pagrindinės atskleidžiančios veiklos funkcijas LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos išliko iki šiol. Ministerija daug dėmesio skiria šalyje gyvenančių šeimų ir vienu gyvenančių asmenų socialiniai atskirčiai ir integracijai. Būtent LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerija savo veikloje išsiskiria tris pagrindines sritis: darbo apsaugą, socialinį draudimą ir socialinę globą, kuriomis ir remiasi įgyvendinama šalyje šeimos politiką pasinaudojus valstybės ir savivaldybių biudžeta.

2.2.2. Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerija

Lietuvoje švietimo užuomazgos prasidėjo jau nuo Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės laikų, tačiau tik XVI a. Lietuvoje buvo pradėta kurti visa švietimo sistema.

Vadovaujantis Švietimo ir mokslo ministerijos duomenimis (<http://www.smm.lt/>) ši minima ministerija formuoja švietimo ir mokslo politikos įgyvendinimą, numato strateginius tikslus visai sistemai ir pavaldžioms institucijoms. Švietimo ir mokslo ministerijai yra pavaldžios šios institucijos: „*Europos socialinio fondo agentūra, kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras, Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras, mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra, mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centras, nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra, nacionalinis egzaminų centras, specialiosios pedagogikos ir psichologijos centras, studijų kokybės vertinimo centras, švietimo aprūpinimo centras, švietimo informacinių technologijų centras, švietimo mainų paramos fondas, ugdymo plėtotės centras ir valstybinis studijų fondas.*“ Ministerija nustato švietimo ir mokslo sistemos valdymo ir finansavimo taisykles.

Kaip ir buvo minėta LR Švietimo ir mokslo ministerija numato strateginius tikslus. Skirtingi autoriai strategijos sąvoką apibrėžia labai skirtingai. Žodis strategija yra kilęs iš graikiško žodžio *strategos*, kurio reikšmė yra karvedys. (Svetikas ir Arimavičiūtė, 2012) Žodžio karvedys sąvoka apibrėžiama, kaip armijos vadovas. Sąvokų apibrėžtys atskleidžia, kad jau nuo senų laikų

yra naudojama strategijos sąvoka. Kostas Žymantas Svetikas (2012) teigia, kad strategijos valdymas yra „procesas, kurio metu įmonė geba nusistatyti misiją, viziją, tikslus bei uždavinius, taip pat geba numatyti ir įvykdyti strategijas įvairiais įmonės hierarchijos lygmenimis.“ (p.8)

Atsižvelgiant į pagrindines strateginio valdymo proceso dalis, Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerijos (2013) išsikelta misija yra „*kiekvienam asmeniui turi būti prieinamas kokybiškas švietimas ir mokslas padedantis žmogui tapti visaverte asmenybe, gyvenančią pilietiškai aktyvų, socialiai saugų gyvenimą, kurti kūrybišką, imlią kultūrai, solidarią ir atsakingą visuomenę bei konkurencingumu ir žiniomis grįstą ūkį.*“ (<http://www.smm.lt/>) LR Švietimo ir mokslo ministerija įgyvendindama užsibrėžtą misiją turi užtikrinti, kad mokslas būtų prieinamas visiems, neatsižvelgiant į žmogaus socialinį statusą. Skatinti šalies jaunimą siekti mokslo aukštumų, nemokamai aprūpinti mokymo priemonėmis, skatinti užimtumą, sudaryti sąlygas jaunimui derinant mokslą kartu su darbu. Tai ir turėtų būti pagrindiniai akcentai į kuriuos turėtų atsižvelgti LR Švietimo ir mokslo ministerija, tačiau viskas vyksta priešingai, matydami augančius emigracijos skaičius, 2009m. iš šalies išvyko - 40,44tūkst. Lietuvos gyventojų, 2010m. – 83,15tūkst., 2011m.– 53,86tūkst. derėtų sunerimti. (Lietuvos Respublikos statistikos departamentas, 2012) Jaunimo emigravimas į kitas šalis ir „proto nutekėjimas“ daro didžiules problemas valstybei, todėl valdžios atstovai turėtų sunerimti ir didesnę dėmesį skirti valstybės pertvarkom, kuriant naujas reformas. Nors ir minima ministerija suteikia socialinę paramą daugiavaikėms šeimoms auginančioms mokyklinio amžiaus vaikus, skirdama šeimai paramą mokinio reikmenims įsigyti ir nemokamą maitinimą, skirdama nemoką aukštąjį mokslą gabiems studentams, tačiau galima pastebėti kad tai yra dvi atskiros mokslo sritys: privalomas mokslas ir aukštasis, kurias aprėpti kartu yra gan sudėtinga, nes tai dvi specifinės sritys reikalaujančios atskirų institucijų kurios būtų atsakingos už jų organizuojamą veiklą.

2.2.3. Lietuvos Respublikos finansų ministerija

Lietuvos Respublikos finansų ministerija yra vykdomosios valdžios institucija. Pradedant kalbėti apie vykdomosios valdžios institucijas reikėtų apsibrėžti valdžios sąvoką. Daugelis autorių valdžios sąvoką apibrėžią labai skirtingai, todėl galima teigti kad šio žodžio reikšmė nėra vienareikšmiška. Anglų kalboje žodis valdžia yra verčiamas *power*, kuris apibrėžiamas yra kaip galėti, sugebėti, pajėgti. (Pažūsis, 2012, p.511) Dažnai anglų kalboje šis žodis (*power*) yra vartojamas norint pabrėžti galingumą, nuosavybę kuri yra įsigijama už pinigus. Didžiajame lietuvių kalbos žodyne (2002) žodis valdžia taip pat yra apibrėžiamas labai plačiai. Šis žodis gali būti vartojamas kaip „teisė, galimybė ar gebėjimas tvarkyti kieno veiksmus, patraukti į savo pusę,

vadovavimas.“ (LKDŽ, 2002) Kaip pastebime valdžios sąvoką yra vartojama labai plačiai ir bendro priimtino apibrėžimo nėra. Kaip teigia Bakaveckas (2007) valdžios sąvoka gali būti vartojama tėvų valdžia vaikų atžvilgiu, „karinė valdžia, darbdavio valdžia savo darbininkams, mokytojo valdžia mokiniams ir t.t.“ (p.23-24) Toliau magistrinio darbo kontekste valdžios sąvoka bus suprantama, kaip autorius Bakaveckas (2007) apibūdimo „darbdavio valdžia savo darbininkams.“ (p.24)

Pagrindinė Lietuvos Respublikos finansų ministerijos misija yra „kurti ir vykdyti efektyvią valstybės finansų politiką, siekiant užtikrinti šalies makroekonominį stabilumą ir ekonomikos plėtrą.“ (Lietuvos Respublikos finansų ministerija, 2013) Ministerija norėdama įgyvendinti savo užsibrėžtą misiją, vadovaujantis LR biudžeto sandaros įstatymu planuoja ir tvirtina Lietuvos Respublikos nacionalinį biudžetą. Remiantis LR finansų ministerija (2013) LR nacionalinį biudžetą sudaro valstybės ir savivaldybės biudžetas. Biudžetas yra sudaromas remiantis teisiniu reglamentavimu, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Konstitucija. Remiantis vienu iš biudžeto sudarymo teisiniu dokumentu, LR biudžeto sandaros įstatymu (2006) pagrindinis šio sukurto įstatymo tikslas yra „siekiant ilgalaikės, visapusiškos ekonominės ir socialinės Lietuvos Respublikos piliečių gerovės, užtikrinti, kad sudarant ir vykdant biudžetą piniginiai ištekliai būtų naudojami efektyviai.“ LR Konstitucijoje ir Biudžeto sandaros įstatyme yra apibrėžiama, kad valstybės biudžeto projektas yra rengiamas trejiems metams, o tvirtinamas yra vieneriems biudžetiniams metams. Finansų ministerija remdamasi valstybės biudžeto buhalterinės apskaitos duomenimis rengia valstybės biudžeto ataskaitą, o ją Lietuvos Respublikos Seimas.

Vadovaujantis vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymu (2002) finansų ministerija „metodiškai vadovauja finansų kontrolės ir vidaus audito klausimais, vertina ir prireikus tikrina, ar vidaus audito tarnybų veikla atitinka teisės aktų reikalavimus, analizuoja, kaip veikia vidaus audito tarnybos viešuosiuose juridiniuose asmenyse, rengia ir teikia Lietuvos Respublikos Vyriausybei ir Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui metinę vidaus audito tarnybų veikimo viešuosiuose juridiniuose asmenyse ataskaitą, koordinuoja viešųjų juridinių asmenų vidaus auditorių mokymą, kvalifikacijos tobulinimą ir atestavimą.“ Taip pat ši ministerija glaudžiai bendradarbiauja su tarptautinėmis finansų ministerijomis, stiprina užsienio šalių ir finansų rinkų pasitikėjimą Lietuva, dalinasi savo patirtimi, dalyvauja bendros ES ekonominės politikos koordinavimo ir įgyvendinimo Europos ekonominės integracijos procese.

Vienas iš pagrindinių finansų ministro veiklų yra atstovauti ir reprezentuoti Lietuvą Europos Sąjungos ekonomikos ir finansų ministrų taryboje (ECOFIN), svarbiose tarptautinėse ir regiono institucijose.

Reikėtų paminėti, kad finansų ministerijoje yra 14 departamentų, 8 savarankiški skyriai ir iš viso ministerijoje dirba 429 tarnautojai. Lietuvos Respublikos nuolatinėje atstovybėje

Europos Sąjungoje (Briuselyje) dirba devyni Finansų ministerijos deleguoti specialieji atašė. Finansų ministro valdymo sričiai priskirta net 13 įstaigų ir įvairiausių įmonių.

2.2.4. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija priklauso valstybei, tai yra vieša institucija tarnaujanti šalies gyventojams. Pasak Lietuvos Respublikos priimtu nutarimu (2001) Vidaus reikalų ministerija, kaip ir socialinės apsaugos ir darbo ministerijos viena iš veiklos sričių yra formuoti valstybės politiką, organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą. Vidaus reikalų ministerija, kaip ir kitos anksčiau minimos ministerijos savo išsikeltų tikslų įgyvendinimo procese vadovaujasi Lietuvos Respublikoje priimtais teisiniais dokumentais. Pagrindinis dokumentas, kuriuo vadovaujasi ši ministerija – Lietuvos Respublikos Konstitucija. Konstitucija - „pagrindinis įstatymas, įtvirtinantis piliečių laisves ir teises bei nustatantis valdžios šakų tarpusavio santykius ir ryšius.“(Lietuvos Respublikos Konstitucija, 1992) Taip pat Vidaus reikalų ministerija vadovaujasi Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis, Europos Sąjungos teisės aktais, Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymu, Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymu, kitais Lietuvos Respublikos Seimo priimtais įstatymais ir teisės aktais.

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija turi išsikėlusį savo veiklos tikslus, kuriais vadovaujasi savo darbe. Pagrindiniai ministerijos veiklos tikslai yra: (Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerijos nuostatai, 2002)

1. *Formuoti valstybės politiką viešojo saugumo srityse, organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą.* Ministerija įgyvendindama šį užsibrėžtą tikslą analizuoja šalyje viešojo saugumo būklę, teikia Vyriausybei išvadas ir pasiūlymus apie viešąjį saugumą, koordinuoja valstybės politikos priešgaisrinės saugos sritį ir kt.;
2. *Formuoti valstybės politiką viešojo administravimo ir informacinių technologijų taikymo viešojo administravimo srityse, organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą.* Vidaus reikalų ministerija rengia įstatymo projektus susijusius su viešojo administravimo ir informacinių technologijų taikymo viešojo administravimo srityse, koordinuoja viešųjų paslaugų teikimą ir Vyriausybei atskaitingų institucijų funkcijų peržiūros procesą;

3. *Formuoti valstybės politiką vietos savivaldos srityje, organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą.* Ministerija įgyvendindama šį užsibrėžtą tikslą rengia įstatymų projektus susijusius su valstybės politika;
4. *Formuoti valstybės politiką regionų plėtros srityje, organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą.* Įgyvendinant šį tikslą yra rengiami regionų plėtros srities įstatymai, koordinuojama nacionalinė regioninė politika, įgyvendina projektus;
5. *Formuoti valstybės politiką valstybės tarnybos srityje, organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą;*
6. *Formuoti valstybės politiką elektroninės informacijos saugos (kibernetinio saugumo) srityje, organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą.* Norint pasiekti šį tikslą yra organizuojama Saugumo priežiūros tarnybos funkcijų atlikimas, koordinuojami projektai, prižiūrima kaip yra įgyvendinama asmens identifikavimo elektroninėje erdvėje srities valstybės politika ir kt.;
7. *Formuoti valstybės politiką kūno kultūros ir sporto srityje, organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą.*

Apžvelgus Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerijos veiklą galima teigti, kad šį ministerija savo veikla labai skiriasi nuo LR Švietimo ir mokslo, LR finansų ir LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijų. LR Vidaus reikalų ministerijos pagrindinė veikla yra susijusi su vadovavimo procesu, tai yra būtent teisiniais, reglamentuotais, priimtais reikalavimais. Kaip teigė Leonienė (2008) „vadovams tenka ypač svarbi užduotis – pasirinkti vadovavimo strategiją, kuri padėtų išsiskirti iš konkurentų, siūlant vartotojui unikalius produktus, leistų organizacijai išsaugoti konkurencinį pranašumą dabar ir ateityje.“(p.27) Galima teigti, kad vadovavimas įstaigos darbuotojams yra labai svarbus, nes kaip teigė Birutė Leonienė, (2008) norint turėti produktyvų rezultatą yra labai svarbu mokėti tinkamai surasti klaidas savo darbe. (p.71-73) Vidaus reikalų ministerija daugiau dėmesio skiria naujų įstatymų projektų kūrimui, darbų vykdymo formavimui, kontroliavimui, koordinavimui ir organizavimui, nei tiesioginiai darbai su piliečiais kaip tai darė ir daro LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

2.2.5. Vietos savivalda

Vietos savivaldos sąvoką galima suprasti, kaip žmonių grupę, kurią sudaro savivaldybės taryba, o ją išrenką nuolatiniai savivaldybių gyventojai pasitelkdami balsavimo teisę. Savivaldybių gyventojai rinkdami savivaldybės tarybą vadovaujasi iškeltais kandidatų sąrašais, sau priimtais prioritetais atsižvelgdami į savas iškilusias problemas bei pretendentų į savivaldybės tarybos postą, pažadus. Kaip pastebime apibrėžiant šią sąvoką yra įtraukiama ir savivaldybės sąvoka. Remiantis LR Vietos savivaldos įstatymu (1994) savivaldybės sąvoka yra apibrėžiama, kaip valstybės sudedamoji teritorija turinti juridinio asmens statusą ir Lietuvos Respublikos laiduotą savivaldos teisę kuri yra įgyvendinama per savivaldybės išrenkama tarybą. (3str.) Būtent šalyje įsteigtos savivaldybės pagrindinė funkcija ir yra atstovauti gyventojų interesus.

Lietuvoje savivaldos ištakos glūdi jau nuo senų laikų, kuomet aplinkiniai gyventojai kūrėsi į bendruomenes ir vienas kitu rūpinosi, gelbėjo sunkiu gyvenimo laikotarpiu, sprendė iškilusius gyvenimiškus klausimus. Apibrėžti tikslią datą nuo kurios buvo pradėta teisiškai miestų savivaldų veikla sunku, nes nedaug iki šių dienų yra išlikę informacijos liudijančios apie vietos savivaldos veiklą, o ypač apie savivaldos ištakas ir tvirtėjimą, reformas ir kontrreformas, bei tautinių savivaldos organų susikūrimą ir veiklą. Tačiau galima pastebėti, kad šaliai atgavus nepriklausomybę ir prasidėjus naujų reformų kūrimuisi 1918 – 1920m. pradėjo miestuose steigti savivaldybės. Pradėjus steigti savivaldybėms iškilo ir sunkumų apibrėžiančių pagrindinę savivaldybių struktūrą, kompetencijas, nes dauguma įsikūrusių savivaldybių rodė savo valdžią, norėjo būti atskirtos nuo valstybės, taip nepakludavo prieš aukščiausia šalies valdžią, todėl norint apibrėžti visus reikalavimus nuo 1919m. spalio 10d. Lietuvoje buvo priimtas pirmasis Lietuvos savivaldybių įstatymas, kuriame aiškiai buvo apibrėžiama valstybėje veikiančių savivaldybių veikla, jų struktūra, funkcijos ir kita svarbi informacija liudijanti savivaldybių veiklą. (<http://www.savivaldybes.lt/savivaldybes/index.php?lang=lt&gr=savivaldosraida&id=15>) 1990m. prasidėjus šalyje reformom iš centralizuoto partinio valdymo buvo pereita prie decentralizuoto, kurio metu buvo visos valdžios funkcijos perleidžiamos savivaldybių atsakomybei. Pradžioje vietos savivaldos vykdomųjų institucijų pavaldumas buvo tik atstovaujančiosioms vietos savivaldos institucijoms, savivaldybės neturėjo nei savo nuosavybės, nei savarankiško biudžeto ir priklausė nuo Vyriausybės, todėl kilo begalės sunkumų sprendžiant pagrindines piliečių problemas. Tačiau 1992m. įtvirtinus šalyje LR Konstitucija buvo pereita prie naujos savivaldybių tvarkos, kuriant ir priimant naujus teisinius dokumentus reglamentuojančius savivaldybių veiklą. 1994m. liepos 7d. buvo priimtas Vietos savivaldos įstatymas, kuriame buvo apibrėžiama nauja savivaldos institucijų organizavimo tvarka, savivaldos institucijų kompetencija, apibrėžiamas savivaldos institucijų

savarankiškumas ir kt. (LR Vietos savivaldos įstatymas, 1994) Taip pat 1994m. buvo priimtas Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymas, kurio dėka buvo sudarytos 12 miestų ir 44 rajonų savivaldybės. Tais pačiais metais buvo priimta ir Savivaldybių tarybų rinkimų įstatymas, kuris būtent apibrėžė reikalavimus renkant savivaldybių tarybą atstovaujančius savivaldybės gyventojų interesus. Pagrindiniai šiuo metu veikiantys įstatymai reglamentuojantys savivaldybių veiklą yra 2000m. spalio 12d. priimtas naujos redakcijos Vietos savivaldos įstatymas bei Lietuvos Respublikos Teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymas, kuriame būtent ir yra nurodyta, kad šiuo metu Lietuvoje veikia 60 savivaldybių, turinčių juridinio asmens statusą bei Lietuvos Respublikos Konstitucijos laiduotą savivaldos teisę, įgyvendinamą per savivaldos tarybą. (LR Teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymas, 1994)

Gyventojų interesus atstovauja savivaldybėje išrinkta savivaldybės tarybą, kurią sudaro meras, mero pavaduotojas (gali būti pavaduotojai), savivaldybės administracijos direktorius, turintis vietos valdžios ir viešojo administravimo teises bei pareigas. Įkurtos savivaldybės yra viešojo administravimo įstaigos, kurios atlieka valstybės paskirtas pareigas, o savivaldybės tarybos nariai yra valstybės tarnautojai. (LR Viešojo administravimo įstatymas, 1999, 2str.) Taip pat savivaldybėse yra savivaldybės administracija, kurią sudaro struktūriniai teritoriniai padaliniai, tai yra įsteigtos seniūnijos. Seniūnijose dirba asmenys turintys terminuota darbo sutartį, tačiau tai nėra administravimo valstybės tarnautojai kaip savivaldybės tarybos nariai. Savivaldybių administracijų pagrindinė veiklą yra: įgyvendinti šalyje priimtus teisės aktus, organizuoti ir kontroliuoti savivaldybės turto valdymą ir naudojimą, administruoti viešųjų paslaugų teikimą ir kt. Įgyvendinant savivaldybei pavestas valstybės funkcijas yra savivaldybėje įsteigta atskiri skyriai: ekonomikos ir turto valdymo skyrius, kultūros ir švietimo skyrius, socialinės paramos skyrius, ūkio skyrius, vaiko teisių apsaugos skyrius, žemės ūkio skyrius ir kt. Įsteigtas socialinės paramos skyrius yra atsakingas už socialinės paramos programų rengimą ir įgyvendinimą, socialinės paramos organizavimą, socialinių paslaugų teikimą savivaldybės gyventojams ir kitus klausimus susijusius su pagalbos teikimu asmeniui.

Savivaldybės įgyvendina ne tik valstybės paskirtas funkcijas: šalyje priimtus teisės aktus, atstovauja savivaldybės gyventojų interesus, bet ir atlieka savarankiškas kiekvienai savivaldybei paskirtas funkcijas: sudaro ir paskirsto savivaldybės biudžetą, organizuoja ikimokyklinį vaikų ugdymą, vaikų ir jaunimo papildomą ugdymą, organizuoja mokinių maitinimą mokymo įstaigose, steigia socialinių paslaugų centrus, teikia socialines paslaugas ir kitą socialinę paramą gyventojams, integruoja neįgaliuosius į valstybės gyvenimą, teikia pirminę sveikatą ir kt. (LR Vietos savivaldos įstatymas, 1994, 6str.) Kaip pastebime miesto savivaldybė būtent ir yra

tiesioginė institucija kuri įgyvendina šeimos politiką šalyje, atsižvelgdama į gyventojų interesus tiesiogiai su jais bendraudama.

Apžvelgus institucijas, kurios yra atsakingos už socialinės paramos teikimą šalyje galima daryti išvadą, kad LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerija nors ir yra pagrindinė institucija atsakinga už šeimos politikos įgyvendinimą šalyje, tačiau tai nėra vienintelė institucija veikianti valstybėje kuri teikia pagalbą asmeniui. Šalyje įgyvendinant šeimos politiką veikia ir LR Seime įsteigtas Socialinių reikalų ir darbo komitetas, kuris yra atsakingas už teisės aktų projektų rengimą, pasiūlymų ir svarstymų teikimą šeimos politikos srityje, be taip pat prie įgyvendinimo prisideda ir kitos šalyje veikiančios ministerijos: Lietuvos Respublikos Finansų ministerija, Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerija, Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerija bei vietos savivalda. Reikėtų pabrėžti, kad vietos savivalda yra tiesioginė ir pirminė institucija, kurioje dirba valstybės tarnautojai atsakingi už savivaldybės gyventojų interesų įgyvendinimą ir teikiantys pirminę būtiniausią pagalbą asmeniui, kurią teikia savivaldybėse įsteigtas socialinės paramos skyrius, kuriame dirba pagal terminuotą sutartį dirbantys asmenys pavaldūs savivaldybės merui (valstybės tarnautojui).

3. ŠIUOLAIKINĖS VIEŠOJO VALDYMO REFORMOS VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO PROCESĖ

Pradedant kalbėti apie šiuolaikines viešojo valdymo reformas reikėtų išsiaiškinti šiuo metu dažnai vartojamos viešojo administravimo sąvokos apibrėžimą. Lietuvos Respublikos Viešojo administravimo įstatyme (2006) viešojo administravimo sąvoką apibrėžia, kaip „įstatymų ir kitų teisės aktų reglamentuojama viešojo administravimo subjektų veikla, skirta įstatymams ir kitiems teisės aktams įgyvendinti.“ (2str.) Tai yra administracinėje srityje iškilusių problemų sprendimo priėmimas, šalyje priimtų įstatymų administravimas ir kontrolė, viešųjų paslaugų teikimo administravimas ir viešojo administravimo subjekto vidaus administravimas. Socialinės paramos teikimas šalyje yra vieša paslauga, kurią gali gauti kiekvienas šalyje gyvenantys pilietis, atitinkantis teisinių dokumentų reikalavimus. Kalbant apie viešojo administravimo subjektą reikėtų paminėti ir pabrėžti, kad tai ir yra valstybės įkurtos institucijos, kaip šiuo atveju savivaldybės, seniūnijos, įsteigtos viešos įstaigos, kuriose dirba paskirta administracija (valstybės tarnautojai) būtent įgyvendinti šalyje priimtus teisės aktus, užtikrinti ir puoselėti nuolatinių šalies gyventojų interesus teikiant jiems būtiniausią pirminę pagalbą, atsižvelgiant į valstybės tarnautojų administruojamą veiklą. Prieš atsirandant naujai viešajai vadybai (XX a. pab.) socialinės paramos teikime didesnis dėmesys buvo skiriamas pačiam procesui, jos veiklos organizavimui, o 1990m. naujų technologijų atsiradimas pasaulyje iššaukė ne tik naujų reformų atsiradimą bet ir Naująją viešąją vadybą. 1995 metai Lietuvos valstybei yra labai reikšmingi, nes šiais metais Lietuvai įvykdžius viešojo valdymo reformą pasikeitė visa valdymo sistema. Viešojo administravimo sistema iš vienkopės tapo dvikopė: aukštesnioji sistema tapo apskritis, o žemesnioji savivaldybės. Todėl socialinės paramos teikimas buvo pavestas savivaldybių veiklai.

Naujosios viešosios vadybos pagrindinis akcentas yra viešojo administravimo subjektų valdymo modernizavimas, jų veiklos tobulinimas, teigiamų rezultatų ir grįžtamojo ryšio gavimas. (Raipa, 2012, p.95-110) Todėl teikiant socialinę paramą savivaldybių gyventojams šiuo metu daugiau dėmesio yra skiriama ne socialinės paramos teikimo procesui, o socialinės paramos administravimui, kuriant socialinių paslaugų programas, tobulinant socialinių paslaugų teikimo procesą, daugiau dėmesio skiriant darbuotojų kvalifikacijos kėlimui, teikiant socialinę paramą gyventojų grįžtamąjį ryšį, jų pageidavimus ir kt.

Toliau šiame skyriuje bus aptariamos šiuolaikinės viešojo valdymo reformos ir kaip yra kuriami reformų modeliai.

3.1. Šiuolaikinės viešojo valdymo reformos viešojo administravimo procese

Anksčiau apibrėžta viešojo administravimo sąvoka buvo pradėta vartoti tik nuo XIXa. pab. Tai buvo labai jaunas mokslas, kurį sukūrė prancūzų ir vokiečių mokslininkai. Reikėtų paminėti, kad XIXa. pab. pradėjus išsamiau analizuoti viešojo sektoriaus institucijų veiklą didelis dėmesys Lietuvoje buvo skiriamas ir nepasiturintiems šalies gyventojams, todėl jau XXa. prad. Vilniuje buvo pirmą kartą įsteigta atskira Viešųjų darbų ir maitinimo ministerija su Socialinės apsaugos, Maitinimo ir Darbo departamentais bei pradėta teikti socialinė parama nepasiturintiems gyventojams, taip užtikrinant jų pragyvenimo lygį. Įkūrus ministeriją didelis dėmesys buvo skiriamas ne tik sunkiai besiverčiantiems šalies gyventojams bet ir pradėta domėtis veikiančios institucijos administravimu, socialinės paramos teikimo procesu.

Viešojo administravimo atsiradimui daug įtakos turėjo ir tuo metu veikiančios trys mokyklos: vokiečių – austrų viešojo administravimo mokykla, prancūzų viešojo administravimo mokykla ir amerikiečių viešojo administravimo mokykla. (Lane, 2001) XXa. pradžioje veikiančiose mokyklose daug dėmesio buvo skiriama valstybės valdymui.

Vokiečių – austrų viešojo administravimo mokyklos kūrėjas, Vienos universiteto profesorius L.von Stein (1825-1890) akcentavo, kad viešasis administravimas (toliau bus minima, kaip VA) apima beveik visą valstybės veiklą išskyrus įstatymų leidybą. (p.56) Prancūzų viešojo administravimo mokykla akcentavo administravimo tyrimų socialinį ir politinį kontekstą, kad VA yra integralus su administracinės teisės disciplina, bei kad VA prieštarauja šiuolaikiniams demokratiniais procesams. Amerikiečių VA mokykloje didelis dėmesys buvo skiriamas, būtent valstybės institucijoms. Buvo akcentuojama, kad viešosios institucijos savo veikloje turi remtis privataus sektoriaus bruožais (efektyvumu, dalykiškumu, konkretumu), taip pat kad valdžia yra autoritarinė (institucijos vadovas yra griežtas). (Lane, 2001, p.461.)

Prieš atsirandant viešojo administravimo sąvokai ir tokiai disciplinai, kaip mokslas buvo pereita labai daug etapų, kurių priežastis buvo naujų reformų atsiradimas. Dudinskaitė (2011) reformos sąvoką apibrėžia, kaip „valdžios naudojama priemonė, siekiant sukelti pageidaujamus pozityvius pokyčius viešojo valdymo srityje, apimanti pokyčių formavimo ir įgyvendinimo procesus. (p.8) Lietuvių kalbos žodynas šią sąvoką apibrėžia, kaip pertvarkymą, pakeitimą, naujovę, nekeičianti esamos santvarkos pagrindų. (2008) Taigi galima teigti, kad reforma yra teigiamas reiškinys reikalaujantis naujovių nekeičiant valstybės santvarkos.

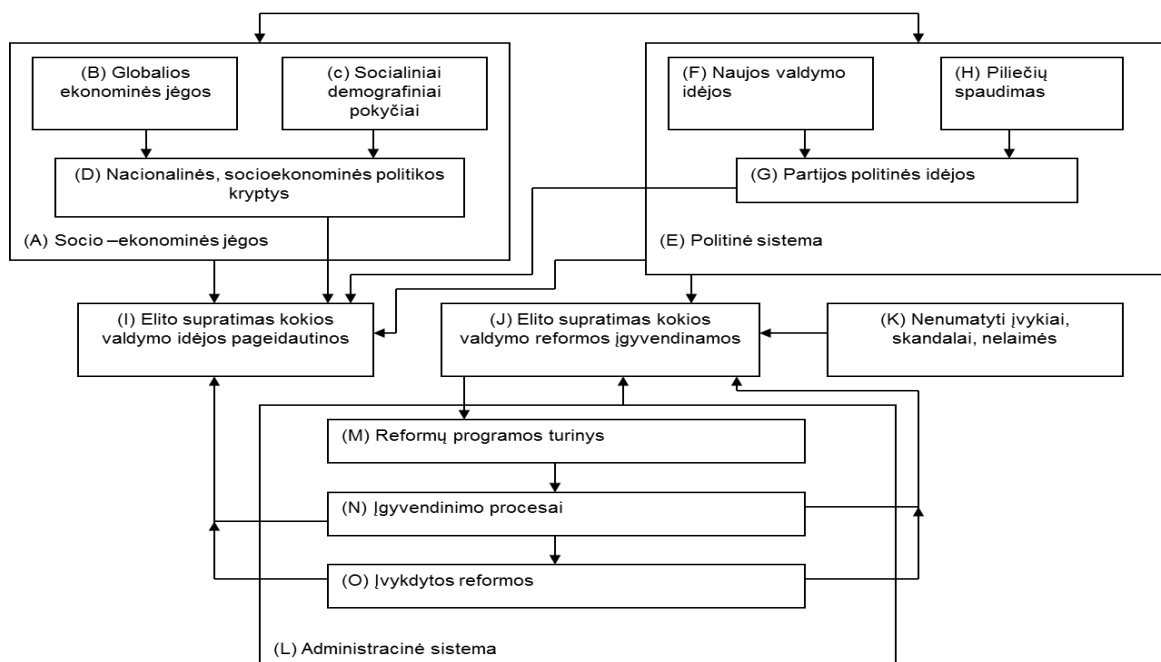
Pastarųjų dviejų dešimtmečių eigoje daugelį pasaulio valstybių pakeitė viešojo valdymo reformų iškilimas: valstybės valdymas iš centralizuoto tapo decentralizuotas, o biurokratinis valdymas tapo demokratiniu ir kt. Tokie pasikeitimai buvo daugiau orientuoti į valstybės vidų,

tačiau devintojo dešimtmečio pokyčiai pasižymėjo tarptautiniu lygiu ir tam tikru politiniu iškilimu. Daugelyje valstybių įsigaliojusios naujos reformos lydėjo politikų įsitvirtinimai valdžioje, kurių priežastis buvo noras ryškių pagerėjimų vykdant valstybės politiką. (Pollitt, 2003, p.34)

XX – XXIa. sandūroje reformų atsiradimui didelę reikšmę skyrė ir Naujosios viešosios vadybos (NVV) įsitvirtinimas, kurios indėlis neišvengiamai pakeitė šių dienų gyvenimą, iššaukė naujų reformų būtinumą valstybėse. Kalbant apie Naujosios viešosios vadybos atsiradimą, viešojo sektoriaus modernizavimą, šiam modeliui ir yra būdinga antibiurokratiškos (antivėberinės) nuostatos, kurios pasireiškia per valstybės valdymą. Todėl nenuostabu, kad kiekviena valstybė siekianti didesnio efektyvumo priėmė modernizavimą ir XXa. pirmoje pusėje viešojo valdymo reforma tapo pagrindiniu viešojo administravimo studijų objektu.

XXIa. pradžioje vyko valdymo modelių ir strategijų kaita, infrastruktūros plėtra, technologijų tobulėjimas, tarp sektorinė integracija, tinklinės struktūros suponavo reformų būtinybę, o tikslingos reformos, viešojo sektoriaus modernizavimas bei inovacijų vystymas tapo pagrindiniais efektyvaus valdymo indikatoriais. (Raipa, 2013, p.27) Taip pat XXa. pab. – XXI a. prad. valstybėje esantys pokyčiai vertė institucijas vadovautis inovacine ideologija, keisti institucijos valdymą, taikyti naujus valdymo metodus ir efektyvias praktinės veiklos formas. O tuo tarpu įsigaliojusios naujos institucijoje reformos reikalauja naujų inovatyvumo formų, inovatyvaus valstybės tarnautojų personalo mąstymo (šiuo atveju apie socialinių paslaugų teikimą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus) ir darbo teikiant viešąsias paslaugas, kuriant viešuosius produktus, identifikuoti viešosios vertės kūrimo procesų turinį ir formas. Kaip teigė, A. Raipa (2009) modernizavimas yra vienas iš svarbiausių veiklos efektyvumo sąlygų, kurio pagrindinės kryptys yra *„viešųjų organizacijų funkcinės veiklos tobulinimas, įvairių valdymo ir kontrolės formų modernizavimas, viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės plėtojimas, rinkos santykių diegimas viešajame sektoriuje, naujų privatizavimo formų, valdymo demokratizavimo ir piliečių dalyvavimo valdyme galimybių plėtra.“* (p.25-26)

Neatsiejamas reiškinys nuo naujų valstybėje reformų įdiegimo yra ir naujos reformos modelio sukūrimas ir įtvirtinimas, kurio procesas yra labai sudėtingas ir ilgas. Mokslininkė E. Backūnaitė (2006) nagrinėdama valstybių modernizavimo procesus pažymi, kad pasaulyje beveik visos valstybės turi susikūrusios savo reformų modelius. (Japonijos, Skandinaviskasis modelis ir kt.) (p.22) Įvairiose moksliniuose leidiniuose modelis yra suprantamas, kaip realaus reiškinio, proceso, struktūros, sistemos abstrakcija. Remiantis įvairiomis struktūromis, sistemų abstrakcijomis ir šalių patirtimi mokslininkai Ch. Pollitt ir G. Bouckaert sukūrė labai išsamų, apibendrinantį viešojo valdymo reformų modelį. (2003, p.40-45) (žr. 5 pav.)



5 pav. Viešojo valdymo reformų modelis. (Pollitt Ch., Bouckaert G., 2003, p.43)

Šiame sukurtame mokslininkų Ch. Pollitt ir G. Bouckaert (2003) viešojo valdymo reformų modelyje yra išskiriami pagrindinei reformų atsiradimą veikiantys veiksniai, kurie yra nukreipti į valdymo pokyčius arba skatina tų veiksnių atsiradimą. Kaip teigia modelio autoriai, valdymo pokyčiai kyla iš keturių pagrindinių elementų tarpusavio sąveikos. (Pollitt Ch., ir Bouckaert G., 2003) Pagrindiniai elementai veikiantys valdymo pokyčius yra: socia - ekonominės jėgos, politinė sistema ir administracinė sistema bei elito sprendimų priėmimo procesas. Socia – ekonominės jėgos suprantamos kaip trumpalaikės arba ilgalaikės jėgos, globaliniai veiksniai, ekonominiai procesai (spaudimai). Politinė sistema – tai bendrieji, struktūriniai politinės sistemos bruožai, piliečių spaudimas, naujos valdymo ir partijų politinės idėjos. Administracinė sistema suprantama, kaip naujų įdiegimų, naujovių suderinimas su šalies priimtais dokumentais, aukščiausiąją valdžią, konstitucija, tarptautinių organizacijų reikalavimais. Elito sprendimų priėmimo procesas suvokiamas, kaip valdymo idėjos kurių metu sprendimo priėmimas priklauso nuo valstybės elito nuomonės ar pageidautinos reformos valstybėje ar, dėl įvairių neprognozuojamų įvykių valstybėje. (epidemijos, skandalai, gamtos stichijos ir kt.)

Reformų programų turinį dažniausiai sudaro retorikos pobūdžio aspektai, kuriose vyrauja to laikotarpio vyraujančios idėjos, problemos. Kaip teigia L. Dudinskaitė (2011) reformų programų turinys yra „pageidaujamos ir įgyvendinamos reformos tarpusavio sąveikos rezultatas.“(p.15) Reformų tarpusavio sąveikų rezultatas yra paremtas valstybės priimtomis vertybėmis, požiūrių, kurio pagrindinis aspektas yra retorika ir analizavimas, patikrinimas kiek išsikeltų reformos

įgyvendinimo uždavinių yra pasiekti reformos įgyvendinimo viduryje. Tai yra nuolatinis analizavimo ir tikrinimo procesas.

Sukūrus reformų programų turinį sekantis žingsnis yra turinio įgyvendinimas realybėje. Nors ir retai realybėje pasitaiko, kad sukurti modeliai yra nepilnai pritaikomi valstybėje ar net visiškai neprilygsta išsikeltam tikslui, bet prieš kuriant naujas reformas turime didelį dėmesį skirti apmąstymams apie tykojančius pavojus. Turi būti labai išsamiai apmąstyta su kokiais pavojais galima susidurti, ko galima tikėtis reformos įgyvendinimo eigoje. Reformos įgyvendinimo eigoje gali pasitaikyti atvejų, kad išsikeltų rezultatų galima ir nesulaukti. Tokie išankstiniai apgalvoti aspektai gali pagelbėti ir užkirsti kelią naujai iškilusiai problemai. L. Dudinskaitės (2011) nuomone norint išvengti problemų ateityje turime praktiškai dirbti, mąstyti, mokytis iš savo ir kitų klaidų.(p.16) Dažniausiai reformos yra kuriamos dėl išlaidų taupymo, viešųjų paslaugų kokybės gerinimo, valdžios veiklos našumo ir galimybių didinimo. (Raipa, 2002, p.29) Todėl neįgyvendinus reformos valstybė negauna jokios naudos gerinant valstybės politiką. Analizuojant reformų programų turinį buvo pastebėta, kad įgyvendinant naujas reformas dažnai yra nukrypstama nuo pirmo parengto plano, dažnai remiamasi visiškai ne pagal planą parengtų veiksmų. Taip pat buvo pastebėta, kad įgyvendinimo procesą apsunkina ir reformų rengėjai, nes dažnas atvejis, kad programos kuria ne vienas asmuo, grupė/organizacija, pasitaiko atveju kad programos yra kuriamos net ir tarptautiniu lygiu.

Apibendrinant galima teigti, kad XXI a. pradžioje vykusio valdymo modelių ir strategijų kaita, infrastruktūros plėtra, technologijų tobulėjimas, tarp sektorinė integracija, iššaukė Naujosios viešosios vadybos ir reformų kūrimo laikotarpį. Kiekviena valstybė kurdama naujas reformas, modernizuodama savo valstybę, siekia kuo efektyvesnės naudos, todėl prieš kuriant naujas reformas yra labai svarbu sukurti svarų, argumentuoja ir išsamų naujos reformos modelį. Įvairiose moksliniuose leidiniuose modelis yra suprantamas, kaip realaus reiškinių, proceso, struktūros, sistemos abstrakcija. Valstybės modernizuodamos savo šalį ir kurdamos reformų modelius vadovaujasi mokslininkų Ch. Pollitt ir G. Bouckaert sukurtu labai išsamiu, apibendrinančiu viešojo valdymo reformų modeliu.

4. TYRIMO METODOLOGIJA IR ORGANIZAVIMAS

4.1. Tyrimo metodologija

Išanalizavus mokslinę literatūrą buvo išsiaiškinta, kad valstybėje vykdoma socialinė politika yra labai svarbi piliečių gyvenimui. Teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus yra atsižvelgiama ne tik į valstybės vykdomą socialinę politiką, bet ir į įstatymų tvarką, valstybės gyvenimą, socialinės paramos teikimo supratimą bei į valstybės istorinius aspektus. Per pastaruosius penkerius metus socialinės paramos teikimas šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus sumažėjo, tačiau tai nereiškia, kad valstybės gyventojų socialinis gyvenimas pagerėjo. Todėl yra labai svarbu, kad valstybės tarnautojai teikiantys socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus vadovautųsi ne tik šalyje priimtais įstatymais, nutarimais, programomis, bet ir valstybės tarnautojui keliamais reikalavimais. Manoma, kad tinkamas ir produktyvus valstybės tarnautojo veiklos kokybės organizavimas turi teigiamos įtakos socialinės paramos teikimui šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus.

Pasitelkus kokybinio tyrimo metodologiją buvo siekiama ištirti valstybės teikiama socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus Kupiškio ir Vilniaus savivaldybėse bei seniūnijose.

Tokia magistrinio darbo tyrimo metodologija buvo pasirinkta, nes ji yra labai svarbi ne tik tyrimui norint kuo geriau atskleisti valstybės teikiamą socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus, skirtingose savivaldybėse ir seniūnijose, bet ir pačiam tyrėjui. Pasinaudojus kokybinio tyrimo metodologija galima visomis prasmėmis atsiskleisti tyrėjui, kaip jaunajam mokslininkui, nes nagrinėjant turimus tyrimo duomenis atsiskleidžia interpretavimo aspektas. Pasak mokslininkės, I. Luobikienės (2000) tyrėjas atlikdamas kokybinį tyrimą sukonstruoja tiriamojo objekto kompleksinį paveikslą, analizuoja tyrime gautus duomenis, išsamiai perduoda informantų požiūrį bei atlieka organizuojamą tyrimą natūralioje aplinkoje. (p.39) Atliekamas kokybinis tyrimas yra pakankamai lankstus ir jam nėra reikalaujama griežto imties tūrio.

Norint ištirti valstybės teikiamą socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus Vilniaus ir Kupiškio savivaldybėse bei seniūnijose, į pagalbą buvo pasitelkta, G. Merkio (1999) nuomone, „vieną iš populiariausių kokybiniuose tyrimuose naudojamų, socialinių ir elgsenos mokslų duomenų rinkimo metodą – pusiau struktūrizuotu interviu“. (p.36) Šiuo sukurtu ir pasinaudotu pusiau struktūrizuotu interviu yra tiriamos apklaustų informantų žinios, nuostatos,

organizuojama veikla ir problemos susijusios su socialinės paramos teikimu šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus. Informantų duomenų rinkimui apie socialinės paramos teikimą buvo naudojama atviro tipo klausimynas, (žr. 1 priedas) o gautų duomenų analizavimui pasirinkta aprašomosios kokybinės turinio (content) analizės metodas, panaudojant atviro kodavimo procedūras bei mokslininkų, B. Crabtree ir W. Miller (1992) modelinio ir įžvalgomojo (nugramzdinimo) duomenų analizės metodai.

Tyrimo objektas – socialinės paramos šeimoms, auginančioms nepilnamečius vaikus, administravimas savivaldybėse ir seniūnijose.

Tyrimo tikslas – ištirti valstybės teikiama socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus Kupiškio ir Vilniaus savivaldybėse bei seniūnijose.

Tyrimo uždaviniai:

1. ištirti kokia yra šeimų auginančių nepilnamečius vaikus situacija Kupiškio ir Vilniaus savivaldybėje bei seniūnijose;
2. atskleisti savivaldybėse ir seniūnijose dirbančių ir teikiančių socialinę paramą darbuotojų įgytą patirtį ir kompetenciją dirbant su šeimomis auginančiomis nepilnamečius vaikus;
3. susipažinti su socialinės paramos teikimu ir principais teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus;
4. ištirti su kokiais sunkumais susiduria savivaldybėse ir seniūnijose dirbantys asmenys teikiantys socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus;
5. sužinoti kokie savivaldybėje ir seniūnijoje dirbantys specialistai yra įtraukti į iškilusių problemų sprendimą, teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus.

Tyrimo laikotarpis – tyrimas atliktas 2013m. rugpjūčio - lapkričio mėnesiais.

Tyrimo imtis – kokybinių tyrimų metodologiją nagrinėjančio mokslininko, B. Bitino (2008) teigimu, kokybinio tyrimo imties dydis nėra labai svarbus atliekant kokybinį tyrimą. (p.68) Svarbu, kad tyrimo metu gauti duomenys iš apklaustų informantų, padėtų įgyvendinti išsikeltą tyrimo tikslą. Todėl darbuotojų dirbančių savivaldybėse bei seniūnijose teikiančių socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus, apklausoje dalyvavo 8, kurie dirba Kupiškio ir Vilniaus savivaldybėse bei seniūnijose. Atliekant kokybinį tyrimą, informantai buvo atsirenkami remiantis Kupiškio ir Vilniaus savivaldybių esančiose internetinėse svetainėse patalpinta informacija apie socialinių pašalpų skyrimo aptarnaujančių savivaldybių kontaktinius duomenis. Kupiškio miesto savivaldybės internetinės svetainės duomenimis buvo sužinota, kad Kupiškio savivaldybėje yra šešios seniūnijos teikiančios socialinę paramą. Siekiant kokybiškesnių lyginamojo aspekto rezultatų tyrime buvo pasirinkta apklausti šešias Kupiškio savivaldybėje

esančias seniūnijas, kuriose dirba apklaustieji teikiantys socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus bei šešias Vilniaus mieste esančias seniūnijas. Tyrimo eigoje dėl iškilusių problemų tyrime iš viso dalyvavo tik 8 informantai: 4 informantai dirbantys Vilniaus seniūnijoje ir 4 Kupiškio savivaldybėje bei seniūnijoje.

Remiantis išnagrinėtą mokslinę – teorinę literatūrą apie socialinės paramos teikimą buvo išsiaiškinta, kad didelę reikšmę socialinės paramos teikimui turi ne tik valstybėje kuriamo naujo reformos modelio įdiegimas, bet ir įstatymų koregavimai, institucijos atsakingos už teikiamas socialines paramas bei informantų veikla teikiant socialinę paramą savivaldybėse ir seniūnijose. Todėl norint patikslinti gautus duomenis buvo nuspręsta apklausti darbuotojus teikiančius socialinę paramą ir dirbančius Kupiškio ir Vilniaus savivaldybėse bei seniūnijose.

Informantai apie atliekamą magistrinio darbo tyrimą buvo informuojami telefoniniu skambučiu. (savaite prieš atliekant tyrimą) Susisiekus telefonu su informantais iš anksto buvo prisistatoma (atskleidžiamas tyrėjas), supažindinta su magistrinio darbo tema bei atliekamo tyrimo tikslu, uždaviniais, susitarta dėl patogaus laiko ir vietos atlikti tyrimą.

Bandant susisiekti su informantais dirbančiais savivaldybėse ir seniūnijose iškilo nenumatytų problemų. Savivaldybėse esančiose tinklapiuose pateikti duomenys apie savivaldybėse ir seniūnijose teikiančią socialinę paramą kontaktinė informacija buvo netiksli, nes nurodyti telefonų numeriai buvo nebe naudojami, taip pat susisiekus su kai kuriomis seniūnijomis pasirodė priešiškus iš informantų pusės ir tik nedaugelis sutiko pasidalinti savo turimą informaciją apie socialinės paramos teikimą. Gavus tokius išankstinius duomenis apie būsimus informantus tyrimo dalyviai turėjo būti sumažinti iš planuojamų 12 iki 8.

Tyrimas buvo atliekamas darbo pabaigoje, informantų teigimu tai „laikas, kurio metu dažniausiai būname laisvesni.“ Interviu buvo atliktas pagal preliminarį, iš anksto išsamiai sukomplektuotus ir parengtus interviu klausimus. Klausimyną sudarė 15 atvirų klausimų. Prieš susitinkant ir atliekant interviu informantai dar kartą buvo supažindinti su magistrinio darbo tema, tyrimo tikslu ir uždaviniais. Pabrėžiamas tyrimo dalyvio konfidencialumas, paaiškinta, jog duomenys bus panaudojami tik magistrinio darbo metu. Keliatą informantų išreiškė savo pageidavimą, kad norėtų sužinoti apibendrintus tyrimo duomenis, todėl buvo žodžiu susitarta, kad visi gauti rezultatai bus persiųsti informantui elektroniniu paštu.

Prieš atliekant tyrimą ir pradedant uždavinėti klausimus informantai pasidomėjo kiek iš viso bus pateiktą klausimų. Informantams pateikus atsakymą į jų užduodama klausimą, jie sutriko dėl klausimų skaičiaus ir laiko stokos, tačiau pabendravus su būsimais informantais vis dėlto jie sutiko atsakyti į klausimus. Viso atliekamo interviu metu informantai jautėsi laisvai, į klausimus atsakinėjo nuoširdžiai pateigdami daug savo nuomonės, svarstymų bei praktinės patirties.

4.2. Kokybinio tyrimo dizainas. Interviu su Kupiškio ir Vilniaus savivaldybėse bei seniūnijose dirbančiais darbuotojais teikiančiais socialinę paramą

Prieš atliekant ir konstruojant tyrimą buvo išsikeliamas tyrimo tikslas bei tam tikslui pasiekti suformuluojami penki uždaviniai. 3 lentelėje kiekvienam išsikeltam uždaviniui suformuluoti klausimai, klausimams suformuluotos kategorijos bei subkategorijos. (žr. 3 lentelė) Parengto interviu klausimyną, kaip ir buvo minima anksčiau, sudaro 15 klausimų ir vienas papildomas klausimas, kuris susiformulavo tyrimo eigoje. (žr. 1 PRIEDAS) Tyrimo metu suformuluoti klausimai buvo užduodami darbuotojams teikiantiems socialinę paramą ir dirbantiems Kupiškio ir Vilniaus savivaldybėse bei seniūnijose.

Taupant informantų laiką, prieš atliekant interviu buvo pasiteirauta informantų ar būtų įmanoma įrašinėti interviu į diktofoną. Iš 8 susitikusių dalyvauti tyrime tik 3 informantai sutiko, kad interviu būtų įrašomas į diktofoną, o kitų 5 informantų atsakymai į interviu klausimus buvo fiksuojami suvedant į turimus užrašus. Antrame priede (žr. 2 PRIEDAS) yra išsamiai, lentelės pavidale suvesti informantų atsakymai į pateiktus klausimus.

Kiekvienas tyrime dalyvavęs informantas yra koduojamas pavadinimu informantu, numeriu bei pirmosiomis, didžiosiomis savivaldybių ir seniūnijų raidėmis, nepriklausomai nuo apklausos eiliškumo. Dalyvavusių informantų atsakymai pateikiami naudojantis kodavimu: I Informantas (ŠV), II Informantas (ŠK), III Informantas (SK), IV Informantas (PV), V Informantas (ŽV), VI Informantas (NK), VII Informantas (ŠE.V), VIII Informantas (AK).

Analizuojant interviu gautus atsakymus informantų atsakymai yra užrašyti citatų pavidalu ir pateikiamos nekeičiant kalbos stiliaus.

4 lentelėje pateikiamos pagrindinės tyrime dalyvaujančių informantų demografinės charakteristikos. (žr. 4 lentelė)

3 lentelė. Tyrimo tikslas, uždaviniai, kategorijos ir subkategorijos. (sudaryta autorės)

Tyrimo tikslas	Uždaviniai	Interviu klausimai	Kategorija	Subkategorija
Ištirti valstybės teikiama socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus Kupiškio ir Vilniaus savivaldybėse bei seniūnijose.	1. Išsiaiškinti kokia yra šeimų auginančių nepilnamečius vaikus situacija Kupiškio ir Vilniaus savivaldybėse ir seniūnijose.	Kiek Jūsų savivaldybėje bei seniūnijoje yra užregistruotų šeimų auginančių nepilnamečius vaikus ir gaunančių socialinę paramą?	Šeimų auginančių nepilnamečius vaikus gaunančių socialinę paramą kiekis skaitinė išraiška (vnt) bei socialinės paramos gavimo prielaidos.	Šeimų auginančių nepilnamečius vaikus gaunančių socialinę paramą skaičius savivaldybėje bei seniūnijoje.
		Kokio socialinio statuso šeimos kreipiasi paramos? Kokios priežastys įtakoja didelį socialinės paramos vartotojų skaičių?		Savivaldybėje bei seniūnijoje šeimų auginančių nepilnamečius vaikus socialinis statusas.
				Savivaldybėje bei seniūnijoje šeimų

				auginančių nepilnamečius vaikus socialinio statuso atsiradimo priežastys.
		Kaip Jūsų savivaldybėje bei seniūnijoje pakito socialinės paramos teikimas šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus per pastaruosius 5 metus? Kokios priežastys lėmė tokius/tokį pasikeitimus/pasikeitimą?		Šeimų auginančių nepilnamečius vaikus gaunančių socialinę paramą pokytis.
				Šeimų auginančių nepilnamečius vaikus gaunančių socialinę paramą pokyčio priežastys.
2. Atskleisti savivaldybėse bei seniūnijose dirbančių ir teikiančių socialinę paramą darbuotojų įgytą patirtį ir kompetenciją dirbant su šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus.	Kokius kursus, seminarus, mokymus esate lankę, kurie padėjo praktiškai dirbti teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus?	Savivaldybėje bei seniūnijose dirbančių ir teikiančių socialinę paramą darbuotojų įgytos žinios bei mokymai.	Kompetencijų tobulinimas teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus.	
	Ar susiduriate su žinių trūkumu teikiant socialinę paramą? Kokių žinių trūksta dirbant? Pagrįskite savo nuomonę.			Kompetencijų trūkumas praktikoje.
3. Susipažinti su socialinės paramos teikimo eiga ir principais teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus.	Kaip Jūsų savivaldybėje bei seniūnijoje yra teikiama socialinė parama šeimai auginančiai nepilnamečius vaikus?	Teikiamos socialinės paramos šeimoms nepilnamečius vaikus organizavimas savivaldybėse bei seniūnijose.	Socialinės paramos organizavimas Savivaldybėse bei seniūnijoje.	
	Kokiais informaciniais šaltiniais yra pasinaudojama norint informuoti savivaldybės bei seniūnijos šeimas auginančias nepilnamečius vaikus apie teikiamą socialinę paramą? Jūsų nuomone, koks informacinis šaltinis yra veiksmingiausias?			Informacijos sklaida apie socialinės paramos skyrimą.
	Kokios socialinės paramos dažniausiai prašo skirti šeimos auginančios nepilnamečius vaikus? Kokios priežastys?			Veiksmingiausias informacinis šaltinis
	Kokia dažniausia socialinė parama yra skiriama Jūsų savivaldybėje bei seniūnijoje šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus?			Dažniausiai prašoma socialinė parama
	Ar Jūsų savivaldybėje bei seniūnijoje šeimos auginančios nepilnamečius vaikus gaunamą socialinę paramą panaudoja pagal paskirtį? Kaip yra sprendžiama problema, jei šeimą auginanti Nepilnamečius vaikus gaunamą socialinę paramą			Dažniausiai prašomos socialinės paramos priežastys.
				Dažniausiai skiriama socialinė parama.
				Gaunamos socialinės paramos panaudojimas.

		panaudoja ne pagal paskirtį?		
		Kaip Jūs vertinate valstybės skirtas socialines paramas šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus? Paaiškinkite savo išreikštą nuomonę. Jūsų manymu, kokios paslaugos trūksta šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus?		Socialinės paramos vertinimas. Socialinių paslaugų trūkumas.
	5. Sužinoti kokie savivaldybėje dirbantys specialistai yra įtraukti į iškilusių problemų sprendimą, teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus.	Kaip sprendžiate problemas iškilusias teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus? Kokie specialistai yra įtraukiami sprendžiant iškilusias problemas teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus? Kokių priemonių imasi Jūsų savivaldybės bei seniūnijos vadovas sprendžiant iškilusias problemas?	Socialinės paramos šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus organizavimas įtraukiant savivaldybėje bei seniūnijoje dirbančius specialistus	Iškilusių problemų sprendimas teikiant socialinę paramą. Specialistų įtraukimas į organizuojamą socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus. Savivaldybės bei seniūnijos vadovo įtraukimas į socialinės paramos teikimą.
	4. Išsiaiškinti su kokiais sunkumais susiduria savivaldybėse bei seniūnijose dirbantys asmenys teikiantys socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus.	Su kokiais problemomis susiduriate teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus? Kokia dažniausiai išryškėja problema teikiant socialinę paramą? Jūsų nuomonė/patarimai, kokių priemonių reikėtų imtis norint sumažinti valstybėje sunkiai besiverčiančių šeimų auginančių nepilnamečius vaikus gyvenimą? Kokios institucijos turėtų įsitraukti į pagalbą?	Socialinės paramos organizavimo sunkumai bei tobulinimo gairės.	Problemos teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus. Dažniausiai pasitaikančios problemos. Patarimai padedantys išvengti problemų teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus

4 lentelė. Duomenys apie tyrime dalyvavusius informantus. (sudaryta autorės)

Eil. Nr.	Miestas, savivaldybė/seniūnija	Lytis	Amžius	Išsilavinimas ir įgyta kvalifikacija	Darbo stažas
I (ŠV) informantas	Vilnius, Šnipiškių-Verkių seniūnija	Moteris	26m.	Magistras, socialinis darbas	3m.
II (ŠK) informantas	Kupiškio, Šimonių seniūnija	Moteris	51m.	Magistras, socialinis darbas	20m.
III (SK) informantas	Kupiškio, Subačiaus seniūnija	Moteris	49m.	Aukštasis, pedagoginis, nebaigtas socialinis darbas	15m.
IV (PV) informantas	Vilnius, Pašilaičių seniūnija	Moteris	29m.	Magistras, socialinis darbuotojas	5m.
V (ŽV) Informantas	Vilnius, Žvėryno seniūnija	Moteris	30m.	Magistras, socialinis darbuotojas	4,5m.
VI (NK) informantas	Kupiškio, Noriūnų seniūnija	Moteris	70m.	Magistras, ekonomika	5m. (puse etato)
VII (ŠE.V) informantas	Vilniaus, Šeškinės seniūnija	Moteris	33m.	Aukštasis, vyr. socialinė darbuotoja	8m.
VIII (AK) informantas	Kupiškio, Alizavos seniūnija	Moteris	46m.	Aukštasis, vyr. socialinė darbuotoja	14m.

4.2.1. Tyrimo duomenų analizė

Tyrimo analizei apie savivaldybėje bei seniūnijoje dirbančių darbuotojų socialinės paramos teikimą, buvo pasirinkta mokslininkų B. Crabtree ir W. Miller (1992) duomenų analizės metodai.

Prieš pradėdant analizuoti tyrime gautus informantų duomenis derėtų apžvelgti tyrime dalyvavusių informantų demografinius duomenis. Informantų demografiniai duomenys rodo, (žr. 4 lentelė) kad apklaustose Kupiškio ir Vilniaus savivaldybėse bei seniūnijose šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus socialinę paramą teikia įvairaus amžiaus ir išsilavinimo specialistai. Dirbančių savivaldybė bei seniūnijoje specialistų amžius vyrauja nuo 26 – 51 metų, tai yra moteriškos lyties turinčios aukštąjį, socialinio darbo išsilavinimą darbuotojos, kurių darbo stažas yra nuo 3 iki 20 metų, kuris priklauso nuo tyrime dalyvavusių informantų amžiaus. Reikėtų paminėti, kad vienas informantas teikiantis socialinę paramą vienoje iš Kupiškio seniūnijų yra 70 metų, šioje srityje dirba puse etato penkerius metus ir turi ne socialinio darbuotojo kvalifikaciją, kaip kiti septyni apklausti informantai, o ekonomikos aukštąjį išsilavinimą.

1 išsikelto uždavinio, kategorijos (šeimų auginančių nepilnamečius vaikus gaunančių socialinę paramą kiekis skaitinę išraiška (vnt) bei socialinės paramos gavimo prielaidos) analizavimas.

Siekiant išsiaiškinti kokia yra šeimų auginančių nepilnamečius vaikus situacija Kupiškio ir Vilniaus savivaldybėse bei seniūnijose buvo suformuluoti trys klausimai, o šie išskaidyti į penkias subkategorijas, subkategorijas patvirtinančias potemes, potemes patvirtinančius informantų teiginius. (žr. 3 PRIEDAS)

Remiantis socialiniu Lietuvos žemėlapiu, (2013) analizuojant ketverių metų statistinius socialinius demografinius ir socialinės paramos naudojimo rodiklius Lietuvoje nuo 2009m. iki 2012m., buvo sužinota, kad socialinės paramos teikimas šalyje buvo netolygus. 2009m. Lietuvoje socialinė pašalpa buvo skiriama 73.512tūkst. šeimų, 2010m. - 181.285tūkst., o 2011m. – 2012m. išaugo virš 221tūkst. (2011m. - 221.062tūkst., 2012m. - 221.922tūkst.) (<http://www.socialiniszemelapis.lt/index.php?1262538155>)Kaip pastebime socialinės pašalpos teikimas šalyje augo, tačiau mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokykloje ir būsto šildymo kompensacijų gavėjų skaičius svyravo nedideliais skirtumais. (vienais metais didėjo, kitais jau gavėjų skaičius mažėjo) 2009m. mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokykloje skaičius buvo 136.038tūkst., 2010m. paramos skaičius padidėjo iki 142.850tūkst., o nuo 2011m. ir 2012m. vėl mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokykloje skaičius sumažėjo. (2011m. - 142.431tūkst., 2012m. - 128.500tūkst.) Galima pastebėti, kad 2012m. mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokykloje skaičius (128.500tūkst.) buvo mažesnis nei 2009m. (136.038tūkst.) Būsto šildymo kompensacijų gavėjų skaičius šalyje taip pat buvo netolygus. 2009m. gavėjų skaičius buvo 130.315tūkst., 2010m. išaugo iki 166.533tūkst., o 2011m. būsto šildymo kompensacijų gavėjų skaičius buvo beveik dvigubas nei 2009m. (2009m. 136.038tūkst., o 2011m.- 220.902tūkst.). 2012m. gavėjų skaičius sumažėjo iki 198.752tūkst. (Lietuvos socialinis žemėlapis, <http://www.socialiniszemelapis.lt/index.php?1262538155>) Išanalizavus socialinius demografinius duomenis šalyje buvo sužinota, kad 2009m. socialinės rizikos šeimų Lietuvoje buvo 11.121tūkst., 2010m. 10.904tūkst., o 2011m. - 10.608tūkst. šeimų. Kaip pastebime socialinės rizikos šeimų šalyje mažėjo, tad galima daryti prielaidą, kad socialinių paslaugų teikimo skaičius šalyje taip pat sumažėjo, nes socialinės paslaugos dažniausiai yra teikiamos socialinės rizikos šeimoms.

Apžvelgus tokius turimus duomenis buvo norima išsiaiškinti kokio socialinio statuso šeimos kreipiasi valstybės teikiamos paramos bei kokios priežastys įtakojo didelį socialinės paramos vartotojų skaičių Kupiškio ir Vilniaus savivaldybėse bei seniūnijose.

Nagrinėjant turimus informantų duomenis buvo išsiaiškinta, kad jų savivaldybėse bei seniūnijose daugiausia gyvena bedarbės šeimos auginančios nepilnamečius vaikus. Trys Kupiškio seniūnijose dirbantys informantai pažymėjo, kad jų seniūnijoje vyrauja bedarbystė: III informantas (SK): „Bedarbės daugiausia vyrauja...“, VI informantas (NK): „Dažniausiai tai bedarbiai...“, VIII informantas (AK): „...bedarbės šeimos...“, o Vilniaus miesto tik dviejose seniūnijose: I informantas

(ŠV): „... bedarbiai...“, V informantas (ŽV): „Dažniausiai bedarbiai...“. Šio statuso atsiradimo priežastis yra, šeši apklaustieji pažymėjo, kad seniūnijose trūksta darbo vietų: I informantas (ŠV): „...nu tai nedarbas...“, II informantas (ŠK): „... nedarbas, laikinai netekę darbo...“, III informantas (SK): „...lemia kaip ir nedarbas...“, IV informantas (PV): „... tai gali būti ir dėlto kad neteko darbo...“, VI informantas (NK): „...tai aišku, kad nedarbas...“, VIII informantas (AK): „...tai bedarbystė...“, taip pat, keturi informantai pažymėjo kaip priežastį atlyginimų ir etatų mažinimą: II informantas (ŠK): „... sumažėjas atlyginimas, sumažinti etatai...“, III informantas (SK): „...sumažinti atlyginimai...“, IV informantas (PV): „... pajamos yra nepakankamos vienam šeimos nariui...“, VI informantas (NK): „... gaunamos sumos nėra kosminės.“.

Bedarbystę, kaip buvo teigiama magistrinio darbo teorinėje dalyje iššaukė 2008 metais prasidėjusi ir dar iki šiol besitiesinti ekonominė krizė, kurios metu daug šalyje gyvenančių šeimų prarado darbus ir liko be pragyvenimo šaltinio, todėl daug šeimų turėjo kreiptis pagalbos į valstybę arba kitas pasirinkimas buvo emigruoti į kitas šalis ir ieškoti darbo svetur. Pasak Lietuvos socialinio žemėlapiu duomenimis (<http://www.socialiniszemelapis.lt/index.php?1262538155>) 2009m. deklaravusių išvykimą į užsienį Lietuvos gyventojų skaičius siekė 21.970tūkst., 2010m. - 83.157tūkst., galima pastebėti kad beveik keturgubai išaugo emigrantų skaičius lyginant su praeitais metais. 2011m. emigravo 53.863tūkst. gyventojų, o 2012m. - 41.100tūkst. Nuo 2011m. emigrantų skaičius mažėjo, tačiau reikėtų nepamiršti, kad tai yra tik oficialiai užregistruoti duomenys, o kiek yra asmenų kurie emigravo į kitas valstybės nelegaliai, tai galime tik pasamprotauti. Tai yra tik viena iš priežasčių, kuri lėmė nepilnų šeimų atsiradimą.

Lietuvos valstybėje nemažas skaičius yra ne tik bedarbių šeimų, bet ir vienišų mamų ir tėčių auginančių nepilnamečius vaikus, du informantai pateikė tokius duomenis: I informantas (ŠV): „... vienišos mamos...“, IV informantas (PV): „daugiausiai yra vienišos mamos arba tėvai, kurie augina vaikus...“, taip pat du informantai teigia kad jų seniūnijoje vyrauja išsiskyrusios šeimos: I informantas (ŠV): „Išsiskyrusios...“, II informantas (ŠK): „... išsiskyrusios“. Trys išreiškė nuomonę, kad vyrauja gausios nepilnos šeimos: II informantas (ŠK): „... gausios nepilnos šeimos...“, III informantas (SK): „... nepilnos šeimos...“, IV informantas (PV): „... yra ne pilnos šeimos...“, trys informantai pateikė kad išsituokusios ir nesusituokusios šeimos: IV informantas (PV): „...išsituokę arba nesusituokusios augina vaikus...“, VI informantas (NK): „...išsiskyrusios šeimos...“. VII informantas (ŠE.V): „...nesusituokusios auginančios vaikus šeimos...“, 3 apklaustieji mano, kad tai yra socialinės rizikos šeimos: V informantas (ŽV): „... dažniausiai būna tiesiog socialinių įgūdžių stoka...“, VII informantas (ŠE.V): „...socialinės rizikos šeimos...“, VIII informantas (AK): „... kaip ir visos soc. rizikos šeimos...“. Keturi informantai teigia, kad jų seniūnijoje vyrauja neįgalios šeimos: I informantas (ŠV): „... neįgalūs...“, III informantas (SK): „...“.

neįgalūs....“, VII informantas (ŠE.V): „...neįgalios šeimos...“, VIII informantas (AK): „...neįgalieji... neįgalūs vaikai...“ ir gausios daugiavaikės šeimos: II informantas (ŠK): „... gausios daugiavaikės šeimos...“, III informantas (SK): „... yra ir daugiavaikės užsiregistravusios...“, IV informantas (PV): „... daugiavaikių šeimų yra nemažai...“, VI informantas (NK): „...daugiavaikės mamos...“. Reikėtų pažymėti, kad po vieną informantą atsakė, kad jų seniūnijoje yra mažas pajamas gaunančios šeimos: II informantas (ŠK): „Mažas pajamas gaunančios šeimos...“, darbo biržoje stovinčios šeimos: III informantas (ŠK): „...darbo biržoje stovintys...“, priklausomybę turinčios šeimos: V informantas (ŽV): „...priklausomybę alkoholiui arba narkotikams.“, bet seniūnijose yra gyvenančių šeimų kurios dirba tačiau nepilnu etatu, šią informaciją pateikė vienas informantas: I informantas (ŠV): „... dirbantys ne pilnu etatu...“.

Tokių socialinių statusų atsiradimą lemia ne tik bedarbystė, atlyginimų ir etatų mažinimas, bet ir sveikatos problemos: I informantas (ŠV): „... sveikatos problemos...“, bei socialinių įgūdžių stoka: V informantas (ŽV): „...dažniausia būna tiesiog socialinių įgūdžių stoka...“.

Sužinojus, kad nedarbas, sveikatos problemos, vaikų skaičius ir šeimyninė padėtis (vienišos motinos ar/arba vienišo tėvo statusas) yra pagrindinė priežastis kodėl šeimos kaskart skursta ir turi prašyti valstybės socialinės paramos, kitu pateiktu klausimu buvo siekiama išsiaiškinti kokia šiuo metu šalyje yra situacija apie socialinės paramos skyrimą (šeimų skaičius gaunančių socialinę paramą), todėl buvo suformuluotas klausimas ir pateiktas informantams: kiek Jūs savivaldybėje ar seniūnijoje yra užregistruotų šeimų auginančių nepilnamečius vaikus ir gaunančių socialinę paramą?

Analizuojant gautus atsakymus į pateiktą klausimą, informantų atsakymai buvo grupuojami pagal magistrinio darbo teorinėje dalyje išnagrinėtas socialinės paramos rūšis. LR piniginių socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatyme (2003) yra apibrėžta, kad pinigine socialine parama nepasiturintiems gyventojams gali būti teikiama dviem rūšimis, tai yra socialinė pašalpa ir būsto šildymo išlaidų, geriamojo vandens išlaidų ir karšto vandens išlaidų kompensacijos. Trijų informantų teigimu: IV informantas (PV) „... 4000 maždaug gauna.“, III informantas (SK): „... per mėnesį maždaug 240.“, VI informantas (NK) „... per šį mėnesį priėmiau prašymų gauti socialinę pašalpą... maždaug apie 60 šeimų...“ jų seniūnijoje yra skiriama pinigine socialinė pašalpa, tačiau tokios kaip būsto šildymo išlaidų, geriamojo vandens išlaidų ir karšto vandens išlaidų kompensacijos socialinės paramos atskirai neišskiria. Todėl galima daryti prielaidą, kaip teigia vienas informantas: I informantas (ŠV): „...tiksliai aš tikrai nepasakysiu... mes realiai tokios statistikos nevedame, nes mes priimame prašymus... va tiksliau jums pasakytų socialinio darbo skyriaus... socialiniai darbuotojai.“, kad tokio atskiro sąrašo išskiriančių dvi atskiras

socialines paramas savivaldybėje specialistai priimantys prašymus gauti socialinę paramą neveda, tokius sąrašus sudaro kiti darbuotojai ir socialinę paramą bei geriamojo vandens išlaidų ir karšto vandens išlaidų kompensacijos paramą sujungia į vieną: I informantas (ŠV): „...tiksliai aš tikrai nepasakysiu... mes realiai tokios statistikos nevedame, nes mes priimame prašymus, o jei dar pradėtumėme vesti statistiką tai čia būtų...“.

Remiantis LR socialinės paramos mokiniams įstatymu (2008) buvo sužinota, kad mokiniams yra teikiama dviejų rūšių socialinė parama. Tai yra socialinė parama mokiniui skiriant nemokamą maitinimą (pusryčiai, pietūs, vakariai ir maitinimas mokyklose organizuojamose dieninėse vasaros poilsio stovyklose), bei socialinė parama mokinio reikmėms įsigyti. Prieš pateikiant gautus duomenis apie socialinės paramos teikimą mokiniams reikėtų paminėti, kad informantai nepateikia atskirų duomenų apie dvi atskiras socialines paramos mokiniams rūšis. Jie duomenis pateikia tik apie socialinę paramą mokinio reikmėms įsigyti, nes pasak vieno informanto tai: I informantas (ŠV): „...tokios statistikos nevedame, nes mes priimame prašymus...“. Dviejų informantų duomenys rodo: II informantas (ŠK): „... užregistruota apie 100 šeimų, kurios gauna pašalpą mokinio reikmėms įsigyti.“, IV informantas (PV) „... mokyklinės paramos kreipėsi apie 250...“, kad šiuo metu Kupiškio ir Vilniaus seniūnijose yra teikiama socialinė parama mokinio reikmėms įsigyti ir šeimų gaunančių, šią minimą, socialinę paramą mokiniui svyruoja nuo 100 iki 250. (šeimų) Taip pat gauti informantų duomenys rodo, kad trijose seniūnijose yra teikiama socialinė paslauga: V informantas (ŽV): „...asmeniškai aš dirbu su 34 šeimomis, šiuo metu...“, VII informantas (ŠE.V): „šiandiena maždaug yra 128 šeimos“, VIII informantas (AK): „...tai iš viso apie 200 šeimų šiuo metu yra sąraše.“. Šeimų skaičius kurioms yra suteikta socialinė paslauga svyruoja nuo 34 iki 200, šeimų skaičius priklauso nuo savivaldybėje gyventojų skaičiaus. Socialinė paslauga, pasak V informanto (ŽV): „...dažniausia būna tiesiog socialinių įgūdžių stoka, priklausomybė alkoholiui arba narkotikams.“, yra teikiama socialinės rizikos šeimoms, organizuojant, VII informanto (ŠE.V) teigimu: „...socialinių įgūdžių ugdymo paskaitos...“.

Išnagrinėjus gautus duomenis buvo sužinota, kad nagrinėjamose seniūnijose daugiausia vyrauja bedarbės šeimos, kurių priežastis yra bedarbystė bei atlyginimų ir etatų mažinimas. Šeimoms, kurių pragyvenimo šaltinis yra menkas valstybė įgyvendindama šalyje šeimos politiką skiria socialinę paramą. Apklaustų informantų duomenimis, jų seniūnijose yra skiriama pašalpa, būsto šildymo išlaidų, geriamojo vandens išlaidų ir karšto vandens išlaidų kompensacijos, nuo 60 iki 4000 šeimų. Socialinė parama mokiniui skiriant nemokamą maitinimą ir mokinio reikmėms įsigyti seniūnijose skaičius svyruoja nuo 100 iki 250 šeimų. Galima pastebėti, kad šeimų skaičius gaunančių socialinę paramą yra netolygus, jų skirtumą lemia seniūnijų gyventojų skaičius.

Sekančiu užduodamu klausimu buvo norima sužinoti gaunančių šeimų socialinę paramą pokytį per pastaruosius penkerius metus ir pokyčio priežastis, todėl informantams buvo pateiktas klausimas: kaip Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje pakito socialinės paramos teikimas šeimoms auginančioms mažamečius vaikus per pastaruosius 5 metus? Kokios priežastys lėmė tokius/tokią pasikeitimus/pasikeitimą?

Peržvelgus informantų gautus duomenis buvo sužinota, net penki informantai pateikė, kad socialinės paramos teikimas šalyje sumažėjo: I informantas (ŠV): „...suireresuota savivaldybė į mažinimą...“, II informantas (ŠK): „...per pastaruosius 3 metus sumažėjo...“, IV informantas (PV): „... yra sumažėja.“, V informantas (ŽV): „... įvyko teigiamas rezultatas, sumažėjo...“, VII informantas (ŠE.V): „...žinoma, kad pamažėjo šeimų...“, kiti trys teigia, kad jų seniūnijose socialinės paramos teikimas padidėjo: III informantas (SK): „Per vienerius metus skiriamos socialinės paramos gaunančių žmonių skaičius padidėjo...“, VI informantas (NK): „Padidėjo...“, VIII informantas (AK): „Sakyčiau, kad padaugėjo šeimų kurioms skiriame paslaugas...“. Išsiaiškinus, kad Vilniaus seniūnijose teikiama socialinė parama sumažėjo, o Kupiškio – padidėjo, kitu užduodamu klausimu buvo svaru sužinoti, kokios priežastys lėmė tokio penkerių metų pokyčio atsiradimą. Apklausti informantai pateikė, net šešias lemiančias priežastys. Du informantai teigė, kad socialinės paramos sumažėjimą seniūnijoje lėmė priimti griežtesni įstatymai: II informantas (ŠK): „... valstybė priėmė griežtesnius įstatymus“, IV informantas (PV): „...nuo 2010m. kai buvo tas šuolis didžiulis dėl pašalpų, kompensacijų, maitinimo dabar kadangi minimumas, darbo užmokestis pakeltas, tai dauguma šeimų nebe gauna nei socialinės pašalpos jeigu abu tarkim tėvai viršija ta sumą, tai yra sumažėja.“, o socialinės paramos padidėjimą, du informantai mano, kad lėmė bedarbystė: III informantas (SK): „...didžiausia problema yra bedarbystė.“, VI informantas (NK): „...kai dabar to darbo vis nėra, žmonės dirba pas ūkininkus, gauna mažas algas tai padidėjo šeimų skaičius, kurios gauna socialinę pašalpą“. Kiti informantai teigia, kad socialinės paramos padidėjimą ir sumažėjimą lemia menkas valstybės biudžetas (socialinių pašalpų mažinimas): I informantas (ŠV): „... suinteresuota savivaldybė.. į mažimą... nėra pajamų.. pati savivaldybė turi savo patvirtintus biudžetus ir jeigu nėra pinigų, tai reikia kažkaip mažinti, o valstybė priima įstatymą ir tada jau savivaldybė pasitvirtina tvarkas pagal tą įstatymą ir jau turi mažinti.“, glaudesnis institucijų ir asmenų bendradarbiavimas sprendžiant iškilusias problemas: V informantas (VŽ): „...tiesiog žmonės daugiau bendraudami su socialiniais darbuotojais įgijo daugiau įgūdžių...“, gimstamumo mažėjimas: II informantas (ŠK): „... dėl gimstamumo sumažėjimo.“, bei emigracija: II informantas (ŠK): „... dėl emigravimo...“.

Išnagrinėjus duomenis apie šeimų auginančių mažamečius vaikus situacija Vilniaus ir Kupiškio seniūnijose galima daryti išvadą, kad apklaustose seniūnijose vyrauja bedarbės, mažas

pajamas gaunančios šeimos auginančios mažamečius vaikus, o tokio socialinio statuso atsiradimą lemia bedarbystė bei atlyginimų ir etatų mažinimas šalyje. Šalyje teikiamos socialinės paramos teikimas, pasak penkių tyrime dalyvavusių informantų, sumažėjo, o tai lėmė: priminti griežtesni įstatymai teikiant socialinę paramą, menkas valstybės biudžetas (socialinių pašalpų mažinimas), glaudesnis institucijų ir asmenų bendradarbiavimas sprendžiant iškilusias problemas, gimstamumo mažėjimas šalyje, bei emigracija. Kalbant apie šeimų skaičių gaunančių socialinę paramą apklaustose seniūnijose yra sudėtinga daryti išvadą, nes kiekvienas informantas atsakydamas į pateiktą klausimą atsakė labai skirtingai. Informantų atsakymų nevienodumą lėmė dviejų atskirų socialinių paramų nepasiturintiems asmenims (socialinės pašalpos ir būsto šildymo išlaidų, geriamojo vandens išlaidų ir karšto vandens išlaidų kompensacijos) ir socialinės paramos mokiniams (socialinė parama mokiniui skiriant nemokamą maitinimą ir socialinė parama mokinio reikmėms įsigyti) sutapatinimą, todėl šeimų skaičius teikiant socialinę paramą buvo netikslus. Informantų duomenimis jie atskirų sąrašų apie atskirą socialinę paramą nesudarinėja, tai atlieka kiti darbuotojai dirbantys savivaldybėje ar seniūnijoje.

2 uždavinio kategorijos (savivaldybėse ar seniūnijose dirbančių ir teikiančių socialinę paramą darbuotojų įgytos žinios bei mokymai) analizavimas.

Kitu parengtu ir užduodamu klausimu buvo siekiama išsiaiškinti kokius kursus, seminarus, mokymus informantai yra lankę, kurie padėjo jiems praktiškai dirbti teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus. (žr. 3 PRIEDAS)

Nagrinėjant gautus atsakymus į pateiktą klausimą buvo pastebėta, kad informantai teikiantys socialinę paramą dažnai dalyvauja įvairiose mokymuose: III informantas (SK): „Oi labai, labai net daug, net nebe prisimenu...“, V informantas (ŽV): „Tai seminarų buvo daug organizuojamų... net sunku prisiminti...“, tai gi galima daryti prielaidą, kad apklaustieji domisi savo darbo specifiką ir dalyvaudami organizuojamose seminaruose siekia darbo kokybės. Apklaustieji pateikė, net šešis kursus, seminarų ir mokymų sritis, kuriuose jie dalyvavo. Daugiausiai, net keturi informantai pateikė, kad jie yra dalyvavę bendravimo ir bendradarbiavimo mokymuose su klientais, kurie praktiškai padėjo dirbti su klientais neįsivieliant į konfliktus: III informantas (SK): „... seminarai apie bendravimą su neįgaliais...“, V informantas (ŽV): „... kaip dirbti su priklausomais žmonėmis...“, VII informantas (ŠE.V): „...kaip bendrauti su soc. rizikos šeimomis...“, VIII informantas (AK): „...labai daug įvairiausių buvo ir socialinio darbo organizuojami seminarai, kaip dirbti su soc. rizikos šeimomis, psichologiniai seminarai...“. Trys informantai teigė, kad dalyvavo konfliktų valdymo organizuojamose seminaruose, kurių metu mokėsi kaip išspręsti įvykusį konfliktą su klientu: I informantas (ŠV): „... konfliktų valdymo dažniausia būna...“, II informantas (ŠK): „...konfliktų sprendimo...“, IV informantas (PV): „...kaip dirbti su socialinės rizikos grupės

asmenims, kaip juos motyvuoti, paskatinti...“, du apklaustieji atsakė, kad yra dalyvavę kompiuterinio raštingumo mokymuose: III informantas (SK): „... kompiuterinio raštingumo kursai...“, VIII informantas (AK): „...kompiuterinio raštingumo, kur čia buvo neseniai visiems privalomi...“. 2006-2008m. informacijos technologijos mokymo centras (ITMC) teikė mokymo paslaugas, kurie buvo organizuojami iš Europos Sąjungos fondo. Įgyvendinant projektą buvo apmokyta 3500 žmonių, iš jų 1300 valstybės tarnautojų. (ITMC, <http://www.itmc.lt/itmc-mokymai/es-projektai.html>) Projekto dalyviai buvo mokomi dirbti kompiuteriu, pristatomos oficialiai visur reglamentuojamos programos kurios yra būtinos teikiant socialinę paramą.

Po vieną informantą atsakė, kad dalyvavo streso valdymo seminaruose: I informantas (ŠV): „... tai streso valdymai...“, priklausomybę turinčių asmenų seminaruose: II informantas (ŠK): „... priklausomybių ligų.“, kurių metu buvo mokoma kaip reikėtų dirbti su tokiais asmenimis. Taip pat vienas informantas pažymėjo, kad dalyvavo ir paskaitose apie ekonomikos pradmenis: VI informantas (KN): „... ir apie ekonomika buvo seminarai...“. Informantai teigė, kad dažniausiai, 3 apklaustieji pažymėjo, tokius kursus, seminarus ir mokymus organizuoja darbovietė: I informantas (ŠV): „... darbovietė organizuoja...“, IV informantas (PV): „...taip pat mūsų centras...“, VIII informantas (AK): „...organizuoja tai valstybė dažniausiai tuos seminarus.“, du informantai teigė kad organizatoriai socialinės paramos centras: II informantas (ŠK): „... paramos centras organizavo...“, IV informantas (PV): „...socialinės paramos centras...“ ir vienas informantas, kad valstybėje susikūrusios profsąjungos: I informantas (ŠV): „...profsąjungos...“.

Apžvelgus tokius turimus duomenis galima daryti išvadą, kad Lietuvoje yra pilnai sutvarkyta organizuojamų kursų, seminarų ir mokymų sistema teikiant socialinę paramą. Darbuotojai gali pilnai tobulinti savo turimas žinias ir įgyti naujų. Atsakymai parodė, kad organizuojamų kursų, seminarų, mokymų yra labai daug, informantai pateikė net šešias mokymų sritis. Daugiausiai, keturi informantai pateikė, kad dažniausiai yra organizuojami bendravimo ir bendradarbiavimo mokymai su klientais, o juos organizuoja pati darbovietė.

Kitu šiai kategorijai suformuluotu klausimu buvo siekiama sužinoti, ar darbuotojams pakanka turimų ir įgytų kompetencijų teikiant socialinę paramą: ar susiduriate su žinių trūkumu teikiant socialinę paramą? Kokių žinių trūksta dirbant? Pagrįskite savo nuomonę. (žr. 3 PRIEDAS)

Dauguma informantų, daugiau nei pusė pažymėjo, kad turimų ir įgytų kompetencijų užtenka teikiant socialinę paramą ir su žinių trūkumu dirbant nesusiduriama: I informantas (ŠV): „Šiaip ne, nes yra įstatymai, kurie reglamentuoja ir dirbame pagal reglamentuojančius įstatymus.“, IV informantas (PV): „...Manau, kad pakanka, nes nėra labai jau daug galimybių skirimo tai ir vadovaujiesi išimčių.“, VI informantas (KN): „Ne... tikrai nesusiduriame... viskas darome kaip yra parašyta įstatyme ir viskas būna tada gerai, kokių problemų nebūna, jokių žinių trūkumo.“, VII

informantas (ŠE.V): „Dažniausiai tai nesusiduriame... nes visada domimės...“, skaitome įstatymus koreguotus, nes jie labai dažnai keičiasi.“, VIII informantas (AK): „Su žinių trūkumu tikrai, galiu patvirtinti kad nesusiduriame, nes visada darbe vadovaujamės parengtais įstatymais, tai ir yra mūsų darbo varikliukas.“. Kiti du informantai prieštarauja daugumai ir mano, kad turimas ir įgytas žinias reikia kaskart atnaujinti, nes keičiasi įstatymai: IV informantas (PV): „...dažnai aišku tenka ypač po pasikeitimų atnaujinti žinias, pasiskaityti tuos potvarkius, kurie pasikeitė.“, V informantas (ŽV):“... taip būna, kad kartais reikia kažkaip tai tiksliau, konkrečiau pasitikslinti žinias.“ ir taip pat du informantai teigia, kad teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus pasitaiko įvairiausių situacijų: II informantas (ŠK): „... Noro klausimas. Visko būna... priklauso nuo situacijos.“, III informantas (SK): „Vadovaujosi pasakymu: žinau, kad nieko nežinau. Visada juk būna kad kažko nežinome, žinių trūkumas priklauso nuo... ne tik mūsų, nes ne tik mes padarome tas problemas.“.

Apibendrinus galima teigti, kad turimų ir įgytų kompetencijų svarbai didelę reikšmę turi visuomenės pasikeitimai, valdžios įstatymų koregavimas. Keičiasi visuomenė, tauta, rengiami ir kuriami nauji reformos modeliai, kurių pasekoje koreguojami įstatymai, o pakoreguoti griežtesni įstatymai iššaukia žmonių pasipiktinimą valdžia. Todėl teikiant socialinę paramą yra būtina organizuoti, kaip teigia informantai, bendravimo ir bendradarbiavimo mokymus, kurių metu mokyti darbuotojus bendradarbiauti su klientais teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus.

3 uždavinio kategorijos (teikiamos socialinės paramos šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus organizavimas savivaldybėse ar seniūnijose) analizavimas (žr. 3 PRIEDAS)

Žinias, kurias asmuo sukaupęs saugoja, tampa informacija tik tada, kai jos yra perduodamos kitam. Žmonių bendravimas yra susijęs su tarpusavio turimų žinių pasidalinimu. Todėl informacija šiandieniniame pasaulyje skinda labai greitai, o informacijos perdavimo šaltinių yra begales.

Senovėje informacija būdavo perduodama tiesiogiai: iš lūpų į lūpas. Išradus raštą, kaip informacijos pasidalinimu tapo spauda, knygos. Atsiradus telegrafui, radijai, telefonui, televizijai, informaciją perduoti tapo kur kas greičiau, o išradus kompiuteriui, kompiuterio pagalba vyko spartesni informacijos perdavimai ir informacija pasiekė didesnius žmonių kiekius.

Anksčiau informantų gautais duomenis sužinoję, kad socialinės paramos gavėjų skaičius Lietuvoje yra nemažas kitu užduodamu klausimu buvo norima išsiaiškinti kokiais būdais paramos gavėjai sužino apie valstybės teikiamą socialinę pagalbą. Jiems buvo pateiktas klausimas: kokiais informaciniais šaltiniais yra pasinaudojama norint informuoti savivaldybės ar seniūnijos šeimas

auginančias nepilnamečius vaikus apie teikiamą socialinę paramą? Jūsų nuomone, koks informacinis šaltinis yra veiksmingiausias?

Informantų atsakymai atkleidė, kad daugiausia yra pasinaudojama šiuolaikiniu informacijos perdavimo būdu - žiniasklaida, I informantas (ŠV): „... internetu...“, II informantas (ŠK): „Informacija yra pateigta mūsų tinklapyje...“, III informantas (SK): „Aišku, kaip ir visur yra interneto svetainė, kur visą informaciją galima rasti...“, IV informantas (PV): „... mūsų internetinis puslapis...“, VIII informantas (AK): „...aišku tv., toliau... žiniasklaida...“, tačiau kiti informantai vis dėlto prieštarauja daugumai ir mano kad veiksmingiausias informacijos perdavimo būdas yra bendravimas tiesiogiai su žmogumi: I informantas (ŠV): „... veiksmingiausia, aišku, kai ateina žodžiu ir viską žmogui paaiškini...“, II informantas (ŠK): „... veiksmingiausia manau yra kai informaciją pateikia žodžiu, iš lūpų į lūpas...“, III informantas (SK): „... veiksmingiausia tai yra kai ateina asmuo ir mes jam viską paaiškiname...“, VI informantas (NK): „... veiksmingiausia aišku, kai ateina pas mus ir mes jiems viską aiškiai paaiškiname...“, VII informantas (ŠE.V): „...gal kai... kai ateina ir mes patys jiems viską, išsamiai paaiškiname...“, šį atsakymą pažymėja net trys apklaustieji dirbantys Kupiškio seniūnijose. Tai gi galima daryti prielaidą, kad Kupiškio seniūnijose didesnis dėmesys yra skiriamas bendravimui su klientu, nei Vilniuje. Kiti likusieji paminėjo, kad socialinės paramos gavėjus su informaciją supažindina pasinaudodami gautais raštais iš kitų institucijų, parengtais įstatymais, pateikdami informaciją skelbimo lentose esančiose seniūnijose: II informantas (ŠK): „... mūsų skelbimų lentoje ant durų...“, III informantas (SK): „... atmintinės esančios savivaldybėje ant stalų...“, bei Kupiškio seniūnijose dirbantys darbuotojai teigia, kad jų seniūnijos gyventojai apie teikiamą valstybės socialinę pagalbą sužino iš aplinkinių gyventojų arba asmenų gaunančių socialinę paramą: III informantas (SK): „... taip pat draugai informuoja, tėvai...“, VIII informantas (AK): „...kaimynai ...“.

Sužinojus, kad valstybė apie socialinės paramos teikimą gavėjus dažniausiai informuoja žiniasklaida, tyrime dalyvavusių informantų buvo teiraujama: kaip jų savivaldybėje ar seniūnijoje yra teikiama socialinė parama šeimai auginančiais nepilnamečius vaikus.

Apžvelgus mokslinę literatūrą ir išanalizavus LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos internetinį puslapį, buvo sužinota bendri reikalavimai kurie yra reglamentuoti norint gauti šeimai valstybės socialinę pagalbą. Vienam gyvenančiam asmeniui ar/arba šeimai norinčiai gauti socialinę paramą reikia kreiptis į deklaruotos gyvenamosios vietos savivaldybės ar seniūnijos administraciją dėl pretendavimo į valstybės pagalbą. Pasikreipus į deklaruojamos gyvenamosios vietos savivaldybės ar seniūnijos administraciją būtina pateikti prašymą/paraišką, kurios forma galima rasti LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos internetiniame puslapyje (<http://www.socmin.lt/index.php?-467613116>), savivaldybės ar seniūnijos internetinėje svetainėje

arba socialinių išmokų skyriuje. Kartu prie prašymo/paraiškos būtina pridėti dokumentus: pažymos apie pajamas (gautas per 3 praėjusius mėnesius iki mėnesio, nuo kurio skiriama pinigine socialinė parama, arba mėnesio, nuo kurio prašoma skirti paramą) ir kitos pažymos priklausomai nuo pageidaujamos gauti socialinės paramos. Galima pažymėti, kad informantų atsakymuose buvo pateikti šie išvardinti reglamentuoti etapai norint gauti socialinę paramą.

Keturi informantai pažymėjo, kad pradžioje būsimi paramos gavėjai kreipiasi į seniūnijos atstojus teikiančius valstybės socialinę paramą: I informantas (ŠV): „Nuo tokai žmogus pasikreipia... nu kreipiasi...“, II informantas (ŠK): „Pirmiausia žmogus užsiregistruoja arba paskambina telefonu, gauna lapuką su paskirtu apsilankymo laiku...“, III informantas (SK): „Užsiregistruoja internete arba telefonu, gauna registracijos lapuką su paskirtu apsilankymo laiku...“, VIII informantas (AK): „...ateina pats žmogus pas mus...“, antrą žingsnį nurodė, kaip prašymo/paraiškos pateikimą apie pretendavimą į valstybės pagalbą: I informantas (ŠV): „... paskui jo prašymas priimamas...“, II informantas (ŠK): „... parašo prašymą, kad nori gauti pašalpą...“, III informantas (SK): „... atvyksta į seniūnija, parašo prašymą, kad nori gauti pašalpą...“, IV informantas (PV): „...šeimos narių ateina, pildo prašymą...“, V informantas (VŽ): „... pasirašome reikalingus dokumentus, kad galime teikti paslaugą...“, VI informantas (KN): „Mes priimame... prašymus... duodame užpildyti prašymo formą...“, VIII informantas (AK): „...asmuo parašo prašymą kad jam yra reikalinga ši paslauga...“. Galima pastebėti, kad informantai nenurodė, kad prie prašymo/paraiškos turi būti pridedami reikiami dokumentai, tačiau kad gauti dokumentai yra tikrinami, nurodo: II informantas (ŠK): „... duomenų bazėje (sodra, darbo birža ir t.t.) patikrinama apie gaunamos pašalpos...“, III informantas (SK): „... duomenų bazėse patikrinama apie gaunamas pašalpas...“, IV informantas (PV): „... patikrinamas „PYS“ duomenų bazėje, kur yra patikrinami duomenys ar yra registruoti biržoje, kokios pajamos...“, VI informantas (KN): „...pristato visus dokumentus, kurie yra reikalingi norint gauti paramą...“, VI informantas (KN): „... dar kartą viską patikriname ar viskas tvarkinga...“, VIII informantas (AK): „...surenkame visus dokumentus, patikriname ar jie atitinka visus reikalavimus...“. Taip pat galima pastebėti, kad apklaustieji pažymi, kad vyksta svarstymas dėl socialinės paramos teikimo: I informantas (ŠV): „... svarstoma ten kokia jam parama yra reikalinga...“, III informantas (SK): „... paramos skyrius... atsiunčia informaciją apie skiriamą arba neskiriama pašalpą...“, IV informantas (PV): „... yra įvertinama paramos poreikis...“, VI informantas (KN): „... pagal įstatymą svarstome ar skirti šiai šeimai paramą ar ne...“, VIII informantas (AK): „...tada vyksta svarstymas ar teikti ar ne asmeniui paslaugą pagal įstatymus...“, todėl yra sunku daryti išvadą ar darbuotojai teikiantys socialinę paramą dalyvauja svarstymo procese dėl paramos teikimo ar ne, nes šios informacijos apklaustieji nenurodo, nors galima pastebėti, kad sprendimas dėl socialinės paramos teikimo yra priimamas vadovaujantis

įstatymais: I informantas (ŠV): „... jau nusprendžiame, kas jam jau su išmokom turi būti priklausoma ir tada per mėnesio bėgi pagal įstatymus priimamas sprendimas ir tada skiriama parama...“, IV informantas (PV): „... priimamas sprendimas dėl kažkokios tai paramos skyrimo.“, taigi galima samprotauti kad darbuotojai priiminėjantys prašymus gauti valstybės teikiamą socialinę paramą dalyvauja svarstyme ir sprendimą priimą vadovaujantis reglamentuotais įstatymais.

Informantai taip pat pažymi, kad jie patys informuoja paramos gavėjus apie paskirtą socialinę paramą: I informantas (ŠV): „... paskui galime informuoti kur žmogus dar gali pasikreipti, informuojam, konsultuojam.“, II informantas (ŠK): „... informuojame asmenį...“.

Informantai pažymi, kad socialinės paslaugos teikimas vyksta kitaip nei paramos. Apklaustieji nurodo, kad jų darbas prasideda tik nuo gaunamo rašto iš Vaiko Teisių apsaugos: V informantas (VŽ): „... dažniausiai gauname informaciją iš vaikų teisės apsaugos tarnybos, kad šeima yra įrašyta į socialinės rizikos apskaitą...“, VII informantas (ŠE.V): „Pirmiausia tai mes gauname raštą iš vaiko teisių apsaugos, kad tai šeimai yra apskirtą ši teikiama paslauga...“, kad tai šeimai yra paskirta socialinė paslauga ir socialiniai darbuotojai, turi teikti pagalbą šeimai. Socialiniams darbuotojams gavus raštą apie atitinkamą šeimą, susitinka su ja, pasirašo bendradarbiavimo sutartį, parengia socialinių įgūdžių ugdymo planus ir pradeda tiesiogiai dirbti su šeima: V informantas (ŽV): „... keliaujame pas šeimą, susipažįstame...“, VII informantas (ŠE.V): „...tada išsikviečiame šeimą, pasirašome sutartį...“.

Galima pastebėti, kad valstybės socialinės paramos ir paslaugos teikimas yra labai skirtingas ir specifinis, tačiau tiek Kupiškio, tiek Vilniaus seniūnijose teikiant socialinę paramą yra vadovujamasi tais pačiais priimtais reikalavimais.

Informantai atsakinėdami į jiems užduodama klausimą apie klientų dažniausiai prašoma skirti socialinę paramą buvo sužinota, informantų duomenimis, kad dažniausiai yra prašoma piniginės išmokos vaikams, trys informantai pažymėjo: I informantas (ŠV): „... išmokos vaikams...“, III informantas (SK): „... dažniausiai skiriama pinigine parama (išmokos vaikui būtiniausia)...“, VI informantas (NK): „... socialinės išmokos dažniausiai prašo...“, nemokamo maitinimo mokiniams: I informantas (ŠV): „... nemokamas maitinimas...“, II informantas (ŠK): „... nemokamo maitinimo mokykloje...“, IV informantas (PV): „... dėl tų nemokamo maitinimo...“. Taip pat prašoma ir socialinės pašalpos: I informantas (ŠV): „Socialinės pašalpos...“, IV informantas (PV): „... ir socialinės paramos...“, bei mokinių paramos mokinio reikmėms įsigyti: I informantas (ŠV): „... dar mokykliniai tai ten reikmėmis...“, IV informantas (PV): „... dažniausiai kreipiasi dėl socialinės paramos mokiniams...“ ir žinoma būsto šildymo išlaidų, geriamojo vandens išlaidų ir karšto vandens išlaidų kompensacijos: II informantas (ŠK): „... dažniausiai skiriama yra kompensacijos už būstą: šiltą ir šaltą vandenį, būsto šildymą...“.

Apžvelgus duomenis ir sužinojus kad klientų pageidavimai apie norimą gauti socialinę paramą yra nevienareikšmi, informantų buvo teiraujamosi: kokia dažniausiai socialinė parama yra skiriama jų savivaldybėje ar seniūnijoje šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus?

Gauti duomenys parodė, kad tiek Kupiškio, tiek Vilniaus seniūnijose ir savivaldybėje yra skiriama socialinę pašalpa: I informantas (ŠV): „Socialinė pašalpa...“, IV informantas (PV): „...tai socialinė pašalpa...“, VI informantas (NK): „Dažniausiai skiriama yra socialinės... pašalpos.“, ir socialinės išmokos: I informantas (ŠV): „... išmoka gimus vaikui, vienkartinės išmokos...“, III informantas (SK): „... išmokų vaikams...“, VI informantas (NK): „Dažniausiai skiriama yra socialinės išmokos...“, ir būsto šildymo išlaidų, geriamojo vandens išlaidų ir karšto vandens išlaidų kompensacijos: I informantas (ŠV): „...kompensacijos už šildymą...“, III informantas (SK): „Dažniausiai kompensacijos už būstą...“, IV informantas (PV): „... socialinės kompensacijos...“. Taip pat informantai pažymėjo, kad jų seniūnijose yra skiriama parama mokinio reikmėms įsigyti: II informantas (ŠK): „Mokinio reikmėms įsigyti...“, IV informantas (PV): „...tai socialinė parama mokiniams...“, bei naują paramos rūšį įvardijo, kad ES vykdoma paramą nepasiturintiems šalies gyventojams, kurios metu yra skiriami maisto paketai: I informantas (ŠV): „... maisto produktais ir skiria...“, II informantas (ŠK): „... maisto paketų daviniai...“. Teikiant šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus socialinę paslaugą yra organizuojama gyvenimo įgūdžių ugdymo užsiėmimai: V informantas (ŽV): „... socialinių įgūdžių palaikymo ir ugdymo paslaugos...“, VII informantas (ŠE.V): „...socialinių įgūdžių ugdymo paskaitos soc. rizikos šeimoms.“, VIII informantas (AK): „Dažniausiai yra skiriama? Tai... socialinės paslaugos vaikams.“. Teikiant socialinę paramą šeimai auginančiai nepilnamečius vaikus, informantai pažymį, kad pasitaiko atveju, kad šeimos gaunamą paramą, o ypač socialinės rizikos šeimos, panaudoja ne pagal paskirtį: II informantas (ŠK): „... soc. rizikos šeimos dažnas atvejis, pavieniai kad panaudoja ne pagal paskirtį...“, V informantas (VŽ): „Mūsų seniūnijoje dauguma žmonių gaunamą socialinę paslaugą... panaudoja... ne pagal paskirtį...“. Dažnai būna, kad: VI informantas (KN): „... dažnai būna, kad gautas pašalpas prageria...“. Todėl norint išvengti šios problemos, pasak informantų, į problemos sprendimą turi būti įtraukiami socialiniai darbuotojai, kurie prižiūri šeimas, padeda joms tinkamai panaudoti gaunamą paramą: I informantas (ŠV): „... yra daromi buities aktai, yra tikrinami asmenys...“, II informantas (ŠK): „...tikrina socialiniai darbuotojai, pagal reglamentuotus įstatymus, kalbasi su jais...“, dažnai pasitaiko, kad socialinė paramą socialinės rizikos šeimoms yra skiriama ne pinigine išraiška, o pinigus pervedant į maximos parduotuvės socialinę kortelę: I informantas (ŠV): „... tai būna tada ne pinigine forma...“, I informantas (ŠV): „... maisto produktais. Tiesiog ta kaip ir pinigine parama yra pervedama per maximos kortelę ir už tą kortelę gali apsipirkti parduotuvėje...“, II informantas (ŠK): „... pravedami tada pinigai į maximos kortelę ir tada asmenys perka maistą naudodami

kortelę...“, IV informantas (PV): „...socialinė parama yra pervedama į socialinę maximos kortelę...“, kurią klientai gali panaudoti tik pagal paskirtį ir taip yra išvengiama nepageidaujamų problemų. Teikiant socialinę paramą yra labai reikšmingas reiškinys, kaip teigia informantai, kad daugiausia teikiama socialinė parama šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus yra panaudojama pagal paskirtį: II informantas (ŠK): „Dažniausiai panaudoja pagal paskirtį...“ III informantas (SK): „Žinoma, kad panaudoja pagal paskirtį, nes mes dirbame labai produktyviai...“, IV informantas (PV): „Dauguma taip...“, VII informantas (ŠE.V): „.. socialinė paslauga tai jie jau anaipol turi panaudoti, nes kitaip iš jų, tėvų atims vaikus ir išveš į vaikų namus.“, VIII informantas (AK): „...dažniausiai ateina tikslinės grupės žmonės, kuriems yra reikalinga pagalba ir jie tą gaunamą paslaugą visada panaudoja pagal paskirtį.“.

Informantams uždavus klausimą apie valstybės skiriamos socialinės paramos vertinimą buvo priimtas vienareikšmis atsakymas, kad informantai valstybės teikiamą pagalbą gyventojams vertina teigiamai, III informantas (SK): „...valstybė viską daro, kad žmogui būtų gerai.“, VI informantas (NK): „... jei nebūtų skiriamų socialinių pašalpų tokie žmonės... vaikatautų ir neturėtų iš ko gyventi...“, VIII informantas (AK): „...valstybė labai rūpinasi įvairiais žmonėmis... suteikdama labai geras paslaugas žmonėms, tokiems žmonėms visi keliai atviri. Valstybė labai gerai rūpinasi soc. rizikos šeimomis.“. Nors ir informantai pažymi, kad teikiamą valstybės pagalbą vertiną teigiamai, tačiau nurodo, kad skiriama socialinė parama asmeniui/šeimai yra: I informantas (ŠV): „... neužtenka, ... nedidelė ta išmoka.. išmoka vaikui yra per maža...“, IV informantas (PV): „...ta parama 350 Lt. Yra tikrai labai menka tenkanti vienam šeimos nariui...“, trūksta: VI informantas (KN): „... psichologinių paslaugų.. .paskaitų apie pinigų panaudojimą pagal paskirtį...“, II informantas (ŠK): „... vaikams daugiau būrelių, tėvams... dienos centrus kurti...“, bei žmogaus motyvavimo darbui: I informantas (ŠV): „... kažkokios tai motyvacijos...“, II informantas (ŠK): „... mokyti ir konsultuoti tėvus kur ir kam reikia panaudoti gautus pinigus iš valdžios.“

Išanalizavus gautus informantų duomenis prieita prie išvados, kad valstybė apie teikiamą socialinę paramą dažniausiai, net penki informantai pažymėjo, gyventojus informuoja pasitelkdama priimtais reglamentuotais įstatymais, žiniasklaida, o organizuojant teikiama valstybės paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus yra vadovaujamosi visoms savivaldybėms ir seniūnijoms priimta reglamentuota tvarka. Informantų gauti duomenys nurodė, kad asmuo ar/arba šeima norinti gauti valstybės paramą turi kreiptis į deklaruojamosios gyvenamosios savivaldybės/ ar seniūnijos administraciją, parašyti prašymą/paraišką ir pateikti reikiamus dokumentus. Asmeniui/šeimai įvykdžius šiuos įvardintus, informantų, punktus, savivaldybė ar seniūnija patikrina pareiškėjo pateiktus dokumentus, svarsto ar šis/ši asmuo/šeima atitinka valstybės priimtus reikalavimus ir jei atitinka visus keliamus reikalavimus paskiria reikiamą socialinę paramą pagal

priimtus reglamentuotus įstatymus, bei informuoja paslaugos gavėja apie paskirimą. Taip pat informantų duomenys atskleidė, kad socialinės paslaugos teikimo eiga yra visiškai priešinga nei socialinės paramos. Socialinę paslaugą teikia socialiniai darbuotojai dirbantys savivaldybėse/ar seniūnijose. Socialinių darbuotojų darbas prasideda gavus raštus iš Vaiko teisių apsaugos apie socialinės rizikos šeimas. Susipažinus su raštu, socialinis darbuotojas susitinka su šeima, informuoja apie paslaugos teikimą, parengia socialių gyvenimo įgūdžių ugdymo planą konkrečiai šeimai bei bendrauja ir teikia pagalbą šeimai. Informantai nurodė, kad jų seniūnijose šeimos auginančios nepilnamečius vaikus prašo valstybės įvairios pagalbos, tačiau seniūnija skiria: socialinę pašalpą, socialines išmokas vaikui, nemokamą maitinimą mokiniams, paramą mokinio reikmėms įsigyti, būsto šildymo išlaidų, geriamojo vandens išlaidų ir karšto vandens išlaidų kompensacijos, o dažniausiai – socialinę pašalpą. Taip pat vienas Vilniaus seniūnijoje dirbantis darbuotojas nurodė, kad šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus yra skiriama ES parama nepasiturintiems gyventojams, skiriant maisto paketus. Teikiant socialinę paramą informantai nurodo, kad dažniausiai valstybės pagalba šeimai yra panaudojama tinkamai ir ji yra vertinama teigiamai. Tačiau trys informantai teigia, kad jų seniūnijose teikiama socialinė parama yra panaudojama ne pagal paskirtį, o sprendžiant šią problemą yra pasitelkiama socialinių darbuotojų pagalba, kurie bendrauja ir moko šeimas gaunamą paramą panaudoti tinkamai. Taip pat informantai pažymi, kad šeimoms nenaudojančioms gautos paramos pagal paskirtį yra skiriamos maximos socialinės kortelės, kurias šeimos gali panaudoti tik maisto produktams, bei buitinėms priemonėms.

4 uždavinio kategorijos (socialinės paramos organizavimo sunkumai bei tobulinimo gairės) analizavimas. (žr. 3 PRIEDAS)

Norint išsiaiškinti ar teikiant socialinę paramą šeimoms iškyla problemų ir kokios yra dažniausios pasitaikančios problemos, informantų buvo teirujamasi: su kokiomis problemomis susiduriate teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus? Kokia dažniausiai iškyla problema teikiant socialinę paramą?

Darbo teorinėje dalyje buvo minima, kad kiekvienoje pasaulio valstybėje šeimos politikos įgyvendinimas yra labai skirtingas, o jo skirtingumą lemia ne vienas reiškinys, kaip ir patys žmonės, kurios yra labai savitos asmenybės. Asmenybės skirtingumą lemia žmogaus aplinka kurioje jis gyvena, genai, įsitikinimai ir daugelis kitų reiškinų, todėl kiekvienoje organizuojamoje veikloje, kurioje dalyvauja asmuo neišvengiamai iškyla nenumatytų problemų, kaip ir teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus. Kaip teigia mokslininkė, L. Dudinskaitės (2011) norint išvengti problemų ateityje turime praktiškai dirbti, mąstyti, mokytis iš savo ir kitų klaidų. (16p.) Taip pat yra labai svarbu prieš pradėdant organizuoti veiklą, konkrečiai įvardinti pačias iškilusias problemas ir tada jas spręsti. Todėl prieš pradėdant spręsti problemas

buvo užduodamas klausimas, kuriuo buvo norima sužinoti kokios yra tos problemos su kuriomis susiduria darbuotojai teikiantys socialinę paramą. Tyrimo dalyviai nurodė, net septynias problemas su kuriomis nuolat susiduria teikiant socialinę paramą. Daugiausiai, penki informantai paminėjo, kad klientai ateidami prašyti valstybės pagalbos ir tikėdamasi gauti socialinę paramą pateikia neteisinga informacija apie savo gaunamas lėšas, nurodo neteisingus duomenis patvirtinančius gyvenimo vienos deklaraciją, pateikia negaliojančius asmens tapatybę patvirtinančius dokumentus: I informantas (ŠV): „... na pavyzdžiui neteisinga informaciją... turi šeima, ar sugyventini, nuslepia ir nepasako ir tada turi grąžinti paramą gautą...“, IV informantas (PV): „...pasitaiko tokių atvejų, kad šeimos nepasako iš tikro kokia yra jų finansinė situacija, tarkim jie nesako kur dirba...“, VII informantas (ŠE.V): „...meluoja apie susiradusi darbą...“, VIII informantas (AK): „...tai pat asmenys nepateikia pilnai visų dokumentų, pavyzdžiui atneša jau nebe galiojančius pasus ir tada prasideda problemos įvairiausios...“, I informantas (ŠV): „...būna pavyzdžiui, negaliojantys dokumentai, nesusitvarę...“ Galima pastebėti, kad su šia įvardinta problema daugiau susiduria Vilniaus seniūnijose dirbantys darbuotojai, nei Kupiškioje, tačiau Kupiškio seniūnijose yra susiduriama su lėšų trūkumų teikiant socialinę paramą, problema: VIII informantas (AK): „Problemos tai dažniausiai būna lėšų trūkumas iš valstybės, nes neužtenka turimų ir skiriamų lėšų aptarnauti visus žmones...“, netinkamomis darbuotojų darbo sąlygomis: II informantas (ŠK): „... kabinetai, aišku, labai maži, dirbame po du viename kabinete...“, priemonių trūkumų organizuojant socialinės paslaugos teikimą: II informantas (ŠK): „... seni kompiuteriai, vos dirba, būna kad išsijungia...“, bei kaip problemą informantai įvardija ir menką darbo užmokestį: II informantas (ŠK): „... maži atlyginimai mokami...“. Taip pat reikėtų paminėti, kad kaip problemą informantai įvardija ir V informantas (ŽV): „... būna, kad šeimos nesutinka, atsisako bendradarbiauti kartu...“, bei VII informantas (ŠE.V) įvardija: „...visko būna... dažniausiai nenori bendrauti šeimos...“, kurių pasekoje apsunkinamos sąlygos sprendžiant socialinės rizikos šeimų socialinių įgūdžių tobulinimą. Informantas dirbantys vienoje iš Kupiškio savivaldybių įvardija, kad dažniausiai susiduria su klientais, kurie nesilaiko priimtų reikalavimų teikiant socialinę paramą: III informantas (SK): „...dažniausiai būna, kad asmenys ateina neužsiregistravę ir tada pradeda keiktis...“.

Norint išvengti šių sunkų ir pasiekti kokybiškesnių rezultatų teikiant socialinę pagalbą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus, informantai siūlo daugiau laiko skirti bendravimui su klientu, išsiaiškinti detalesnę informaciją apie kliento šeimos pragyvenimo sąlygas, priimti ją kaip individualybę, padėti jam išspręsti iškilusias šeimos problemas: III informantas (SK): „Galbūt reikėtų daugiau organizuoti prevencinių paskaitų, kur būtų kalbama apie lėšų paskirstymą pagal paskirtį...“, IV informantas (PV): „...turėtų būti kažkoks paskatinimas žmogui nors puse metų, kad susirado darbą ir tikslingas tas toks panaudojimas...“, bendraujant su klientu, informantu nuomone,

ir sužinojus jo šeimyninę situaciją sparčiau parengti dokumentus kad klientas galėtų kuo skubiau sulaukti valstybės pagalbos: I informantas (ŠV): „...kad savivaldybėse ir panašiai viskas yra raštais, raštais, raštais remiasi, užklausomis vadovaujamosi kol jos ateis, o žmogui reikia dabar ir čia išspręsti problemą...“. Taip pat norint išvengti darbe sunkumu yra svarbu bendradarbiauti su įvairios srities specialistais, į socialinės paramos organizavimą įtraukti nevyriausybinės organizacijos: I informantas (ŠV): „...gal dar nevyriausybines organizacijos turėtų įsitraukti į pagalbą...“, kurios yra suinteresuotos žmogaus gerovei. Norint išvengti problemų susijusių su netikslios informacijos pateikimu bei dokumentų klastojimu, informantai siūlo sugriežtinti socialinės paramos teikimo sąlygas, koreguoti įstatymus reglamentuojančius paramos skyrimą bei teikimą. Tokį pasiūlymą paminėjo trys apklaustieji: I informantas (ŠV): „... kad koreguoti įstatymus, tai jie tikrai yra koreguojami dabar dažnai gan, bet ne naudai į žmogų, žiūri kad pavyzdžiui mažai pinigų ir kad dar mažintų juos, o ne kad dar padėtų žmogui...“, IV informantas (PV): „...tarkim jei tėvai ilga laiką buvo bedarbei ir įsidarbiną ir greitai atima tą gaunamą pašalpą, visas tas socialinės pašalpas...“, VII informantas (ŠE.V): „...Manau, kad turi būti numatyti skirtingi planai kiekvienai šeimai konkretūs.... tikslūs planai...“, o du informantai paminėjo kad reikia griežtinti socialinės paramos skyrimo sąlygas: II informantas (ŠK): „Testuoti turto vertinimą...“, VII informantas (ŠE.V): „...keisti išmokų skyrimą, sugriežtinti, nes daug šeimų ir gyvena vien iš to, nes jiems yra pravartu neiti dirbti gauti pašalpą...“. Reikėtų paminėti, informantų duomenys parodė, kad gerinant socialinės paramos teikimą svarbu yra atkreipti dėmesį ir į darbuotojų teikiančių pagalbą resursus. Dauguma informantų atsakė, kad reikia steigti daugiau valstybės tarnautojų darbo vietų, nes pasak informantų: V informantas (VŽ): „...kuo daugiau bus socialinių darbuotojų, tuo bus geresnė kokybė dirbant su tokiomis šeimomis...“, kaip pastebime didesnis darbuotojų skaičius gali pagerinti darbo kokybę, taip pat informantai įvardija, kad darbo kokybei turi įtakos ir darbuotojų skatinimas, atlyginimų didinimas, nes VII informantas (ŠE.V): „... dirbi, dirbti.... ir rezultato jokio, taip rankos ir nusvyra...“. Pasak, Raipos A. (2012) valstybės tarnautojų darbo užmokesčio, socialinės ir kitas garantijas apsprendžia Valstybės tarnybos įstatymas. (154p.)

Informantų gauti duomenis atskleidė, kad jie susiduria su septyniomis įvardintomis problemomis teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus. Vilniaus seniūnijose dirbantys valstybės tarnautojai, daugiausiai, susiduria su neteisingos informacijos pateikimo ir klientu atsisakymo bendradarbiauti problema, o Kupiškio seniūnijose aktualesnės problemos – lėšų ir priemonių trūkumas teikiant socialinę paramą, netinkamos darbo sąlygos, bei menkas darbuotojų užmokestis. Norint išvengti šių problemų ateityje informantai siūlo: darbuotojams daugiau laiko skirti bendravimui su klientu ir įvairios srities specialistais, koreguoti

socialinės paramos skirimo įstatymus (griežtinant skirimo ir teikimo sąlygas), daugiau įsteigti valstybės tarnautojų darbo vietų, didinti atlyginimus bei įdiegti darbuotojų skatinimo sistemą.

Atliekant tyrimą, tyrimo eigoje buvo suformuluotas papildomas klausimas, kuriuo informantų buvo teiraujamasis apie elektroninės valdžios vartų sistemos naudojimąsi jų savivaldybėje ar seniūnijoje: ar Jūsų įstaigoje yra naudojama el. valdžios vartų sistema?

Kasmet vis sparčiau besivystančios informacinės technologijos užvaldo pasaulį. Manoma, kad informacinės visuomenės kūrimas skatina valstybių tarpusavio konkuravimą. Remiantis Paliuliu K. (2012), kad šiuolaikinių informacinių technologijų taikymas valstybėse atveria „naujas valdžios institucijų galimybes bendradarbiauti ir teikti paslaugas visuomenei ar piliečiams.“ (226p.) Informantų duomenys atskleidė, kad jų seniūnijose nėra naudojama šia sistema: IV informantas (PV): „Savo darbe, nes, mes nenaudojame...“, tačiau mano, kad ją patobulinus ir įdiegus jų darbas taptu kokybiškesnis ir rečiau susidurtų su iškilusiomis šiuo metu problemomis, nes pasak informantų, IV informantas (PV): „...mes šiai dienai neturime prisijungimų prie gyventojų registrų bazės, mes tik matome tik tuos žmones kurie yra suvesti į tą socialinės apsaugos sistemą (PYS), bet pvz ateina naujas žmogus ir mes nežinome kas su juo bute registruotas dėl pvz kompensacijų reikia nes reikia registruotis ne tik vienam žmogui bet ir visiems ir pilnamečiams kurie negyvena kartu tame bute, bet vis tiek juos reikia registruoti, bet pvz. ateina prašyti paramos, jau kada paskiriama kompensacija ir po jo tau paaiškėta kad kažkokia Onutė yra registruota ir tada gaunasi kažkoks tai nesusikalbėjimas. O patikrinus galima išvengti šių problemų.“ Nors kaip ir teigia informantai, sumažėtų iškilusių šiuo metu problemų, tačiau atsirastų kita labai aktuali problema: II informantas (ŠK): „... pas mus daugiau yra vyresnio amžiaus žmonių ir kaime mažai kas turi kompiuterius ir internetą. Nemoka iš vis naudotis.“, nes šia sistema yra naudojama tik pasitelkus kompiuterio ir interneto pagalba. Tad kaip teigia viena Kupiškio seniūnijoje dirbanti darbuotojai: III informantas (SK): „... problemos po viena nevaikšto.... jos eina paskui viena kitą... pradėjus kurti naujas reformas prasideda ir problemos...“.

5 uždavinio kategorijos (socialinės paramos šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus organizavimas įtraukiant kitus savivaldybėse ar seniūnijoje dirbančius specialistus) organizavimas. (žr. 3 PRIEDAS)

Lietuvos Respublikoje šeimos politiką įgyvendina ne viena institucija. Šeimos politiką įgyvendina ir socialinę paramą šeimai teikia ne tik pati valstybė, bet ir jos įgalios keturios ministerijos: Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerija, Lietuvos Respublikos Finansų ministerija, Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ir Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerija. Šiose įvardintose ministerijose dirba įvairių sričių specialistai įgyvendinantys šalyje šeimos politiką. Manoma, kad specialistų gausa ir jų turimos bei įgytos

kompetencijos suteikia efektyvesnę teikiamos socialinės paramos naudą šalies gyventojams, ne tik teikiant socialinę paramą, bet ir sprendžiant iškilusias problemas. Todėl siekiant išsiaiškinti, kaip seniūnijose darbuotojai teikiantys socialinę paramą sprendžia iškilusias problemas ir kokie specialistai būna įtraukti į organizuojama veiklą, buvo informantams užduodami trys klausimai: kaip sprendžiate problemas iškilusias teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus?, kokie specialistai yra įtraukiami sprendžiant iškilusias problemas teikiant socialinę paramą šeimai auginančiai nepilnamečius vaikus? ir kokių priemonių imasi Jūsų savivaldybės ar seniūnijos vadovas sprendžiant iškilusias problemas? (žr. 3 PRIEDAS)

Gauti informantų duomenys atskleidė, kad teikiant socialinę paramą iškilusių problemų sprendimui yra pasitelkta keturi problemų sprendimo metodai. Daugiausiai yra pasitelkiama bendradarbiavimo su kitomis institucijos metodus: I informantas (ŠV): „... bendradarbiaudami su ...socialiniais darbuotojais... savivaldybė...“, VII informantas (ŠE.V): „dažniausiai tai kompleksiskai... bendraujame su kolegomis dirbančiais kartu... socialinės paramos skyriumi.“, (du apklaustieji paminėjo) bei informantų nuomone sprendžiant problemą derėtų ieškoti kompromiso su klientu: IV informantas (PV): „... stengiamės vis tiek priėti to bendro kompromiso... bandom šeimoms paaiškinti, kad įstatymai numato taip... visada stengiamės išvengi konfliktų...“, VI informantas (KN): „... stengiamės priimti kompromiso...“(2 informantai atsakė). Sprendžiant problemas yra konsultuojamasi ir su kolegomis: II informantas (ŠK): „konsultuojamės su kolegomis...“, skyriaus vedėja: II informantas (ŠK): „... su savo skyriaus vedėja kalbamės ir išsakome savo problemas...“. Reikėtų paminėti, kad kitu pateiktu klausimu apie vedėjos veiklą sprendžiant iškilusias problemas teikiant socialinę paramą net šeši, tai yra taip pat daugiausia atsakė ir patvirtino, kad sprendžiant problemas yra pasitelktas bendradarbiavimo metodas su skyriaus vedėja: I informantas (ŠV): „sprendžia bendradarbiaudami...“, IV informantas (PV): „...seniūnė labai aktyviai dalyvauja tiek bendruomenės gyvenime...“, V informantas (ŽV): „...šiai kaip mūsų vedėja visada įsitraukia į pagalbą, ji mums visada pagelbsti...“, VI informantas (NK): „... jis visada mums padeda, kai žmonės kreipiasi pagalbos...“, VII informantas (ŠE.V): „Visada kartu sprendžiame, kai iškyla problema... einame kalbamės, tarėmės ką daryti šioje problemoje.“, VIII informantas (AK): „Vadovė visada stengiamės viską paaiškinti vadovaudamasi parengtais įstatymais.“, taip pat iškilus problemai vedėja organizuoja susirinkimas: II informantas (ŠK): „...skyriaus vedėja kviečia kiekvieną mėnesį į susirinkimą kur būna einamieji klausimai aptariami...“, IV informantas (PV): „...tarpžinybiniuose susirinkimuose tikrai žino bėdas...“ (2 informantai atsakė), bei aprūpina reikiamom priemonėm: IV informantas (PV): „...padeda tiek transportu ,tiek geru savo žodžiu...“, VI informantas (NK): „... teikia autobusiuką kai reikia nuvažiuoti kai kur, pas šeimas...“ (2 informantai). Taip pat sprendžiant problemas vieną kartą į mėnesį yra organizuojami tarpžinybiniai

susitikimai su įvairiais specialistais: V informantas (ŽV): „... darome tarpžinybinius susirinkimu...“. Tarpžinybiniuose susitikimuose yra diskutuojama apie iškilusias problemas teikiant socialinę paramą, ieškoma vieno bendro ir tinkamo sprendimo, sprendžiant problemas. Tarpžinybiniuose susitikimuose dalyvauja aplinkinių savivaldybių bei seniūnijų darbuotojai: I informantas (ŠV): „... su kitomis savivaldybėmis, jeigu iš kitų savivaldybių raštų ateina...“, V informantas (ŽV): „... savivaldybės ir seniūnijos...“ (2 informantai pateikė tokį atsakymą), socialiniai darbuotojai: I informantas (ŠV): „... socialiniais darbuotojais...“ (1 informantas), švietimo institucijos atstovai: IV informantas (PV): „... kreipiamės į švietimo instituciją kurią lanko vaikas...“ (1 informantas) ir vaiko teisių inspektorius: V informantas (ŽV): „... įsitraukia vaikų teisių inspektorai...“ (1 informantas pateikė informaciją).

Išanalizavus duomenis galima pastebėti, kad savivaldybėse ir seniūnijose dirbantys darbuotojai teikiantys socialinę paramą šeimoms, iškilusių problemų sprendimo procese noriai bendradarbiauja su savo kolegomis, į problemų sprendimą įtraukia įvairių sričių specialistus ir teigia, kad bendradarbiavimas ir kompromiso ieškojimas yra nenutrūkstamas ryšys sprendžiant iškilusias problemas.

4.3. Tyrimo išvados

Apklausus informantus dirbančius Kupiškio ir Vilniaus savivaldybėse bei seniūnijose buvo išsiaiškinta:

1. Kupiškio ir Vilniaus apklaustose savivaldybėse ir seniūnijose vyrauja bedarbės, mažas pajamas gaunančios šeimos auginančios nepilnamečius vaikus, kurių priežastis ir yra bedarbystė bei atlyginimų ir etatų mažinimas šalyje. Dauguma dėl socialinės paramos gavimo kreipiasi moterys, nei vyrai. Informantų duomenis atskleidė, kad Kupiškio seniūnijose yra daug gausių daugiavaikių šeimų, o Vilniaus vyrauja vienišos mamos ir tėčiai. Penkerių metų pokytis rodo, kad Kupiškio seniūnijose socialinės paramos teikimas padidėjo, o Vilniaus sumažėjo. Tam įtakos, informantų nuomonę, turėjo išaugusi šalyje bedarbystė, priimti griežtesni įstatymai skiriant socialines paramas, sumažėjęs valstybės biudžetas, gimstamumo mažėjimas šalyje bei glaudesnis bendradarbiavimas su klientu ir įvairiomis institucijomis.
2. Lietuvoje esančiose savivaldybėse ir seniūnijose dirbantiems darbuotojams teikiantiems socialinę paramą yra organizuojami ne tik įvairiausi kursai, seminarai, bet ir mokymai, kuriuose pasak informantų, jie noriai dalyvauja ir tobulina savo turimas ir įgytas žinias. Siekiant kokybiškesnių rezultatų teikiant socialinę paramą šeimoms, kursai, seminarai,

mokymai yra organizuojami ne tik orientuoti į dokumentų tvarkymą, bet ir į praktinę sritį dirbant tiesiogiai su klientu. Informantų atsakymai rodo, kad Kupiškio seniūnijoje dirbantys darbuotojai dažniau dalyvauja kompiuterinio raštingumo ir seminaruose kuriuose yra kalbama apie priklausomybių turinčių asmenų bendravimą bei specifiką, o Vilniaus – konfliktų ir streso valdymo seminaruose, kuriuos organizuoja pati darbovietė ir socialinės paramos centras. Teikiant socialinę paramą, informantų teigimu, su žinių trūkumu nesusiduriama, tačiau kaskart reikia atnaujinti žinias parengtų teisės aktų srityje.

3. Valstybė apie teikiamą socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus dažniausiai informuoja pasitelkdama žiniasklaidos pagalbą. Vilniaus seniūnijos gyventojai dažniausiai apie valstybės teikiamą pagalbą sužino iš televizijos, skelbimų lentų esančių seniūnijose, o Kupiškio – bendraudami su seniūnijos darbuotojais. Informantų duomenys atskleidė, kad organizuojant teikiama valstybės paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus yra vadovaujama visoms savivaldybėms ir seniūnijoms priimta reglamentuota tvarka. Šeimos auginančios nepilnamečius vaikus į savivaldybę ar seniūniją kreipiasi prašydamos įvairios pagalbos, tačiau savivaldybės ir seniūnijos skiria: piniginę išmoką, piniginę išmoką vaikui/vaikams, nemokamą maitinimą mokiniui, paramą mokinio reikmėms įsigyti, būsto šildymo išlaidų, geriamojo vandens išlaidų ir karšto vandens kompensacijas bei socialinę paslaugą šeimai. Vienas informantas dirbantys Vilniaus seniūnijoje nurodė, kad jų seniūnijoje yra teikiama šeimai ES parama nepasiturintiems valstybės gyventojams, skiriant maisto paketus. Teikiant valstybės pagalbą šeimai daugiausiai apklaustųjų nurodo, kad teikiama socialinė parama jų seniūnijoje yra panaudojama pagal paskirtį ir ją vertina teigiamai. Tačiau kiti trys apklaustieji nurodo, kad jų seniūnijoje registruotos socialinės rizikos šeimos gaunančios socialinę paramą panaudoja ne pagal paskirtį ir kaip teigia Kupiškio seniūnijoje dirbantis informantas šį iškilusi problema yra sprendžiama kartu su socialiniu darbuotoju, bendraujant su klientu, bei šeimos gaunamą valstybės paramą pervedama į socialinę maximos parduotuvės kortelę, kurią šeima gali panaudoti tik perkant maisto produktus ir buitines priemones. O Vilniaus seniūnijoje dirbantis paslaugos teikėjas pastebi, kad šeimai skiriama socialinė parama yra per menka išgyventi vieno mėnesio laikotarpį.
4. Teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus yra susiduriama su ne viena iškilusia problema. Informantai įvardija, kad pagrindinės problemos yra klientų nenoras bendradarbiauti su socialiniais darbuotojais, neteisingos informacijos pateikimas apie gaunamas lėšas bei gyvenamosios vietos deklaravimą, reikalavimų nesilaikymas, lėšų ir priemonių trūkumas teikiant socialinę paramą, netinkamos darbuotojų sąlygos, menki

darbuotojų atlyginimai bei resursai. Kupiškio apklaustose seniūnijoje dažniausiai yra susiduriama su lėšų trūkumu teikiant socialinę paramą ir darbuotojų įdarbio neatitinkantys atlyginimai, o Vilniaus – klientų neteisingos informacijos pateikimu.

5. Savivaldybėse ir seniūnijose teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus, pasak informantų, turi būti pasiremta tarpusavio bendradarbiavimo metodu su įvairių sričių specialistais, nes skirtingų sričių specialistai padeda efektyviau išspręsti iškilusias problemas. Sprendžiant iškilusias problemas teikiant socialinę paramą yra vadovaujama keturiais problemų sprendimo metodais: bendravimo ir bendradarbiavimo, kompromiso ieškojimas, konsultavimo ir organizuojant tarpžinybinius susirinkimus su įvairių sričių specialistais. (socialiniai darbuotojai, vaiko teisių inspektoriai bei pedagogai) Sprendžiant problemas į organizuojama veikla tiek Kupiškio, tiek Vilniaus seniūnijose glaudžiai įsitraukia ir socialinio paramos skyriaus vedėja, organizuodama bendrus susirinkimus bei aprūpindama reikiamomis darbo priemonėmis.

IŠVADOS

Atlikus teorinės ir empirinės medžiagos analizę, kuria buvo siekiama išsiaiškinti valstybės teikiamos socialinės paramos šeimai auginančiais nepilnamečiais vaikus problemas ir perspektyvas ateityje, galima teigti, kad:

1. Kiekvienos šalies unikalumas, savita istorinė patirtis ir ideologija turi didelę reikšmę šeimoms, šeimos politikos sąvokų apibrėžimui bei jų kūrimosi tendencijoms. Valstybei kuriant šeimos politiką yra labai svarbu vienareikšmiškai apibrėžti šeimos sąvoką, kad nekiltų prieštaravimų bei konfliktų dėl šeimos politikos kuriamų principų. Todėl mokslininkai Hantrais ir Letablier (1996) šeimos sąvoką siūlo suvokti per keturis išskirtus požiūrius: statistinį, institucinį, viešosios politikos ir sociologinį požiūri, o pagrindiniai aspektai išskiriant šeimos politikos tipus turėtų būti mokesčių politika, socialinės paslaugos ir piniginė parama. Įgyvendinant Lietuvoje šeimos politiką yra vadovujamasi V. Stankūnienės (2001) išskirtais šeimos politikos tipais: bendros paramos politika, dviejų darbo užmokesčių politika bei į rinką orientuota politika. (p.45) Bendros paramos šeimai politikos ir dviejų darbo užmokesčių politikos tipai Lietuvos Respublikoje nėra pilnai išvystyti, tačiau daugiau dėmesio yra skiriama į rinkos orientuotą politiką teikiant valstybės pagalbą šalies gyventojams ir kitataučiams skiriant socialinę paramą nepasiturintiems gyventojams.
2. Sėkmingam šeimos politikos formavimui ir įgyvendinimui svarbią reikšmę turi gera valstybės valdymo sistema, kurios pagrindą sudaro institucijos vadovavimas, teisės aktai, procedūros ir normos. Šalyje rengiant įstatymų projektus didelis dėmesys yra skiriamas šeimos užimtumo politikos įgyvendinimui. Sprendžiant socialinės paramos teikimo šeimoms auginančioms nepilnamečiais vaikus problemą Lietuvoje yra vadovujamasi šalyje galiojančiais įstatymais ir kitais teisiniais dokumentais, o praktinį socialinės paramos teikimą įgaliną valstybė arba jos įgaliotos institucijos.
3. XX-XXI a. sandūroje vykusios valdymo modelių ir strategijų kaitos, infrastruktūros plėtra, technologijų tobulėjimas, tarp sektorinė integracija, iššaukė Naujosios viešosios vadybos ir reformų kūrimosi laikotarpį. Reformų atsiradimas reikalavo naujų inovatyvių formų, inovatyvaus valstybės tarnautojų personalo mąstymo ir darbo teikiant viešąsias paslaugas. Atsiradus Naujajai viešajai vadybai didesnis dėmesys teikiant socialinę paramą yra skiriamas ne pačiam socialinės paramos teikimo procesui, o socialinės paramos administravimui. Valstybei kuriant reformos modelį yra vadovujamasi mokslininkų Ch.

Pollitt ir G. Bouckaert (2003) sukurtu viešojo valdymo reformų modeliu, kurio pagrindiniai tarpusavyje susiję elementai yra socia – ekonominės jėgos, politinė ir administracinė sistema bei elito priėmimo procesas.

4. Atlikus empirinį tyrimą buvo išsiaiškinta, kad tyrime dalyvavusiose Kupiškio ir Vilniaus savivaldybėse bei seniūnijose vyrauja bedarbės, mažas pajamas gaunančios šeimos auginančios nepilnamečius vaikus, kurių priežastis yra bedarbystė bei atlyginimų ir etatų mažinimas šalyje. Penkerių metų pokytis rodo, kad Kupiškio seniūnijose socialinės paramos teikimas padidėjo, o Vilniaus sumažėjo. Informantų nuomone, tam įtakos turėjo išaugusi šalyje bedarbystė, priimti griežtesnį įstatymai skiriant socialines paramas, sumažėjas valstybės biudžetas, gimstamumo mažėjimas šalyje bei glaudesnis bendradarbiavimas su klientu ir įvairiomis institucijomis. Lietuvoje savivaldybėse ir seniūnijose dirbantiems darbuotojams teikiant socialinę paramą yra organizuojami ne tik mokymai orientuoti į dokumentų tvarkymą, bet ir į praktinę sritį dirbant tiesiogiai su klientu, kuriuose pasak informantų, jie noriai dalyvauja tobulindami savo turimas ir įgytas žinias. Teikiant socialinę paramą informantų teigimu su žinių trūkumu nesusiduriama, tačiau kaskart reikia atnaujinti žinias parengtų teisės aktų srityje. Valstybė apie teikimą socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus dažniausiai informuoja pasitelkdama žiniasklaidos pagalbą. Informantų duomenys atskleidė, kad organizuojant teikiama valstybės paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus yra vadovaujamosi visoms savivaldybėms ir seniūnijoms priimta reglamentuota tvarka. Teikiant valstybės pagalbą šeimai daugiausiai apklaustųjų nurodo, kad teikiama socialinė parama jų seniūnijoje yra panaudojama pagal paskirtį ir ją vertiną teigiamai. Tačiau kiti trys apklaustieji nurodo, kad jų seniūnijoje registruotos socialinės rizikos šeimos gaunančios socialinę paramą panaudoja ne pagal paskirtį. Teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus susiduriama su ne viena iškilusia problema. Kupiškio apklaustose seniūnijoje dažniausiai yra susiduriama su lėšų trūkumu teikiant socialinę paramą ir darbuotojų įdarbio neatitinkantys atlyginimai, o Vilniaus – klientų neteisingos informacijos pateikimu. Norint išvengti šių sunkumų teikiant socialinę paramą yra siūloma: užmegzti glaudesnius santykius su klientais, bendradarbiauti su įvairių sričių specialistais, paspartinti sprendimus dėl teikiamos socialinės paramos, koreguoti įstatymus skiriant griežtesnius reikalavimus, didinti darbuotojų resursus įdiegiant skatinimo sistemą bei išvystyti ir pritaikyti elektroninės valdžios vartų sistemą teikiant socialinę paramą.

REKOMENDACIJOS

Remiantis, išanalizuotos teorinės dalies ir atlikto empirinio tyrimo, gautais rezultatais gerinant socialinės paramos teikimą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus yra siūlomos tokios rekomendacijos:

1. Magistrinio baigiamojo darbo teorinėje dalyje analizuojant teisės aktus ir kitus dokumentus reglamentuojančius paramos šeimai politiką Lietuvoje bei institucijas atsakingas už socialinės paramos šeimai skyrimą buvo išsiaiškinta, kad Lietuvoje atskiros institucijos atsakingos už visą nuoseklų šeimos politikos įgyvendinimą šalyje nėra. Kaip pagrindinė institucija atsakinga už šeimos politikos įgyvendinimą yra išskiriama LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, tačiau ši institucija įgyvendina ne tik šeimos politiką šalyje, bet ir kuruoja pagyvenusių, nelaimingų atsitikimų ištikusių, vienišų asmenų gyvenimo sąlygas ir kt. Todėl yra siūloma LR Seimui peržiūrėti parengtus dokumentus ir įgyvendinti priimto nutarimo „Dėl Valstybinės šeimos politikos koncepcijos patvirtinimo“ (2008) siūlymą pertvarkyti LR Švietimo ir mokslo, LR Socialinės apsaugos ir darbo bei kitas ministerijas, įkuriant atskirą LR Šeimos ir vaiko reikalų ministeriją, kuri būtų atsakinga tik už šeimos politikos įgyvendinimą šalyje, taip išvengiant ateityje iškilusių problemų teikiant socialinę paramą.

2. Atliktas kokybinis tyrimas Kupiškio ir Vilniaus savivaldybėse bei seniūnijose rodo, kad nors ir įsitvirtinus Naujajai viešajai vadybai šalyje, tačiau vis dar teikiant socialinę paramą šeimai auginančiai nepilnamečius vaikus didesnis dėmesys yra skiriamas socialinės paramos teikimo procesui, o ne socialinės paramos administravimui. Todėl yra siūloma:

LR Vyriausybei: atkreipti dėmesį į savivaldybėse bei seniūnijose esančių socialinių pašalpų skyrių darbuotojų resursų didinimą, keliant darbuotojų atlyginimus bei įdiegiant darbuotojų skatinimo sistemą. Tyrimas rodo, kad šie faktoriai turi svarbų akcentą gerinant socialinės paramos teikimą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus;

LR Seimui: koreguoti socialinės paramos teikimo įstatymus. Griežtinant skyrimo ir teikimo sąlygas. Tyrimas parodė, kad dažnai pasitaiko, kad susiduriama su neteisingos informacijos pateikimu apie gaunamas lėšas, gyvenamosios vietos deklaravimą bei reikalavimų nesilaikymą.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. AIDUKAITĖ, J. *Reforming family policy in the Baltic States: The views of the elites// communist and Post-Communist Studies*, 2006. Issue 39.
2. ARMALYTĖ, O. ir kt. *Mokomasis anglų kalbos žodynas*. -Vilnius, 2012. 214P. - ISBN 978-609-01-0492-7.
3. ARIMAVIČIŪTĖ, M., SVETIKAS, K.Ž. *Strateginis valdymas: vadovėlis*. -Vilnius, 2012. – ISBN 978-9955-19-426-2.
4. BACKŪNAITĖ, E. *Administracinių reformų viešajame sektoriuje raida: konvergencijos ir divergencijos paieškos//Viešoji politika ir administravimas*. -Kaunas, 2006, Nr. 18. 17- 25 P. - ISSN1648-2603.
5. BILEIŠIS, M., GUDELIS, D. ir kt. *Viešojo administravimo atvejų analizės mokomoji medžiaga*. -Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2012. - ISBN 978-9955-19-417-0.
6. BITINAS, B., RUPŠIENĖ, V. ir kt. *Kokybinių tyrimų metodologija*. -Vilnius: S. Jokužio, 2008. -ISBN 9789986312673.
7. CRABTREE, B. MILLER, W. Primary Care Research: a multi-method typology and qualitative road map. In B. Crabtree, W.Miller (eds). *Doing Qualitative Research* (457). Thousand Oaks, California: Sage. 1992 m.
8. DRAKŠIENĖ, Anna; DRAKŠAS, Romualdas. *Nepilnamečių baudžiamoji atsakomybė: vadovėlis antroji pataisyta ir papildyta laida*. -Vilnius: 2008. -ISBN 978-9955-790-35-8.
9. HANTRAI, L., LETABLIER, M.T. *Families and Family Policies in Europe*. London and new York: Longman. 1996.
10. LANE, J. E. *Viešasis sektorius: sąvokos, modeliai, požūriai*. -Vilnius: Margi raštai, 2001. 461 p.
11. LEWIS, J. *Gendre and Development of Welfare Regimes: journal of European Social Policy*: 1992. Sage: 159-173.
12. LUOBIKIENĖ, I. *Sociologija: bendrieji pagrindai ir tyrimu metodika: mokomoji knyga*. - Kaunas: Technologija, 2000. 188 p. - ISBN 9986137756.
13. MASLAUSKAITĖ, A. ir kt. *Šeima abipus sienų. Lietuvos transnacionalinės šeimos genezė, funkcijos, raidos perspektyvos: kolektyvinė monografija*. -Vilnius, 2007. - ISBN 978-9955-697-10-7.
14. MAČERINSKIENĖ, I., PEČKAITIS, J.S., *Magistrinio baigiamojo rengimo darbo tvarka: mokomasis leidinys*. -Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2008. - ISBN 978-9955-19-083-7.

15. MERKYS, G. *Pedagoginio tyrimo metodologijos pradmenys*. -Šiauliai: ŠU leidykla, 1999.
16. NAVAITIS, G. *Požiūris į valstybės paramos šeimai veiksmingumą*// Socialinis darbas: kultūra ir visuomenė, socialinių tyrimų žurnalas, mokslo darbai. -Kaunas, 2007. 44 – 48 p. Nr. 6(1). - ISSN 1648-4789.
17. POLLITT, C. , BOUCKAERT, G. *Viešojo valdymo reforma*. -Vilnius: Algarvė, 2003. - ISBN 9986-856-84-1.
18. RAIPA A., PUŠKORIUS A. *Teoriniai viešojo sektoriaus veiklos modernizavimo aspektai: viešoji politika ir administravimas* (Nr. 2). -Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2002. - ISSN 1648-2603.
19. RAIPA, A. *Šiuolaikinio viešojo valdymo pokyčių kryptys ir tendencijos* //Viešoji politika ir administravimas. -Kaunas, 2009, Nr. 30. 22 – 32 P. - ISSN 16482603.
20. RAIPA, A. ir kt. *Modernus viešasis administravimas*. Kaunas: VITAE LITERA, 2012. - ISBN 978-609- 454-050-9.
21. STANKŪNIENĖ, V. ir kt. *Lietuvos gyventojų politikos strategijos metmenys*. -Vilnius: socialinis tyrimų institutas, 2004. - ISBN 9955-531-14-2.
22. STANKŪNIENĖ, V. ir kt. *Parama šeimai politika: samprata ir patyrimas: kolektyvinė monografija*. -Vilnius: Lietuvos filosofijos ir sociologijos institutas, 2001. - ISBN 9986-523-84-2.
23. STANKŪNIENĖ, V. ir kt. *Šeima, vaikai, šeimos politika: modernėjimo prieštaros: kolektyvinė monografija*. -Vilnius: socialinių tyrimų institutas, 2005. - ISBN 9955-531-20-7.
24. SVETIKAS, K. Ž. ir kt. *Strateginis valdymas*. -Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2012. - ISBN 978-9955-19-426-2.
25. ŠERIKOVA, A., ŠIMKIENĖ, V. ir kt. *Šeimos politika ir gimstamumas. Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*. -Vilnius, 2008. 329-3363 p. Nr. (12)
26. TIDIKIS, R. *Socialinių mokslų tyrimų metodologija*. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2003. - ISBN 9955-563-26-5.
27. AMBROZAITIENĖ, D. *Apie šeimas: pranešimas spaudai*. -Vilnius: Lietuvos statistikos departamentas, 2010. URL: <http://www.stat.gov.lt/lt/news/view/?id=8749> [žiūrėta 2010 05 13]
28. BAKAVECKAS, A. *Lietuvos vykdomoji valdžia*: monografija. -Vilnius, 2007. – ISBN 978-9955-790-04-4. URL: <http://books.google.lt/books?printsec=frontcover&id=YFledy3W0Z4C#v=onepage&q&f=false> [žiūrėta 2013 06 19]

29. DAVIDONIS, R. *Institucinis vadovavimas LR viešojo administravimo sistemos reformų kūrimui ir įgyvendinimui*: magistro baigiamasis darbas. -Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2013. URL: http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2013~D_20130612_141531-99803/DS.005.0.02.ETD [žiūrėta 2013 10 12]
30. DUDINSKAITĖ, L. *Viešojo administravimo reforma Lietuvoje: apskričių viršininkų administracijų panaikinimas*: magistro baigiamasis darbas. -Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2011. 8-22 P. URL: http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2012~D_20120124_132556-58740/DS.005.0.01.ETD [žiūrėta 2013 10 12]
31. JANČAITYTĖ, R. *Šeimos politikos formavimas Lietuvoje*: daktaro disertacija: socialiniai mokslai, vadyba ir administravimas (03 S). -Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2011. URL: http://vddb.laba.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2011~D_20110704_125143-91271/DS.005.0.01.ETD [žiūrėta 2012 11 05]
32. KAVOLINAITĖ – RAGAUSKIENĖ, E. *Viešosios šeimos politikos kūrimo ir įgyvendinimo problemos Lietuvoje*: mokslo studija. -Vilnius: teisės institutas, 2012. Nr. 1 (75). ISBN: 1392-1592. URL: <http://www.teise.org/data/2012-1-kavoliunaite.pdf> [žiūrėta 2013 10 30]
33. KOVIZAITĖ, L. *Moteryų požiūris į valstybės teikiamą paramą šeimai*: magistro darbas (05 S). -Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2008. URL: http://vddb.laba.lt/obj/LT-eLABa-0001:E.02~2008~D_20080122_100559-45153 [žiūrėta 2012 11 10]
34. KUTIENĖ, A. *Šeimo politikos įgyvendinimo Lietuvoje vertinimas. Plungės miesto gyventojų nuomonės tyrimas*: bakalauro baigiamasis darbas: (03 S) Vadyba ir administravimas. - Šiauliai: Šiaulių universitetas, 2010. 74 p. URL: <http://tools.elaba.lt/marc/fulltext.php?lib=etd01&sys=000016847> [žiūrėta 2012 11 12]
35. LEONIENĖ, B. *Vadovavimas darbuotojams sparčiai besikeičiančioje aplinkoje: organizacijų vadyba, sisteminiai tyrimai*. -Vilnius, 2006. - ISSN 1392-11422008.48. URL: <http://archive.minfolit.lt/arch/16501/16588.pdf> [žiūrėta 2013 06 24]
36. *Lietuvių kalbos žodynas*. -Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2008. - ISBN 9986-668-98-0 URL: <http://lkzd.lki.lt/Zodynas/Visas.asp> [žiūrėta 2013 04 23]
37. MCARTHUR, M., THOMSON, L. Families views on a coordinated family support service// family mastters, 2011. Issue 89, p 71-81. – ISSN 10302646 URL: <http://ehis.ebscohost.com.skaitykla.mruni.eu/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=cacb74aa-102f-4830-a339-06ff6261fde6%40sessionmgr4&vid=5&hid=102> [žiūrėta 2012 12 08]
38. SANGALANG, C. G., *Depression and Anxiety among Asian Americans: the Effects of Social Support and Strain*// social work, 2012. Vol. 57 Issue 1, p 49-60. – ISSN 00378046. URL:

- <http://ehis.ebscohost.com.skaitykla.mruni.eu/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=cacb74aa-102f-4830-a339-06ff6261fde6%40sessionmgr4&vid=5&hid=109> [žiūrėta 2012 11 10]
39. RAIPA, A., JURKŠTIENĖ, L. *Inovacijų vieta viešojo valdymo modernizavimo struktūroje: teorinis aspektas: viešojo politika ir administravimas* (T.12, Nr.2) -Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2013. ISSN 2029-2872. URL: <https://www3.mruni.eu/ojs/public-policy-and-administration/article/view/404/384> [žiūrėta: 2013 09 21]
40. ROSTGAARD, T. *Family Support Policy in Central and Eastern Europe: A Decade and a Half of Transition. Early Childhood and Family Policy Studies*. UNESCO Education Sector, 2004. Nr. 8. URL: <http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001337/133733e.pdf> [žiūrėta 2013-01-27]
41. ŽALIMIENĖ, L. „Socialiai remtini“, „socialinės rizikos“, „globotiniai“. *Kokią visuomenę konstruoja Lietuvos socialinės paramos politika? // Socialinis darbas: kultūra ir visuomenė, socialinių tyrimų žurnalas, mokslo darbai*. - Kaunas, 2011, Nr. 2(1). - ISSN 2029-4573 URL: http://vddb.laba.lt/obj/LT-eLABa-0001:J.04~2011~ISSN_2029-4573.N_2_1.PG_49-60 [žiūrėta 2012 11 10]
42. Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė. *Valstybinio audito ataskaita: viešojo administravimo subjektų vykdomų funkcijų pasiskirstymas*. -Vilnius, 2009. VA-P-30-14-10. 3p. URL: <http://www.vkontrole.lt/paieska.aspx> [žiūrėta 2013 09 20]
43. Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. *Socialinis pranešimas 2010 - 2011 m.* -Vilnius: Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, 2012. 99 p. URL: <http://www.socmin.lt/index.php?-1351634479> [žiūrėta 2012 11 05]
44. Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. *Socialinis pranešimas 2011 - 2012 m.* -Vilnius: Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, 2013. 67 p. URL: <http://www.socmin.lt/index.php?-1351634479> [žiūrėta 2012 11 05]
45. Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. *Lietuvos gyventojų surašymai: patyrimas ir žvilgsnis į 2011-uosius*.-Vilnius: statistikos departamentas, 2007. - ISBN 978-9955-797-00-5. URL: <http://web.stat.gov.lt/lt/catalog/viewfree/?id=1504&PHPSESSID=5dca817246d4b57b21762d5899b183b8> [žiūrėta 2012 10 24]
46. Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. *Demografinės tendencijos: pranešimas spaudai*. -Vilnius: Lietuvos statistikos departamentas. URL: <http://www.stat.gov.lt/lt/news/view/?id=10571n> [žiūrėta: 2013-02-14]

47. Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. *Lietuvos statistikos metraštis 2012*. -Vilnius, 2012. – ISSN 2029-3631. URL:
http://www.stat.gov.lt/uploads/metraštis/1_LSM_2012.pdf [žiūrėta 2013 02 23]
48. Lietuvių kalbos žodynas. –Vilnius. URL: <http://lkzd.lki.lt/Zodynas/Visas.asp> [žiūrėta 2013 09 24]
49. Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas. Valstybės žinios, 1990 m. Nr. 24-596. [interaktyvus]. -Vilnius. URL:
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=280973&p_query=&p_tr2=
[žiūrėta 2013 06 19]
50. Lietuvos Respublikos Konstitucija. Valstybės žinios, 1992 m. Nr. 33-1014. [interaktyvus]. - Vilnius. URL: <http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm> [žiūrėta 2012 12 10]
51. Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymas. Valstybės žinios, 2000 m. Nr.111-3574. [interaktyvus]. -Vilnius. URL:
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=390357 [žiūrėta 2012 12 14]
52. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas „Dėl valstybinės šeimos politikos koncepcijos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2008. Nr. X-1569, p. 9-20. [interaktyvus]. -Vilnius. URL:
http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=5477&p_k=1 [žiūrėta 2013 10 29]
53. Lietuvos Respublikos socialinės paramos mokiniams įstatymas. Valstybės žinios, 2006. Nr. 73-2755. [interaktyvus]. -Vilnius. URL:
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=415195 [žiūrėta 2012 12 09]
54. Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymas. Valstybės žinios, 2006. Nr. 17-589. [interaktyvus]. -Vilnius. URL:
http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=270342&p_query=&p_tr2=
[žiūrėta 2013 07 14]
55. Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymas. Valstybės žinios, 2003. Nr. 73-3352. [interaktyvus]. -Vilnius. URL:
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=442097 [žiūrėta 2012 12 15]
56. Lietuvos Respublikos Teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymas. Valstybės žinios, 1994. Nr. Nr. 60-1183. [interaktyvus]. -Vilnius. URL:
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=302255 [žiūrėta 2013 11 02]
57. Lietuvos Respublikos Valstybinių pašalpų šeimoms, auginančioms vaikus, įstatymo pakeitimo įstatymas. Valstybės žinios, 2003 m. Nr. 101-4537. [interaktyvus]. -Vilnius. URL: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=234411&p_query=&p_tr2=
[žiūrėta 2012 12 15]

58. Lietuvos Respublikos Valstybės tarnybos įstatymas. Valstybės žinios, 1999 m., 2-3 str. Nr. IX-855. [interaktyvus]. -Vilnius. URL: <http://www.ltpf.lt/mums-aktuals-teiss-aktai/2145-lietuvos-respublikos-valstybs-tarnybos-statymas> [žiūrėta 2013 10 28]
59. Lietuvos Respublikos Vietos savivaldos įstatymas. Valstybės žinios, 1994 m. Nr. 55-1049. [interaktyvus]. -Vilnius. URL: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/oldsearch.preps2?Condition1=240620&Condition2=> [žiūrėta 2013 10 02]
60. Lietuvos Respublikos Viešojo administravimo įstatymas. Valstybės žinios, 1999 m. Nr. 60-1945. [interaktyvus]. -Vilnius. URL: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=453824 [žiūrėta 2013 08 08]
61. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl mokinių nemokamo maitinimo mokyklose tvarkos aprašo patvirtinimo. Valstybės žinios, 2009. Nr. 158-7156. [interaktyvus]. -Vilnius. URL: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=362605&p_query=&p_tr2=2 [žiūrėta 2013 10 06]
62. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl Nacionalinės demografinės (gyventojų) politikos strategijos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2004. Nr. 159-5795. [interaktyvus]. - Vilnius. URL: <http://tar.tic.lt/Default.aspx?id=2&item=results&aktoid=DEB00993-96BF-42D9-AD1D-39F8E2D74349> [žiūrėta 2013 04 23]
63. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas „Dėl Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcijos patvirtinimo. Valstybės žinios, 2003m. Nr. 52-2316. [interaktyvus]. -Vilnius. URL: http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=211767 [žiūrėta 2013 04 23]
64. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas „Dėl valstybinės šeimos politikos koncepcijos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2008. Nr. 69- 2624. [interaktyvus]. -Vilnius. URL <http://tar.tic.lt/Default.aspx?id=2&item=results&aktoid=8F42AA90-6EA6-49DC-BBC0-3B7EBBC66A98> [žiūrėta 2013 04 23]
65. Informacijos technologijų mokymo centras. . [interaktyvus]. -Vilnius. URL: <http://www.itmc.lt/itmc-mokymai/es-projektai.html>
66. Lietuvos Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. [interaktyvus]. - Vilnius. URL: <http://www.stat.gov.lt>
67. Lietuvos Respublikos Seimas. [interaktyvus]. Vilnius. URL: <http://www.lrs.lt>
68. Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. [interaktyvus]. -Vilnius. URL: <http://www.socmin.lt>
69. Lietuvos Respublikos Vyriausybė. [interaktyvus]. -Vilnius. URL: <http://www.lrv.lt/>

70. Lietuvos Respublikos finansų ministerija. [interaktyvus]. -Vilnius. URL: .
http://www.finmin.lt/c/portal/layout?p_1_id=PUB.1.52
71. Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerija. [interaktyvus]. -Vilnius. URL:
http://www.vrm.lt/go.php/Viesasis_administravimas194
72. Kupiškio savivaldybė. [interaktyvus]. Vilnius. URL: <http://www.kupiskis.lt/lt/titulinis.html>
73. Lietuvos socialinis žemėlapis. [interaktyvus]. -Vilnius. URL:
<http://www.socialiniszemelapis.lt/index.php?1262538155>
74. Švietimo ir mokslo ministerija. [interaktyvus]. -Vilnius. URL:
<http://www.smm.lt/veikla/pavistg.htm>
75. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. [interaktyvus]. -Vilnius. URL: <http://www.sodra.lt/index.php?cid=325>
76. Lietuvos savivaldybių portalas. [interaktyvus]. -Vilnius. URL:
<http://www.savivaldybes.lt/savivaldybes/index.php?lang=lt&gr=savivaldosraida&id=106>
77. Vilniaus savivaldybė. [interaktyvus]. -Vilnius. URL: <http://www.vilnius.lt/>

Karpavičiūtė V. Socialinės paramos teikimas šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus, Lietuvoje/Viešojo administravimo magistro baigiamasis darbas. Vadovė prof. dr. Jolanta Aidukaitė. – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Politikos ir vadybos fakultetas, viešojo administravimo institutas, 2013 - p.118

ANOTACIJA

Magistro baigiamajame darbe išanalizuota ir įvertinta savivaldybėse bei seniūnijose teikiama socialinė parama šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus Lietuvoje, iškeltos valstybės teikiamos socialinės paramos administravimo problemos bei pateikti pasiūlymai, kaip spręsti iškilusias problemas. Teorinėje darbo dalyje yra aptariama šeimos politika, jos tipai bei šeimos samprata; analizuojami dokumentai reglamentuojantys socialinę paramą šeimai Lietuvoje bei institucijos atsakingos už paramos šeimai skyrimą; aptariamos šiuolaikinės viešojo valdymo reformos viešojo administravimo procese ir reformos modelio kūrimas. Praktinėje darbo dalyje yra nagrinėjamas socialinės paramos teikimas šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus Kupiškio ir Vilniaus savivaldybėse bei seniūnijose. Apibrėžiamos pagrindinės problemos teikiant socialinę paramą ir problemų sprendimų gairės.

Pagrindiniai raktažodžiai: *šeimos politika, paramos šeimai politika, socialinė politika, savivaldybė, nepilnametis vaikas, valstybės tarnautojas.*

Karpavičiūtė V. Rendering of social assistance for the families raising minor children in Lithuania/ Master Thesis of Public Administration. Supervisor prof. dr. Jolanta Aidukaitė –Vilnius: Mykolas Romeris university, Faculty of Politics and Management, Institute of Public Administration, 2013 – p.118

ANOTATION

Master thesis analyzed and evaluated an offer social support for the families rising minor children in municipalities and wards, warded state of social assistance provided of administrative problem and to make suggestions how to solve the problems. The family policy is discussed in the theoretical part of this work, the types and the concept of family; analyzed documents which are regulating social support for the family and institutions which are responsible for the support award for the Lithuania families. In the practical work part are considered social support for the families raising minor children of Kupiškis and Vilnius municipalities and wards. Are defined the main problems by providing social support ant the solutions guidelines of problems solving.

Keywords: *family policy, family support policy, social policy, a municipality, minor children, office employee.*

Karpavičiūtė V. Socialinės paramos teikimas šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus, Lietuvoje/Viešojo administravimo magistro baigiamasis darbas. Vadovė prof. dr. Jolanta Aidukaitė. – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Politikos ir vadybos fakultetas, viešojo administravimo institutas, 2013 - p.118

SANTRAUKA

Šeimos politika kiekvienoje šalyje yra viena iš prieštaringiausių valstybės politikos sričių, reikalaujanti ilgo diskutavimo, nes šioje srityje susiduria skirtingi požiūriai, interesai, vertybės ir tradicijos. Nagrinėjant valstybės socialinės paramos teikimą šeimai auginančiai nepilnamečius vaikus, Lietuvoje tema buvo pastebėta, kad šių dienų socialinės paramos skyrimui didelę reikšmę turi ne tik ekonominis ir socialinis visuomenės keitimasis, naujų reformos modelių kūrimas, priimtų įstatymų gausa, bet ir valdžios institucijų organizuojama veikla. Baigiamojo magistrinio darbo tikslas yra siekiant efektyvesnių rezultatų teikiant socialinę paramą šeimai Lietuvoje, ištirti valstybės teikiamos socialinės paramos šeimai auginančiai nepilnamečius vaikus administravimo problemas ir jų sprendimo galimybes. Darbo objektas - socialinės paramos, šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus, administravimas.

Teorinė magistrinio baigiamojo darbo dalis yra paremta mokslinės literatūros, publikacijų, teisės aktų analize bei statistikos duomenų ir kitų aktualių dokumentų apžvalga. Pirmoje darbo dalyje teoriniu aspektu yra aptariama šeimos politika, jos tipai bei pateikiama šeimos samprata. Antroje dalyje analizuojami dokumentai reglamentuojantys socialinę paramą šeimai Lietuvoje bei institucijos atsakingos už paramos šeimai skyrimą, o trečioje aptariamos šiuolaikinės viešojo valdymo reformos viešojo administravimo procese ir reformos modelio kūrimas. Praktinėje darbo dalyje yra panaudotas empirinis (ekspertų apklausos) metodas ir atliktas pusiau struktūrizuotas interviu. Tyrimo metu apklausti Kupiškio ir Vilniaus savivaldybėse ir seniūnijose dirbantys darbuotojai teikiantys socialinę paramą. Gauta informacija analizuojama naudojant content analizės metodą, tyrimo duomenys grupuojami, vaizduojami lentelėse ir apibendrinami. Interviu analizė atskleidė, kaip kiekviena savivaldybė bei seniūnija teikia socialinę paramą šeimai auginančiai nepilnamečius vaikus, su kokiomis problemomis susiduria teikiant socialinę paramą bei kaip tos problemos yra sprendžiamos.

Išanalizavus socialinės paramos teikimą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus Lietuvoje galima daryti išvadą, kad teikiant socialinę paramą šalyje yra susiduriama su: lėšų trūkumu teikiant socialinę paramą, darbuotojų įdarbio neatitinkančiu atlyginimu bei su klientų neteisingos informacijos pateikimo problema. Norint išvengti šių problemų informantai siūlo:

užmegzti glaudesnius santykius su klientais, bendradarbiauti su įvairių sričių specialistais, paspartinti sprendimus dėl teikiamos socialinės paramos, koreguoti įstatymus skiriant griežtesnius reikalavimus, didinti darbuotojų resursus įdiegiant skatinimo sistemą bei išvystyti ir pritaikyti elektroninės valdžios vartų sistemą teikiant socialinę paramą.

Darbo pabaigoje yra pateiktos išsamios išvados ir rekomendacijos teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus.

Raktažodžiai: *šimos politika, paramos šeimai politika, socialinė politika, savivaldybė, nepilnametis vaikas, valstybės tarnautojas.*

Karpavičiūtė V. Rendering of social assistance for the families raising minor children in Lithuania/ Master Thesis of Public Administration. Supervisor prof. dr. Jolanta Aidukaitė –Vilnius: Mykolas Romeris university, Faculty of Politics and Management, Institute of Public Administration, 2013 – p.118

SUMMARY

In each country family policy is one of the most controversial areas of the state policy, which requires lengthy discussion, because of facing different attitudes, interests, values and traditions in this area. Analyzing the theme about state social assistance for the families raising minors children in Lithuania, has been observed that social granting assistance has a significant impact not only economic and social public exchange, new reform of building models, abundance of adopted laws, but also organized activities by the public authorities. The main aim of Master thesis is investigate the family raising minor children of the state's social assistance provided problems for the administrative support and possibilities of solving them in order to have more effective results. Master theses object – administration of social support for the families raising minor children.

The theoretical part of the master thesis is based on the scientific literature, publications, law analysis, and statistical data and other relevant documentation review. The first part discusses the theoretical aspects about family policy, the types and concept of the family. The second part analyzes the documents regulating the social support for Lithuania's family and institutions responsible for the appointment it, and discusses the contemporary public management reform of the public administration process reform and modeling building in the third part. In the practical part of the thesis is using empirical (expert interview) method and accomplished semi-structured interviews. During the investigation has been questioned Kupiškis and Vilnius municipality and wards employees providing social support. The obtained information is analyzed using content analysis method; research data was collected, depicted and summarized in the data tables. Analysis of interviews revealed how each municipality and the eldership provides the social support for the family raising minors' children and the barriers facing by providing social support and how these problems are solving.

The analysis of social assistance for the Lithuania's families raising minors children it may be concluded that the provision of social support in the country faced with a lack of funds in providing social support problem, incongruous with the employee earning salaries, and for

customers are providing incorrect information problems. In order to avoid these problems, informants offer: establish closer relations between clients, collaborate with specialists from various fields, to accelerate decisions on the provision social assistance, correct laws and appoint the stringent requirements, increase employees resources in the same time instill promotion system and develop and customize the gate of e-governmental system for providing social support.

At the end are submitted detailed conclusions and recommendations to providing social support for the families raising minor children.

Keywords: *family policy, family support policy, social policy, a municipality, minor children, office employee.*

PRIEDAI

KOKYBINIO TYRIMO KLAUSIMAI INFORMANTAMS

Gerbiamas kolega,

Esu Vilija Karpavičiūtė, MRU, politikos ir vadybos fakulteto, viešojo administravimo 2 kurso magistrantė rašanti magistrinį darbą, tema: „ Socialinės paramos skyrimas šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus, Lietuvoje“. Šio tyrimo tikslas yra ištirti valstybės teikiama socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus Kupiškio ir Vilniaus savivaldybėse bei seniūnijose Norėčiau Jūsų paprašyti atsakyti į šiuos sudarytus klausimus, nes gauti duomenys bus panaudoti rašant magistrinį darbą.

Vilija Karpavičiūtė, MRU, politikos ir vadybos fakulteto,
viešojo administravimo 2 kurso magistrantė
El. paštas: vilijakarpaviciute@gmail.com

Savivaldybė/seniūnija:

Amžius:

Lytis:

Išsilavinimas ir įgyta kvalifikacija:

Darbo stažas socialinės apsaugos srityje:

Vieta (patalpa), kurioje vyko interviu:

Interviu data, laikas (nuo-iki):

1. Kiek Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje yra užregistruotų šeimų auginančių nepilnamečius vaikus ir gaunančių socialinę paramą?
2. Kokio socialinio statuso šeimos kreipiasi paramos? Kokios priežastys įtakojo didelį socialinės paramos vartotojų skaičių?
3. Kokiais informaciniais šaltiniais yra pasinaudojama norint informuoti savivaldybės ar seniūnijos šeimas auginančias nepilnamečius vaikus apie teikiamą socialinę paramą? Jūsų nuomone, koks informacinis šaltinis yra veiksmingiausias?
4. Kokia dažniausia socialinė parama yra skiriama Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus?

5. Kokios socialinės paramos dažniausiai prašo skirti šeimos auginančios nepilnamečius vaikus? Kokios priežastys?
6. Ar Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje šeimos auginančios nepilnamečius vaikus gaunamą socialinę paramą panaudoją pagal paskirtį? Kaip yra sprendžiama problema, jei šeimą auginanti nepilnamečius vaikus gaunamą socialinę paramą panaudoja ne pagal paskirtį?
7. Kaip Jūs vertinate valstybės skirtą socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus? Paaiškinkite savo išreikštą nuomonę. Jūsų manymu, kokios paslaugos trūksta šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus?
8. Kaip Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje yra teikiama socialinė parama šeimai auginančiai nepilnamečius vaikus?
9. Su kokiomis problemomis susiduriate teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus? Kokia dažniausiai iškylą problemą teikiant socialinę paramą?
10. Kokius kursus, seminarus, mokymus esate lankę, kurie padėjo praktiškai dirbti teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus?
11. Ar susiduriate su žinių trūkumu teikiant socialinę paramą? Kokių žinių trūksta dirbant? Pagrįskite savo nuomonę.
12. Kaip sprendžiate problemas iškilusias teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus? Kokie specialistai yra įtraukiami sprendžiant iškilusias problemas teikiant socialinę paramą šeimai auginančiai nepilnamečius vaikus?
13. Kokių priemonių imasi Jūsų savivaldybės ar seniūnijos vadovas sprendžiant iškilusias problemas?
14. Kaip Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje pakito socialinės paramos teikimas šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus per pastaruosius 5 metus? Kokios priežastys lėmė tokius/ tokį pasikeitimus/pasikeitimą?
15. Jūsų nuomonė/patarimai, kokių priemonių reikėtų imtis norint sumažinti valstybėje sunkiai besiverčiančių šeimų auginančių nepilnamečius vaikus gyvenimą? Kokios institucijos turėtų įsitraukti į pagalbą?

Dėkoju už išsamius atsakymus!

INFORMANTŲ ATSAKYMAI

Eil.Nr.	Klausimas	1-ojo informanto (ŠV) atsakymai
1.	Kiek Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje yra užregistruotų šeimų auginančių nepilnamečius vaikus ir gaunančių socialinę paramą?	„Na... mes taip, kaip ir neskaidom, kažkaip tai ir tiksliai aš tikrai nepasakysiu... čia maždaug reikia pasižiūrėti kiek per mėnesį mūsų įstaigoje yra, nes dauguma yra šeimų, nes mes realiai tokios statistikos nevedame, nes mes priimame prašymus, o jei dar pradėtumėme vesti statistiką tai čia būtų... na tarkim imame kokį... bet čia ir dabar per visur galima kreiptis, na tie pareiškėjai pavyzdžiui mūsų seniūnijos, bet dabar reikia žiūrėti kiek yra savivaldybėje maždaug gyventojų, čia sujungtos dvi seniūnijos, pareiškėjų maždaug per mėnesį būna 13 tūkstančių, nu 9 būna maždaug, įvairiai priklauso nuo šildymo sezonų.... o gal va tiksliau jums pasakytų socialinio darbo skyriaus pasakytų, nes va jie su tom mokyklinėm priemonėm dirba, kaip tik jie yra socialiniai darbuotojai.“
2.	Kokio socialinio statuso šeimos kreipiasi paramos? Kokios priežastys įtakojo didelį socialinės paramos vartotojų skaičių?	„Socialinio statuso? Išsiskyrusios, bedarbiai, vienišos mamos, dirbantys ne pilnu etatu, neįgalūs, pensinio amžiaus.“ Priežastys? Nu tai nedarbas, sveikatos problemos, na kas dar lemia? Na ta prasme daugiausia bedarbystė ir jeigu kažkokios tai sveikatos problemos yra, nes ir šalpas ir visokias išmokas teikiame ir įvairias netik žodžiu pašalpas.“
3.	Kokiais informaciniais šaltiniais yra pasinaudojama norint informuoti savivaldybės ar seniūnijos šeimas auginančias nepilnamečius vaikus apie teikiamą socialinę paramą? Jūsų nuomone, koks informacinis šaltinis yra veiksmingiausias?	„Šaltiniai? Būtent tai šeimas, tai arba žodžiu atėjus, telefonu, jeigu klausia tai internetu. Veiksmingiausias, aišku, kai ateina žodžiu ir viską žmogui paaiškini, arba išsamus kai ateina kažkoks tai raštas.“
4.	Kokia dažniausia socialinė parama yra skiriama Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus?	„Socialinė pašalpa, išmoka gimus vaikui, vienkartinės išmokos, ten... nėštumo, neigalumo, ten šalpos... piniginę parama, ...kompensacijos už šildymą,... maisto produktais ir skiria, bet ten jau skiria.“
5.	Kokios socialinės paramos/paslaugos dažniausiai prašo skirti šeimoms auginančios nepilnamečius vaikus? Kokios priežastys?	„Socialinės pašalpos ir išmokos vaikams ir dar mokykliniai tai ten reikmenims ,nemokamas maitinimas. Ir tos pačios, mažos pajamos, nu pavyzdžiui yra nemažai šeimų kurios mažai uždirba ir pakliūna į tuos socialiai remtinus.“
6.	Ar Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje šeimos auginančios nepilnamečius vaikus gaunamą socialinę paramą panaudoja pagal paskirtį? Kaip yra sprendžiama problema, jei šeimą auginanti nepilnamečius vaikus gaunamą socialinę paramą panaudoja ne pagal paskirtį?	„Na ne visada aišku kaip visada.... tai būna tada ne pinigine forma, maisto produktais. Tiesiog ta kaip ir pinigine parama yra pervedama per Maxima kortelę ir už tą kortelę gali apsipirkti parduotuvėje... maisto produktus gali pirkti. Yra daromi buities aktai, yra tikrinami asmenys, įtraukiami kaimynai, jie apklausiami, apžiūrima kaip

		gyvena ir tikrinama.“
7.	Kaip Jūs vertinate valstybės skirtą socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečiams vaikus? Paaiškinkite savo išreikštą nuomonę. Jūsų manymu, kokios paramos trūksta šeimoms auginančioms nepilnamečiams vaikus?	„Na kad dauguma yra nusiskundimu, kad neužtenka, kad nedidelė ta išmoka, kad pavyzdžiui ta išmoka vaikui yra per maža, kad neužtenka... ir vertinu, kad nors ir nėra ta suma didelė, bet manau, kad toms šeimoms, kurios siekia kažką tai daryti toliau nu tai yra užtekinai, tam tikram laikui, nes ir iš pašalpų žmonės pripranta gyventi tai kažkuriam tai laikui, tai aš skirsčiau daugiau, bet nu laikinai, pavyzdžiui pusmečiui max, nu kad žmogui padėtų atsistoti ant kojų, nes dabar skiria nedaug bet kaip ir gali visą gyvenimą ja gauti.“ „Trūksta, aišku pas mus viską duoda pinigais. Būtent gal toms šeimoms, kažkokių tai skatinimo programų, veiklos, ten tarkim kažkur tai dalyvauti. Tarkim sako nueina į biržą: aš norėčiau dirbti, bet nieko nepasiūlo man, ir jiems trūksta kažkokios tai motyvacijos, projektų.“
8.	Kaip Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje yra teikiama socialinė parama šeimai auginančiai nepilnamečiams vaikus?	„Nuo to kai žmogus pasikreipia... nu kreipiasi, paskui jo prašymas priimamas, svarstoma ten kokia jam parama yra reikalinga, nu priimimo metu jau matai kokia jam... na mes jau priimame prašymą ir matome kokia jam pagalba bus reikalinga.... jau nusprendžiame, kas jam jau su išmokom turi būti priklausoma ir tada per mėnesio bėgi pagal įstatymus priimamas sprendimas ir tada skiriama parama, ir tada jau paskui galime informuoti kur žmogus dar gali pasikreipti, informuojam ,konsultuojame.“
9.	Su kokiomis problemomis susiduriate teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečiams vaikus? Kokia dažniausiai iškylą problemą teikiant socialinę paramą?	„Būna pavyzdžiui, negaliojantys dokumentai, nesusitvarkę. Kokios dar būna, na pavyzdžiui neteisinga informaciją, patys save nuskriaudžiami pateikdami tarkim kažką pavyzdžiui turi šeimą, ar sugyventinį, nuslepia ir nepasako ir tada tam tikru metu paaiškėja ta aplinkybė ir turi gražinti paramą gautą.... Kurie kreipiasi, nu tai kaip tų problemų nebūna, bet pavieniai atvejai būna, na tai tos pačios problemos, nedarbas ir viskas kai žmogui reikia pagalbos dabar ir kart šiuo metu.“
10.	Kokius kursus, seminarus, mokymus esate lankę, kurie padėjo praktiškai dirbti teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečiams vaikus?	„Seminarai, tai streso valdymai, streso ir konfliktų valdymo dažniausia būna, kaip dirbti su tokiais... arba profsąjunga, arba darbovietė organizuoja, bet ir tai buvo tik du.“
11.	Ar susiduriate su žinių trūkumu teikiant socialinę paramą? Kokių žinių trūksta dirbant? Pagrįskite savo nuomonę.	„Šiaip tai ne, nes yra įstatymai, kurie reglamentuoja ir dirbame pagal reglamentuojančius įstatymus.“
12.	Kaip sprendžiate problemas iškilusias teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečiams vaikus? Kokie specialistai yra įtraukiami sprendžiant iškilusias problemas teikiant socialinę paramą šeimai auginančiai nepilnamečiams vaikus?	„Kaip išsprendžiame problemas? Bendradarbiaudami su įvairiom žodžiu... socialiniais darbuotojais, žodžiu su kitom savivaldybėmis jeigu iš kitų savivaldybių raštų ateina, raštu žodžiu ir telefonu.“
13.	Kokių priemonių imasi Jūsų savivaldybės ar seniūnijos vadovas sprendžiant iškilusias problemas?	„M... kad spręsti tas problemas? Tai jis jau pagrindinis, per kurį eina visi tie raštai ir viskas ir jis jau na atsakingas už tą teikimą į

		kitas savivaldybes, tai jis tas jau mūsų galva.... Kaip mes pavyzdžiui yra du skyriai, mes priimame, kiti tvirtina, kiti dar peržiūra tuos prašymus. Paskui rašome užklausimus... būna tie prašymai pas mūsų vadovą, jie patenka ir tada jau jis ten kažką daro, sprendžia bendradarbiauti ar ne, gal kažkas netinkama ar tinkama, ir po to komisijos sprendžia.... ir kur ne pinigines išmokos ar išimties tvarka net skiriama, tai čia jau dalyvauja ir vadovas ir komisijos sudarytos.“
14.	Kaip Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje pakito socialinės paramos teikimas šeimoms auginančioms nepilnamečiams vaikus per pastaruosius 5 metus? Kokios priežastys lėmė tokius/tokią pasikeitimus/pasikeitimą?	„Kaip tik sugriežtėjo, suinteresuoti savivaldybė kad į mažimą, jo... kad kuo mažiau, mažinti..... kad nėra pajamų ir žodžiu, ne pati valstybė, o pati savivaldybė turi savo patvirtintus biudžetus ir jeigu nėra pinigų, tai reikia kažkaip mažinti, o valstybė priima įstatymą ir tada jau savivaldybė pasitvirtina tvarkas pagal tą įstatymą ir jau turi mažinti.“
15.	Jūsų nuomonė/patarimai, kokių priemonių reikėtų imtis norint sumažinti valstybėje sunkiai besiverčiančių šeimų auginančių nepilnamečių vaikus gyvenimą? Kokios institucijos turėtų įsitraukti į pagalbą?	„Kokių priemonių?..... na ir iš praktikos, tai kažkaip žodžiu na taikad savivaldybėse ir panašiai viskas yra raštais, raištais, raštais remiamasi, užklausomis vadovaujamosi kol jos ateis, o žmogui reikia dabar ir šia išspręsti problemą tą dabar problemą išspręsti ir tada gal kažkokių tai įstaigų, organizacijų trūksta, kurios būtų suinteresuotos į žmogų, kad jiems padėti, nes tikrai yra tokių kuriems sunkiai sekasi susiinteresuoti, nes vienas socialinis darbuotojas gauna kokių, 90 šeimų, tokių rizikos ir vienas juk negali socialinis darbuotojas susitvarkyti, išspręsti visų problemų..... Kad koreguoti įstatymus, tai jie tikrai yra koreguojami dabar dažnai gan, bet ne naudai į žmogų, žiūri kad pavyzdžiui mažai pinigų ir kad dar mažintų juos, o ne kad dar padėtų žmogui... gal dar nevyriausybines organizacijas turėtų įsitraukti į pagalbą, nes pavyzdžiui mes su nevyriausybines organizacijomis beveik nesusiję.. kokios dar..... na įvairios ir kalėjimo departamentas galėtų glaudžiau bendradarbiauti, ir darbo biržos, na visos, visos, kad susietų.... nes žodžiu kokia birža žino savo darbą, o mūsų niuansų nežino ir tada gali neteisingai.... kad daugiau tas glaudesnis tarp įstaigų bendradarbiavimas būtų.“

Eil. Nr.	Klausimas	2-ojo informanto (ŠK) atsakymai
1.	Kiek Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje yra užregistruotų šeimų auginančių nepilnamečius vaikus ir gaunančių socialinę paramą?	„Šimonių seniūnijoje yra užregistruota apie 100 šeimų, kurios gauna pašalpą mokinio reikmėms įsigyti.“
2.	Kokio socialinio statuso šeimos kreipiasi paramos? Kokios priežastys įtakojo didelį socialinės paramos vartotojų skaičių?	„Mažas pajamas gaunančios šeimos, gausios nepilnos šeimos, gausios daugiavaikės šeimos, išsiskyrusios.“ „Priežastys... m... nedarbas, laikinai netekę darbo, sumažėjęs

		atlyginimas, sumažinti etatai...“
3.	Kokiais informaciniais šaltiniais yra pasinaudojama norint informuoti savivaldybės ar seniūnijos šeimas auginančias nepilnamečius vaikus apie teikiamą socialinę paramą? Jūsų nuomone, koks informacinis šaltinis yra veiksmingiausias?	„Informacija yra pateigta mūsų tinklapyje, www.vilnius.lt , www.socmin.lt , mūsų skelbimų lentoje ant durų. Veiksmingiausia manau yra kai informaciją pateikia žodžiu, iš lūpų į lūpas.“
4.	Kokia dažniausia socialinė parama yra skiriama Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje šeimos auginančioms nepilnamečiams vaikams?	„Mokinio reikmens įsigyti, maisto paketų daviniai, iki parama nepasiturinčioms šeimoms.“
5.	Kokios socialinės paramos/paslaugos dažniausiai prašo skirti šeimos auginančios nepilnamečius vaikus? Kokios priežastys?	„Dažniausiai skiriama yra kompensacijos už būstą: šiltą ir šaltą vandenį, būsto šildymą. Prašoma nemokamo maitinimo mokykloje. M..... priežastys, tai tos pačios, nedarbas, mažos pajamos, sumažinti atlyginimai.“
6.	Ar Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje šeimos auginančios nepilnamečius vaikus gaunamą socialinę paramą panaudoja pagal paskirtį? Kaip yra sprendžiama problema, jei šeimą auginanti nepilnamečius vaikus gaunamą socialinę paramą panaudoja ne pagal paskirtį?	„Dažniausiai panaudoja pagal paskirtį, tačiau soc. rizikos šeimos dažnas atvejis, pavieniai kad panaudoja ne pagal paskirtį. Sprendžiamos problemos... m... yra pravedami tada pinigai į maximos kortelę ir tada asmenys perka maistą naudodami kortelę. Taip pat soc. rizikos šeimas kas kart tikrina socialiniai darbuotojai, pagal reglamentuotus įstatymus, kalbasi su jais, moko kaip ir kur reikia išleisti pinigus, būna kad ir pinigus praveda už būsto paslaugas...“
7.	Kaip Jūs vertinate valstybės skirtą socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečiams vaikams? Paašškinkite savo išreikštą nuomonę. Jūsų manymu, kokios paramos trūksta šeimos auginančioms nepilnamečiams vaikams?	„Teigiamai vertinu, bet reikia testuoti, plačiau ir griežčiau tikrinti kam yra skiriama pašalpa. Paslaugos? Gal vaikams daugiau būrelių, taip pat neformalaus užimtumo tėvams, dienos centrus kurti, mokyti ir konsultuoti tėvus kur ir kam reikia panaudoti gautus pinigus ir valdžios.“
8.	Kaip Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje yra teikiama socialinė parama šeimai auginančiai nepilnamečiams vaikams?	„Pirmiausia žmogus užsiregistruoja arba paskambina telefonu, gauna lapuką su paskirtu apsilankymo laiku, atvyksta, parašo prašymą, kad nori gauti pašalpą, duomenų bazėse (sodra, darbo birža ir t.t.) patikrinama apie gaunamas pašalpas, užregistruojamas prašymas ir siunčiamas į paramos skyrių kur kompiuteris viską sutvarko ir atsiunčia išvada. Dar po to viską patikriname ir skiriame pašalpą, informuojame asmenį. Vyksta labai ilgas ir sunkus darbas.“
9.	Su kokiomis problemomis susiduriate teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečiams vaikams? Kokia dažniausiai išskyla problemą teikiant socialinę paramą?	„Problemos?... kabinetai, aišku, labai maži, dirbame po du viename kabinete. Seni kompiuteriai, vos dirba, būna kad išsijungia... Maži atlyginimai mokami.“
10.	Kokius kursus, seminarus, mokymus esate lankę, kurie padėjo praktiškai dirbti teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečiams vaikams?	„M... paramos centras organizavo konfliktų sprendimo, priklausomybių ligų.“
11.	Ar susiduriate su žinių trūkumu teikiant socialinę paramą? Kokių žinių trūksta dirbant? Pagrįskite savo nuomonę.	„Noro klausimas. Visko būna... priklauso nuo situacijos.“
12.	Kaip sprendžiate problemas iškilusias teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečiams vaikams? Kokie specialistai yra įtraukiami sprendžiant iškilusias problemas teikiant socialinę paramą šeimai auginančiai nepilnamečiams vaikams?	„Konsultuojamės su kolegomis, vykstame į savivaldybę, paramos centrą kur su savo skyriaus vedėja kalbamės ir išsakome savo problemas.“
13.	Kokių priemonių imasi Jūsų savivaldybės ar seniūnijos vadovas sprendžiant iškilusias problemas?	„Skyriaus vedėja kviečia kiekvieną mėnesį į susirinkimą kur būna einamieji klausimai aptariami ir dar prieš susirinkimą mums

		atsiunčia vedėja užklausią kad jei norime kokia temą nagrinėti susirinkimo eigoje reikia informuoti ją.“
14.	Kaip Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje pakito socialinės paramos teikimas šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus per pastaruosius 5 metus? Kokios priežastys lėmė tokius/tokį pasikeitimus/pasikeitimą?	„Didėja, bet per pastaruosius 3 metus sumažėjo, nes valstybė priėmė griežtesnius įstatymus, sumažėjo ir dėl.. emigravimo, bei dėl gimstamumo sumažėjimo.“
15.	Jūsų nuomonė/patarimai, kokių priemonių reikėtų imtis norint sumažinti valstybėje sunkiai besiverčiančių šeimų auginančių nepilnamečius vaikus gyvenimą? Kokios institucijos turėtų įsitraukti į pagalbą?	„Testuoti turto vertinimą, darbo biržoje skirti ilgesnį stojimo laiką, ne tris mėnesius o daugiau. Įdarbinti žmonės kuo greičiau, kad valstybei mažiau reikėtų mokėti pašalpų. Institucijos?... gal darbo birža, sodra...“
16.	Ar Jūsų įstaigoje yra naudojama el. valdžios vartų sistema?	„O kas tai yra?... pas mus to nenaudoja, nes pas mus daugiau yra vyresnio amžiaus žmonių ir kaime mažai kas turi kompiuterius ir internetą. Nemoka iš vis naudotis.“

Eil. Nr.	Klausimas	3-ojo informanto (SK) atsakymai
1.	Kiek Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje yra užregistruotų šeimų auginančių nepilnamečius vaikus ir gaunančių socialinę paramą?	„Oi tuoj.. tuoj pažiūrėsiu... per savaitę priimame apie 60 prašymų, o per mėnesį maždaug 240.“
2.	Kokio socialinio statuso šeimos kreipiasi paramos? Kokios priežastys įtakojo didelį socialinės paramos vartotojų skaičių?	„Bedarbiai daugiausiai vyrauja, bet yra ir daugiavaikės užsiregistravusios, darbo biržoje stovintys, neįgalūs, nepilnos šeimos... lemia kaip ir nedarbas, sumažinti atlyginimai ir neįgalumas.“
3.	Kokiais informaciniais šaltiniais yra pasinaudojama norint informuoti savivaldybės ar seniūnijos šeimas auginančias nepilnamečius vaikus apie teikiamą socialinę paramą? Jūsų nuomone, koks informacinis šaltinis yra veiksmingiausias?	„Aišku, kaip ir visur yra interneto svetainė kur visą informaciją galima rasti, taip pat draugai informuoja, tėvai. Televizija, atmintinės esančios savivaldybėje ant stalų. Veiksmingiausia tai yra kai ateina asmuo ir mes jam viską paaiškiname.“
4.	Kokia dažniausia socialinė parama yra skiriama Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus?	„Dažniausia kompensacijos už būstą, išmokų vaikams, soc. pašalpos, globos žinoma.“
5.	Kokios socialinės paramos/paslaugos dažniausiai prašo skirti šeimos auginančios nepilnamečius vaikus? Kokios priežastys?	„Dažniausiai skiriama pinigine parama (išmokos vaikui būtiniausia). Tai gimstamumas, mažamečių vaikų gausa šeimose.“
6.	Ar Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje šeimos auginančios nepilnamečius vaikus gaunamą socialinę paramą panaudoja pagal paskirtį? Kaip yra sprendžiama problema, jei šeimą auginanti nepilnamečius vaikus gaunamą socialinę paramą panaudoja ne pagal paskirtį?	„Žinoma, kad panaudoja pagal paskirtį, nes mes dirbame labai produktyviai, į viską labai rimtai žiūrime, nepraleidžiame nieko pro akis, nes patys viską darome, bendraujame su žmonėmis.“
7.	Kaip Jūs vertinate valstybės skirtą socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus? Paaiškinkite savo išreikštą nuomonę. Jūsų manymu, kokios paramos trūksta šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus?	„Teigiama, nes valstybė viską daro kad žmogui būtų gerai.“
8.	Kaip Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje yra teikiama socialinė parama šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus?	„Užsiregistruoja internete arba telefonu, gauna registracijos lapuką su paskirtu apsilankymo laiku, atvyksta į seniūniją, parašo prašymą, kad nori gauti pašalpą, duomenų bazėse patikrinama apie gaunamas pašalpas, užregistruojamas prašymas ir siunčiamas į paramos skyrių. Paramos skyrius dar kartą viską peržiūri ir atsiunčia informaciją apie skiriamą arba atmestą pašalpą.“

9.	Su kokiomis problemomis susiduriate teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečiams vaikus? Kokia dažniausiai iškylą problemą teikiant socialinę paramą?	„Problema dažniausiai būna, kad asmenys ateina neužsiregistravę ir tada pradeda keiktis, kodėl jų ne priimame, bet norint išspręsti problemą priimame be išankstinės registracijos. Taip pat kaip sakoma: problemos po viena nevaikšto.. jos eina paskui viena kitą... pradėjus kurti naujas reformas prasideda ir problemos..., problemų būna daug, bet šia yra pagrindinė.“
10.	Kokius kursus, seminarus, mokymus esate lankę, kurie padėjo praktiškai dirbti teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečiams vaikus?	„Oi labai, labai net daug, net nebe prisimenu... seminarai apie bendravimą su neįgaliaisiais, kompiuterinio raštingumo kursai, organizavo... na tie.... švedai. Socialinio darbo labai daug seminarų buvo. Oi labai daug kur buvau.“
11.	Ar susiduriate su žinių trūkumu teikiant socialinę paramą? Kokių žinių trūksta dirbant? Pagrįskite savo nuomonę.	„Vadovaujuosi pasakymu: žinau, kad nieko nežinau. Visada juk būna kad kažko nežinome, žinių trūkumas priklauso nuo... ne tik mūsų, nes ne tik mes padarome tas problemas.“
12.	Kaip sprendžiate problemas iškilusias teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečiams vaikus? Kokie specialistai yra įtraukiami sprendžiant iškilusias problemas teikiant socialinę paramą šeimai auginančiai nepilnamečiams vaikus?	„Problemų pas mus nėra. Viskas vyksta labai produktyviai. Jei žmogus kreipiasi pagalbos pas mus tai mes turime jam ir padėti.“
13.	Kokių priemonių imasi Jūsų savivaldybės ar seniūnijos vadovas sprendžiant iškilusias problemas?	„Problemas sprendžiame patys, kalbėdamiesi su žmonėmis.“
14.	Kaip Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje pakito socialinės paramos teikimas šeimoms auginančioms nepilnamečiams vaikus per pastaruosius 5 metus? Kokios priežastys lėmė tokius/tokį pasikeitimus/pasikeitimą?	„Per vienerius metus skiriamos socialinės paramos gaunančių žmonių skaičius padidėjo. Didžiausia problema yra bedarbystė.“
15.	Jūsų nuomonė/patarimai, kokių priemonių reiktų imtis norint sumažinti valstybėje sunkiai besiverčiančių šeimų auginančių nepilnamečiams vaikus gyvenimą? Kokios institucijos turėtų įsitraukti į pagalbą?	„Galbūt reiktų daugiau organizuoti prevencinių paskaitų, kur būtų kalbama apie lėšų paskirstymą pagal paskirtį, kaip Kėdainiuose... Į organizuojamą pagalbą šeimai įsitraukia visos organizacijos vienodai, bet labiau trūksta darbo inspekcijos, nes niekas netikrina kiek gauna šeimos pajamų, kai turi išsiėmusios patentą.“

Eil. Nr.	Klausimas	4-ojo informanto (PV) atsakymai
1.	Kiek Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje yra užregistruotų šeimų auginančių nepilnamečiams vaikus ir gaunančių socialinę paramą?	„Tai tarkim soc. rizikos šeimų yra apie 30, dėl mokyklinės paramos šiais metais kreipėsi apie 250 ir dar ta yra..... kitas pašalpas tai jei yra apie 40000 gyventojų, tai 4000 maždaug gauna.“
2.	Kokio socialinio statuso šeimos kreipiasi paramos? Kokios priežastys įtakojo didelį socialinės paramos vartotojų skaičių?	„Daugiausiai yra vienišos mamos arba tėvai, kurie augina vaikus, tai yra ne pilnos šeimos, daugiavaikių šeimų yra nemažai.... tai yra ir tas kad išsituokę arba nesusituokusios augina vaikus..... tai gali būti ir dėl to kad neteko darbo ir atsidūrė sudėtingoj ekonominei situacijoje, taip pat dirba tačiau pajamos yra nepakankamos vienam šeimos nariui.“
3.	Kokiais informaciniais šaltiniais yra pasinaudojama norint informuoti savivaldybės ar seniūnijos šeimas auginančias nepilnamečiams vaikus apie teikiamą socialinę paramą? Jūsų nuomone, koks informacinis šaltinis yra veiksmingiausias?	„M... tai yra tas mūsų internetinis puslapis... tai... yra Pašilaičių seniūnijos bendruomenė, kaip VŠĮ atstovas, kuris daro susirinkimus ir informuoja, per mokyklas, per darželius kad gali gauti pašalpą..... Šiai diena yra per

		interneta, todėl kad daug kas naudojasi internete ir namuose ir mokyklose, ir darbe. Arba vieni per kitus.“
4.	Kokia dažniausia socialinė parama yra skiriama Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus?	„Tai socialinė parama mokiniams, kur šeimose auga mokyklinio amžiaus mokiniai. Tai ta pinigine parama, tai socialinė pašalpa ir socialinės kompensacijos.“
5.	Kokios socialinės paramos/paslaugos dažniausiai prašo skirti šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus? Kokios priežastys?	„Tai dažniausia kreipiasi dėl socialinės paramos mokiniams, tai dėl tų nemokamo maitinimo, paramos mokinio reikmenims įsigyti ir socialinės paramos.“
6.	Ar Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus gaunamą socialinę paramą panaudoja pagal paskirtį? Kaip yra sprendžiama problema, jei šeima auginanti nepilnamečius vaikus gaunamą socialinę paramą panaudoja ne pagal paskirtį?	„Dauguma taip, bet tos socialinės rizikos šeimos negauna į rankas, tarkim socialinės paramos mokiniams, tai dalyvaujame visi kartu, einame į parduotuvę ir įsirenkame prekes arba tarkim jei šeima vartoja alkoholį arba narkotikus, tai tada socialinė parama yra pervedama į socialinę maximos kortelę.“
7.	Kaip Jūs vertinate valstybės skirtą socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus? Paaiškinkite savo išreikštą nuomonę. Jūsų manymu, kokios paramos trūksta šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus?	„Tarkim... priklauso nuo situacijos, nes tarkim jei yra vienas suaugęs asmuo, kuris išlaiko šeimą, tai ta paramą 350 Lt. yra tikrai labai menka tenkanti vienam šeimos nariui, tačiau jei yra daugiavaikė šeima tai ta paramą yra žymiai didesnė ir bendroji suma yra tarkim jei ji gauna visas kompensacijas ir už butą, ir nemokamas darželis, muzikos mokyklas, tai ta parama yra žymiai ženklesnė, bet šiaip ta suma galėtų būti didesnė. Tai ta nustatyta suma 350 Lt. Nustatyta labai seniai kuomet buvo ta kitokia situacija ekonomine bet dabar vis tiek yra viskas pabrangia.“
8.	Kaip Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje yra teikiama socialinė parama šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus?	„Tai šeima arba vienas iš šeimos narių ateina, pildo prašymą, prašymas yra užregistruojamas, patikrinamas „PYS“ duomenų bazėje, kur yra patikrinami duomenys ar yra registruoti biržoje, kokios pajamos, tada yra įvertinama paramos poreikis ir priimamas sprendimas dėl kažkokios tai paramos skyrimo“
9.	Su kokiomis problemomis susiduriate teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus? Kokia dažniausiai išskyla problema teikiant socialinę paramą?	„Pasitaiko tokių atvejų, kad šeimos nepasako iš tikro kokia yra jų finansinė situacija, tarkim jie sako kad jie nedirba bet vykdo individualę veiklą ir nenori pateikti pajamų, kur reikia pildyti papildomus žurnalus, reikia vežti į mokesčių inspekciją, tai čia tokios biurokratinės problemos. Arba pavyzdžiui žinai, kad vaikui tėvystė yra nenustatyta, tačiau ateina moteriškė kreipiasi, bet tirai iš kaimynų arba matai, kad atėjo su tuo vyriškiu kuris yra to vaiko tėvas, tarkim ir jie kartu gyvena ir jis gauna socialinę paramą ir ji, tai yra žodžiu piktnaudžiavimas.“
10.	Kokius kursus, seminarus, mokymus esate lankę, kurie padėjo praktiškai dirbti teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus?	„M... tai ir tie kursai kur tarkim kaip dirbti su socialinės rizikos grupės asmenims, kaip juos motyvuoti, paskatinti, tai kaip aš sakau tokio bendro pobūdžio. Kaip supažindinama su naujovėmis, įstatymo pasikeitimais, tada gali informuoti, pakonsultuoti... ..Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, va ne per seniausia liepos mėnesį organizavo, paskui

		va vasario mėnesį, va liepos mėnesį nes nuo birželio mėnesio kai dabar vyko daug pasikeitimo, taip pat mūsų centras, socialinės paramos centras yra metodinis centras ir jie irgi tarkim organizuoja kursus su socialinės rizikos šeimoms ir efektyvaus bendravimo teikimas socialiniame darbe nes tarkim ateina pas tave į darbą asmuo kuris nieko nenori tai yra mokama kaip prie jų prieiti ir rasti bendrą temą.“
11.	Ar susiduriate su žinių trūkumu teikiant socialinę paramą? Kokių žinių trūksta dirbant? Pagrįskite savo nuomonę.	„Tai dėl socialinės paramos teikimo tai vadovaujames įstatymais, dažnai aišku tenka ypač po pasikeitimų atnaujinti žinias, pasiskaityti tuos potvarkius, kurie pasikeitė. Manau, kad pakanka, nes nėra labai jau daug galimybių skirimo tai ir vadovaujiesi išimčių.“
12.	Kaip sprendžiate problemas iškilusias teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus? Kokie specialistai yra įtraukiami sprendžiant iškilusias problemas teikiant socialinę paramą šeimai auginančiai nepilnamečius vaikus?	„Stengiesi vis tiek prieiti prie to bendro kompromiso. Jeigu kyla kažkoks tai konfliktas, tarkim viršima numatytą sumą šeimos tai bandai paaiškinti, kad įstatymai numato taip o ne kitaip, pasiūlai ateiti vėliau jei bus kokie kiti pasikeitimai. Visada stengiesi išvengti konfliktų, jeigu būna kažkokia tai konfliktinė situacija būna aišku ir išimčių tai siūlai vienkartinę pašalpą. Tai žiūrint dėl ko pvz, tėvai nesikreikia dėl socialinės pašalpos mokiniams, dėl pvz. kad tėvai neturi laiko, labai užsiėmę ir žinai kad tam vaikui labai reikalinga ta pašalpa, tai kreipiesi į švietimo instituciją kurią lanko ir tada mokykla gali tarpininkauti dėl skirimo, su seniūnija.“
13.	Kokių priemonių imasi Jūsų savivaldybės ar seniūnijos vadovas sprendžiant iškilusias problemas?	„Seniūnė labai aktyviai dalyvauja tiek bendruomenės gyvenime, tiek tarp žinybiniuose susirinkimuose tikrai žino bėdas, kurios yra seniūnijoje ir tikrai kuom gali tuo padeda tiek transportu, tiek transportu, tiek savo geru žodžiu.“
14.	Kaip Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje pakito socialinės paramos teikimas šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus per pastaruosius 5 metus? Kokios priežastys lėmė tokius/tokį pasikeitimus/pasikeitimą?	„Padidėjo, nes aš kiek dirbu 5 m. ir tikrai kai atėjo 2008m. dirbti tai prieš ta vadinama krize tų šeimų buvo mažiau kurios kreipėsi, bet va nuo 2010 m. kai buvo tas šuolis didžiulis dėl pašalpų, kompensacijų, maitinimo dabar kadangi minimumas, darbo užmokestis pakeltas, tai dauguma šeimų nebe gauna nei socialinės pašalpos jeigu abu tarkim tėvai viršija ta sumą, tai yra sumažėja.“
15.	Jūsų nuomonė/patarimai, kokių priemonių reikėtų imtis norint sumažinti valstybėje sunkiai besiverčiančių šeimų auginančių nepilnamečius vaikus gyvenimą? Kokios institucijos turėtų įsitraukti į pagalbą?	„Pvz, tarkim jei tėvai ilga laiką buvo bedarbei ir įsidarbiną ir greitai atima tą gaunamą pašalpą, visas tas socialinės pašalpas todėl kad tas 350 Lt jau gaunasi šeimai, tai turėtų būti kažkoks paskatinimas žmogui nors puse metų, kad susirado darbą ir tikslingas tas toks panaudojimas, nes tikrai yra daug žmonių kurie ieškosi darbo nuo 2009m. ,neranda arba nenori dirbti, nes todėl kad jiems neapsimoka dirbti ,nes jei sudėjus kompensacijas jie nemoka už šildymą, jei vaikas lanko mokyklą negauna nemoka maitinimą, nemoka už

		darželį, nu gaunasi kad ta tokia socialinė pašalpa, na neapsimoka už 1000Lt dirbti ir valstybės tas turėtų būti, kad didintų tą minimalę algą kad dar mažiau šeimų, kad jiems atskaičiavus tuos mokesčius būtų suinteresuoti dirbti..... Iš valstybės, vyriausybės, kad būtų nutarimai, kad būtų kažkoks planas, na gerai yra įdarbinimo planas, bet tarkim yra pasiūloma darbas jog kad mama augina viena vaiką ir ji negali nei nuvesti vaiką į darželį, nei į darbą laiku nuvykti dėl laiko stokos ir atstumų. Vis tiek yra tokių biurokratinių problemų.“
16.		„Savo darbe, ne mes nenaudojame, bet naudoja seniūnija, kai tikrina žmogaus deklaruota vietą, nes mes naudojame tik „PYS“ programa..... taip praverstų, nes pvz. mes šiai dienai neturime prisijungimų prie gyventojų registrų bazės, mes tik matome tik tuos žmones kurie yra suvesti į tą socialinės apsaugos sistemą (PYS), bet pvz ateina naujas žmogus ir mes nežinome kas su juo bute registruotas dėl pvz kompensacijų reikia nes reikia registruotis ne tik vienam žmogui bet ir visiems ir pilnamečiams kurie negyvena kartu tame bute, bet vis tiek juos reikia registruoti, bet pvz. ateina prašyti paramos, jau kada paskiriama kompensacija ir po jo tau paaiškėta kad kažkokia Onutė yra registruota ir tada gaunasi kažkoks tai nesusikalbėjimas. O patikrinus galima išvengti šių problemų.“

Eil. Nr.	Klausimas	5-ojo informanto (ŽV) atsakymai
1.	Kiek Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje yra užregistruotų šeimų auginančių nepilnamečius vaikus ir gaunančių socialinę paramą?	„Šiuo metu pas mane yra, aš asmeniškai dirbu su 34 šeimomis, šiuo metu. Pas mane įskaitoje yra, nes skaitant kad yra neefektyvios bylos, kur pavyzdžiui nėra oficialios gyvenimo vietos šiuo metu, bet šiaip yra 34 šeimos šiandiena,
2.	Kokio socialinio statuso šeimos kreipiasi paramos? Kokios priežastys įtakojo didelį socialinės paramos vartotojų skaičių?	„ Dažniausiai bedarbiai..... dažniausia būna tiesiog socialinių įgūdžių stoka, priklausomybė alkoholiui arba narkotikams.“
3.	Kokiais informaciniais šaltiniais yra pasinaudojama norint informuoti savivaldybės ar seniūnijos šeimas auginančias nepilnamečius vaikus apie teikiamą socialinę paramą? Jūsų nuomone, koks informacinis šaltinis yra veiksmingiausias?	„ Dažniausiai mes vadovaujamės LR valstybės nustatytais teisiniais aktais, jais mes vadovaujamės ir teikiame informaciją klientams.... Konkrečiai informuojame šeimą kokios sąlygos yra kreipiantis išmokų skyrių, tarkim tam kad gautum socialinę išmoką, ką jie turi padaryti.. asmeniškai visa laiką, nes aš dirbu tiesiogiai su kiekvienu klientu veidas į veidą, širdis į širdį.“
4.	Kokia dažniausia socialinė parama yra skiriama Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus?	„ Šiuo atveju, aš teikiu socialinių įgūdžių palaikymo ir ugdymo paslaugas, socialinę.“
5.	Kokios socialinės paramos/paslaugos dažniausiai prašo skirti šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus? Kokios priežastys?	„..... paslaugos dažniausiai... žinoma yra teikiama, informavimo- konsultavimo paslauga tai yra tokia pirminė, aišku tarpininkavimas labai dažnai... mano darbo specifika konsultuoti, informuoti,

		<p>tarpininkauti, aišku kas liečia materialinė pagalba, tai mes tik jei vyksta kažkokie tai labdaros renginiai ar gauname kažkokios tai labdaros tai mes aišku klientams padedame, aišku su klientais tarpininkaujame, bet kad tiesioginės materialinės pagalbos aš neteikiu.“</p>
6.	<p>Ar Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje šeimos auginančios nepilnamečius vaikus gaunamą socialinę paramą panaudoja pagal paskirtį? Kaip yra sprendžiama problema, jei šeimą auginanti nepilnamečius vaikus gaunamą socialinę paramą panaudoja ne pagal paskirtį?</p>	<p>„Mūsų seniūnijoje dauguma žmonių gaunamą socialinę paslaugą turi panaudoti pagal paskirtį, nes mes patys bendraujame su juo, padedame spręsti iškilusias problemas. Ši paslaugą yra daugiau bendravimo, mokymo kaip panaudoti gaunamą socialinę paslaugą ypač soc. rizikos šeimoms yra skiriama ši paslauga.“</p>
7.	<p>Kaip Jūs vertinate valstybės skirtą socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus? Paaiškinkite savo išreikštą nuomonę. Jūsų manymu, kokios paramos trūksta šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus?</p>	<p>„Dažnai teikiama pagalba yra veiksminga, todėl kad būna taip kad žmonės patekę pas mus į savivaldybę žmonės nežino reikalingos informacijos, arba tam tikrų institucijų kur gali būti suteikta psichologinė pagalba, ar dar kažkokia tai dienos stacionarinė pagalba daug nežino tarkim dienos centrų, mes tarkim patarpininkaujame, kad vaikai galėtų juos lankyti. Ir tam tikrų sąlygų įvairiais klausimais ir teisiniais klausimais ir įvairiais klausimais. manau, kad labai reikalinga ši paslauga, nes jei... ypatingai šie žmonės, socialinės rizikos asmenys, būtų absoliučiai palikti be soc. darbuotojų priežiūros arba konsultacijų jie tiesiog būtų atstumti nuo visuomenės, ir dar labiau klimptų į tą destruktivių gyvenimo būdą, o kada socialinis darbuotojas įsikiša į jų gyvenimą, intervencija įvyksta tai jie ypatingai jeigu atsiranda geras ryšys, tai tie žmonės pradeda kilti, jų gyvenimas pradeda kilti teigiama puse , jų gyvenimas pasisuka jie pradeda keistis ir psichologiškai ir dvasiškai ir socialinę puse pradeda sveikti. Manau, kad mūsų darbas yra labai reikalingas.“</p>
8.	<p>Kaip Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje yra teikiama socialinė parama šeimai auginančiai nepilnamečius vaikus?</p>	<p>„ Tai konkrečiai mano atveju, tai dažniausiai mes gauname informaciją iš vaikų teisės apsaugos tarnybos, kad šeima yra įrašyta į socialinės rizikos apskaitą arba socialinių įgūdžių stokojančių šeimų sąrašą ir kai mes gauname sprendimą su visais dokumentais, kad šeima yra įrašyta tada mes keliamume pas šeimą, susipažįstame, pasirašome reikalingus dokumentus, kad galime teigti paslaugą ir jūsų darbas yra susijęs iš bendravimo su žmonėmis. Pas mus visos šeimos išskirtinai patenka tik dėl tam tikrų problemų, šiaip šeimos niekas neįrašo dažniausia būna priklausomybė alkoholiui, narkotikams, socialinių įgūdžių stoka ir psichinės ligos, aišku įvairūs socialiai aspektai. Ir mes tada padedame dirbti... išsiaiškiname kokios yra problemos, bandome su šeimos nariais, klientais tas problemas identifikuoti, ir jeigu šeimos nariai sutinka pasirašyti individualaus darbo planą ir vykdyti uždavinius, tam kad</p>

		būtų sprendžiama problema.“
9.	Su kokiomis problemomis susiduriate teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus? Kokia dažniausiai iškylą problemą teikiant socialinę paramą?	„Būna, kad šeimos nesutinka, atsisako bendradarbiauti kartu ... ir tada darbas stringa, tai mes ta problemą išsikeliame, susidarome uždavinius kaip tą problemą spręsimė... kartu su klientu, mes paaiškiname klientui kodėl jis buvo įrašytas į sąrašą ir įvardijame problemą iš karto, tada klausiamo kliento ar jis sutinka su problema ir viskas nuo to ir prasideda.... jeigu sutinka, tada nukreipiame pas specialistus, teikiame konsultacijas ir visa kita tinkamą informaciją, įmanomą pagalbą kiek įmanoma.“
10.	Kokius kursus, seminarus, mokymus esate lankę, kurie padėjo praktiškai dirbti teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus?	„ Tai seminarų buvo daug organizuojamų... net sunku prisiminti.... tarkim seminarai apie priklausomybę, kaip dirbti su priklausomais žmonėmis, tai pat esu lankiusi ir gi seminarus kaip teigti psichologinę pagalbą... tai įvairūs patvirtinti metodiniai centrai..... lankiausi išskirtiniuose tuose seminaruose kur būtent yra patvirtinti metodiniai centrai kad jų pažymėjimai galiotų.“
11.	Ar susiduriate su žinių trūkumu teikiant socialinę paramą? Kokių žinių trūksta dirbant? Pagrįskite savo nuomonę.	„Kai yra tokia patirtis, tai retai kada atsitinka, kad nu... kažkokių įprastinių problemų sprendime trūktų žinių, bet tikrai taip būna, kad kartais reikia kažkaip tai tiksliau, konkrečiau pasitikslinti žinias.“
12.	Kaip sprendžiate problemas iškilusias teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus? Kokie specialistai yra įtraukiami sprendžiant iškilusias problemas teikiant socialinę paramą šeimai auginančiai nepilnamečius vaikus?	„Įsitraukia vaikų teisių inspektoriai ir savivaldybėse ir seniūnijose, darome tarpžinybinius susirinkimus, su kolegomis iš mokyklos, socialiniais pedagogais, su policijos pareigūnais, vaiko teisių inspektoriais, taip pat ir siunčiame pas kolegas kurie konsultuoja priklausomybes.“
13.	Kokių priemonių imasi Jūsų savivaldybės ar seniūnijos vadovas sprendžiant iškilusias problemas?	„Vedėja.... šiaip mūsų vedėja visada įsitraukia į pagalbą, ji mums visada pagelbsti ir padeda, bet mūsų darbe yra suteikiama daugiau savarankiškumo, ir mes patys turime labai atsakingai spręsti problemas ir jeigu kažką tai reikia pasitarti su vedėja kai mums jau trūksta kažkokio tai sumanumo, tai ji visada pataria, padeda.“
14.	Kaip Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje pakito socialinės paramos teikimas šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus per pastaruosius 5 metus? Kokios priežastys lėmė tokius/tokį pasikeitimus/pasikeitimą?	„Šiaip tai šeimų nuolatos atsiranda, įsirašo į sąrašus naujos šeimos, kitos išsibraukiamos, dėl teigiamų pokyčių vadinasi įvyko teigiamas rezultatas, sumažėjo... lėmė tai daug priežasčių, tiesiog žmonės daugiau bendraudami su socialiniais darbuotojais įgijo daugiau įgūdžių, patys tikriausiai subrendo, tiesiog labai daug faktorių tai negali sakyti, kad tai yra tik dėl socialinių darbuotojų pagalba, bet nu pagerėja situacija, jei mama dingdavo iš namų naktį ji per daug metų surimtėjo, pastaruoju metų rūpinasi savo šeima.“
15.	Jūsų nuomonė/patarimai, kokių priemonių reikėtų imtis norint sumažinti valstybėje sunkiai besiverčiančių šeimų auginančių nepilnamečius vaikus gyvenimą? Kokios institucijos turėtų įsitraukti į pagalbą?	„Tiesiog sunku pasakyti... gal toliau vystyti socialinio darbo veikla, toliau skatinti socialinius darbuotojus dirbti šį darbą, nenumoti rankos nuo socialinės rizikos šeimų..... didinti socialinių darbuotojų skaičių

		šioje srityje.... todėl kad kuo daugiau bus socialinių darbuotojų, tuo bus geresnė kokybė dirbant su tokiomis šeimomis.... gerinti socialinių darbuotojų sąlygas.... šiaip tai mes turime įstatymą, kompleksinio bendradarbiavimo ir mes pagal jį turime įsitraukti mokyklos, policijos pareigūnai, sveikatos sferos atstovai, visi turi bendradarbiauti, bet realybė rodo viską priešingai, nes nenori mūsų specialistai įsitraukti.“
--	--	--

Eil. Nr.	Klausimas	6-ojo informanto (NK) atsakymai
1.	Kiek Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje yra užregistruotų šeimų auginančių nepilnamečius vaikus ir gaunančių socialinę paramą?	„M..... maždaug.... tuoj pažūrėsiu kiek per šį mėnesį priėmiau prašymų gauti socialinę pašalpą. Tai yra.... maždaug apie 60 šeimų.“
2.	Kokio socialinio statuso šeimos kreipiasi paramos? Kokios priežastys įtakojo didelį socialinės paramos vartotojų skaičių?	„Dažniausiai tai bedarbiai, vienišos daugiavaikės mamos, išsiskyrusios šeimos..... Pagrindinės priežastys? Tai aišku, kad nedarbas, juk pas mus kaimas, žmonės mažai kur kas dirba legaliai, dažniausiai pas ūkininkus ir gaunamų pinigų niekur neviešina, o ir tos gaunamos sumos nėra kosminės.“
3.	Kokiais informaciniais šaltiniais yra pasinaudojama norint informuoti savivaldybės ar seniūnijos šeimas auginančias nepilnamečius vaikus apie teikiamą socialinę paramą? Jūsų nuomone, koks informacinis šaltinis yra veiksmingiausias?	„Priimtais valdžios įstatymais, darbo birža informuoja bedarbius apie socialines pašalpas, kurias galima gauti.... Veiksmingiausia aišku, kai ateina pas mus ir mes jiems viską aiškiai paaiškiname.“
4.	Kokia dažniausia socialinė parama yra skiriama Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus?	„Dažniausiai skiriama yra socialinės išmokos ir pašalpos.“
5.	Kokios socialinės paramos/paslaugos dažniausiai prašo skirti šeimos auginančios nepilnamečius vaikus? Kokios priežastys?	„Socialinės išmokos dažniausiai prašo, pinigų.... kodėl? Tai aišku, kad dėl neturėjimo darbo ir pinigų trūkumo juk reikia iš kažkur tai nusipirkti jiems duonos.“
6.	Ar Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje šeimos auginančios nepilnamečius vaikus gaunamą socialinę paramą panaudoja pagal paskirtį? Kaip yra sprendžiama problema, jei šeimą auginanti nepilnamečius vaikus gaunamą socialinę paramą panaudoja ne pagal paskirtį?	„Oi visko būna.... dažnai būna, kad gautas pašalpas prageria ir po to neturi visą mėnesį iš ko gyventi. Čia ne mes sprendžiame tokias problemas mes tik priimame prašymus ir viskas, tokias problemas sprendžia socialiniai darbuotojai..... būna kad kartais ateina pas mus žmonės ir nori pateikti prašymus, pradeda rékti kad didelės eilės, bet mes stengiamės gražiai juos nuraminti, nesivelti į problemas ir ieškoti kompromiso.“
7.	Kaip Jūs vertinate valstybės skirtą socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus? Paaiškinkite savo išreikštą nuomonę. Jūsų manymu, kokios paramos trūksta šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus?	„Aišku, kad teigiamai, nes jei nebūtų skiriamų socialinių pašalpų tokie žmonės... jie valkatautų ir neturėtų iš ko gyventi nors ir.... gaudami socialines išmokas visko pasitaiko. Trūksta?psichologinių paslaugų, rizikos grupės šeimoms paskaitų apie pinigų panaudojimą pagal paskirtį, daugiau su jais bendrauti, kalbėtis.“
8.	Kaip Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje yra teikiama socialinė parama šeimai auginančiai nepilnamečius vaikus?	„Mes priimame tik prašymus.... tai pirmiausia žmonės ateina pas mus į kabinetą, pristato visus dokumentus kurie

		yra reikalinga norint gauti paramą, jie yra nurodyti įstatyme, mes juos patikriname, duodame užpildyti prašymo formą. Priėmus prašymus su visais dokumentais dar kartą viską patikriname ar viskas tvarkinga, nėra klaidų ir pagal įstatymą svarstome ar skirtai šiai šeimai paramą ar ne.“
9.	Su kokiomis problemomis susiduriate teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus? Kokia dažniausiai išskyla problemą teikiant socialinę paramą?	„Problemų nebūna.... visada stengiamės su žmonėm kalbėti žmogiškai ir nesivelti į problemas. Juk jie žmonės, kuriems yra sunku gyventi.“
10.	Kokius kursus, seminarus, mokymus esate lankę, kurie padėjo praktiškai dirbti teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus?	„Oi seniai taip buvo....net nebe pamenu.... anksčiau lankiau visokius, ir apie ekonomika buvo seminarai ir apie socialinės rizikos šeimas. Nėra kad mums lankyti seminaruose kai tiek darbo su popieriais yra.“
11.	Ar susiduriate su žinių trūkumu teikiant socialinę paramą? Kokių žinių trūksta dirbant? Pagrįskite savo nuomonę.	„Ne... tikrai nesusiduriame.... viskas darome kaip yra parašyta įstatyme ir viskas būna tada gerai, kokių problemų nebūna, jokių žinių trūkumo.“
12.	Kaip sprendžiate problemas iškilusias teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus? Kokie specialistai yra įtraukiami sprendžiant iškilusias problemas teikiant socialinę paramą šeimai auginančiai nepilnamečius vaikus?	„Kaip ir sakiau anksčiau stengiamės neįsivelti į problemas ir žmonėmis kalbamės, stengiamės priimti kompromisą.“
13.	Kokių priemonių imasi Jūsų savivaldybės ar seniūnijos vadovas sprendžiant iškilusias problemas?	„Vadovas, pas mus tokio kaip ir nėra tik seniūnas.... tai jis visada mums padeda, kai žmonės kreipiasi pagalbos, teikia autobusiuką kai reikia nuvažiuoti kai kur, pas šeimas.“
14.	Kaip Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje pakito socialinės paramos teikimas šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus per pastaruosius 5 metus? Kokios priežastys lėmė tokius/tokį pasikeitimus/pasikeitimą?	„Padidėjo, nes kai dabar to darbo vis nėra, žmonės dirba pas ūkininkus, gauna mažas algas tai padidėjo šeimų skaičius, kurios gauna socialinę pašalpą.“
15.	Jūsų nuomonė/patarimai, kokių priemonių reikėtų imtis norint sumažinti valstybėje sunkiai besiverčiančių šeimų auginančių nepilnamečius vaikus gyvenimą? Kokios institucijos turėtų įsitraukti į pagalbą?	„Reikia kuo daugiau skirti darbo vietų, tai turi valstybė daryti, nes jei nieko nedarys tai visos jaunos šeimos išvažiuos į Airiją. Jos nori dirbti, ateina man sako, kad nori dirbti, bet nėra vietų laisvų, visos užimtos.“

Eil.Nr.	Klausimas	7-ojo informanto (ŠE.V) atsakymai
1.	Kiek Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje yra užregistruotų šeimų auginančių nepilnamečius vaikus ir gaunančių socialinę paramą?	„M.... tiksliai šiuo metu tikrai nepasakysiu, nes kaskart, kiekviena dieną vis priimame naujus prašymus.... šiandiena maždaug yra 128 šeimos“.
2.	Kokio socialinio statuso šeimos kreipiasi paramos? Kokios priežastys įtakojo didelį socialinės paramos vartotojų skaičių?	„Socialinio statuso? Tai... socialinės rizikos šeimos... nesusituokusios auginančios vaikus šeimos, neįgalios šeimos.“
3.	Kokiais informaciniais šaltiniais yra pasinaudojama norint informuoti savivaldybės ar seniūnijos šeimas auginančias nepilnamečius vaikus apie teikiamą socialinę paramą? Jūsų nuomone, koks informacinis šaltinis yra veiksmingiausias?	„Gaunamais išrašais... raštais iš valdžios, savivaldybės... Veiksmingiausias? gal kai... kai ateina ir mes patys jiems viską, išsamiai paaiškiname...“.
4.	Kokia dažniausia socialinė parama yra skiriama Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus?	„Dažniausiai tai... aš ją ir pati teikiu, tai yra socialinių įgūdžių ugdymo paskaitos soc. rizikos šeimoms.“
5.	Kokios socialinės paramos/paslaugos dažniausiai prašo skirti šeimos auginančios nepilnamečius vaikus? Kokios priežastys?	„Aš kai pati teikiu, tai yra socialinių įgūdžių ugdymo paskaitos, jas paskiria vaiko teisių apsauga.“.
6.	Ar Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje šeimos auginančios	„Šiuo atveju, kai pas mus yra skiriama

	nepilnamečius vaikus gaunamą socialinę paramą panaudoją pagal paskirtį? Kaip yra sprendžiama problema, jei šeimą auginanti nepilnamečius vaikus gaunamą socialinę paramą panaudoja ne pagal paskirtį?	socialinė paslauga tai jie jau anaipol turi panaudoti, nes kitaip iš jų, tėvų atims vaikus ir išves į vaikų namus.“
7.	Kaip Jūs vertinate valstybės skirtą socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus? Paašškinkite savo išreikštą nuomonę. Jūsų manymu, kokios paramos trūksta šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus?	„M.... vertinu tai neigiamai šią paslaugą, nes šeimos ateina ne savo noru, joms yra prievarta paskirta, tokia paslauga. Tai koks gali būti tikimas rezultatas kai žmogus ateina ne savo noru, prievarta.“
8.	Kaip Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje yra teikiama socialinė parama šeimai auginančiai nepilnamečius vaikus?	„Pirmiausia tai mes gauname raštą iš vaiko teisių apsaugos, kad tai šeimai yra apskirtą ši teikiama paslauga.... tada išsikviečiame šeimą, pasirašome sutartį, rengiame planus, kaip spręsimė problemą su šeima, ir tada jau pradedame veikti... dirbti... lankome šeimą namuose, bendraujame, tikriname.“
9.	Su kokiomis problemomis susiduriate teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus? Kokia dažniausiai išryškėja problema teikiant socialinę paramą?	„Problemomis.... su kuriomis susiduriame?... m... visko būna... dažniausiai nenori bendrauti šeimos, išvaro iš namų kai juos applanke, meluoja apie susiradusi darbą.“
10.	Kokius kursus, seminarus, mokymus esate lankę, kurie padėjo praktiškai dirbti teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus?	„M... oi daug jų buvo... nuolat keliame kvalifikaciją... dalyvaujame seminaruose... kaip bendrauti su soc. rizikos šeimomis, psichologiniai seminarai, bendros visos kurios yra skirtos darbui su soc. rizikos šeimoms.“
11.	Ar susiduriate su žinių trūkumu teikiant socialinę paramą? Kokių žinių trūksta dirbant? Pagrįskite savo nuomonę.	„Dažniausiai tai nesusiduriame... nes visada domimės, skaitome įstatymus koreguotus, nes jie labai dažnai keičiasi.“
12.	Kaip sprendžiate problemas iškilusias teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus? Kokie specialistai yra įtraukiami sprendžiant iškilusias problemas teikiant socialinę paramą šeimai auginančiai nepilnamečius vaikus?	„M.... dažniausiai tai kompleksiskai... bendraujame su kolegomis dirbančiais kartu... socialinės paramos skyriumi.“
13.	Kokių priemonių imasi Jūsų savivaldybės ar seniūnijos vadovas sprendžiant iškilusias problemas?	„Visada kartu sprendžiame, kai išryškėja problema.... einame kalbamės, tarėmės ką daryti šioje problemoje.“
14.	Kaip Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje pakito socialinės paramos teikimas šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus per pastaruosius 5 metus? Kokios priežastys lėmė tokius/tokį pasikeitimus/pasikeitimą?	„M... pakito? ... žinoma, kad pamažėjo šeimų... gal dėlto, kad taisosi šeimos... sunku pasakyti, kodėl sumažėjo.“
15.	Jūsų nuomonė/patarimai, kokių priemonių reikėtų imtis norint sumažinti valstybėje sunkiai besiverčiančių šeimų auginančių nepilnamečius vaikus gyvenimą? Kokios institucijos turėtų įsitraukti į pagalbą?	„Manau, kad turi būti numatyti skirtingi planai kiekvienai šeimai konkretūs.... tikslūs planai... keisti išmokų skyrimą, sugriežtinti, nes daug šeimų ir gyvena vien iš to, nes jiems yra pravartų neiti dirbti gauti pašalpą....“

Eil. Nr.	Klausimas	8-ojo informanto (AK) atsakymai
1.	Kiek Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje yra užregistruotų šeimų auginančių nepilnamečius vaikus ir gaunančių socialinę paramą?	„Maždaug yra apie 100 vienai, plus 30 dar kitai ir apie 70 kitai.... tai iš viso apie 200 šeimų šiuo metu yra sąrašė.“
2.	Kokio socialinio statuso šeimos kreipiasi paramos? Kokios priežastys įtakojo didelį socialinės paramos vartotojų skaičių?	„ Oi tai.... kaip ir visos soc. rizikos šeimos, neįgalieji.... neįgalūs vaikai, bedarbės šeimos, soc. rizikos šeimos.... tiesiog kaip pasakyti čia.... tai bedarbystė, skurdas, materialinė sunki padėtis...“
3.	Kokiais informaciniais šaltiniais yra pasinaudojama norint	„Informuojame telefonu... aišku tv, toliau...“

	informuoti savivaldybės ar seniūnijos šeimas auginančias nepilnamečius vaikus apie teikiamą socialinę paramą? Jūsų nuomone, koks informacinis šaltinis yra veiksmingiausias?	žiniasklaida, kaimynai per įvairias laidas.“
4.	Kokia dažniausia socialinė parama yra skiriama Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus?	„Dažniausiai yra skiriama? Tai... socialinės paslaugos vaikams.“
5.	Kokios socialinės paramos/paslaugos dažniausiai prašo skirti šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus? Kokios priežastys?	„Dažniausiai prašo aprūpinti technine pagalba... o priežastys tai aišku, kad vaikų neįgalumas.“
6.	Ar Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus gaunama socialinę paramą panaudoja pagal paskirtį? Kaip yra sprendžiama problema, jei šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus gaunama socialinę paramą panaudoja ne pagal paskirtį?	„Su tokiomis problemomis nesusiduriame, dažniausiai ateina tikslinės grupės žmonės, kuriems yra reikalinga pagalba ir jie tą gaunamą paslaugą visada panaudoja pagal paskirtį.“
7.	Kaip Jūs vertinate valstybės skirtą socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus? Paaiškinkite savo išreikštą nuomonę. Jūsų manymu, kokios paramos trūksta šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus?	„Visada labai teigiamai, nes valstybė labai rūpinasi įvairiais žmonėmis... suteikdama labai geras paslaugas žmonėms, tokiems žmonėms visi keliai atviri. Valstybė labai gerai rūpinasi soc. rizikos šeimomis.“
8.	Kaip Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje yra teikiama socialinė parama šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus?	„Pradžioje visada vadovaujamės įstatymais, po to ateina pats žmogus pas mus, suteikiame jiems visą informaciją, surenkame visus dokumentus, patikriname ar jie atitinka visus reikalavimus... asmuo parašo prašymą kad jam yra reikalinga ši paslauga ir tada vyksta svarstymas ar teikti ar ne asmeniui paslaugą pagal įstatymus.“
9.	Su kokiomis problemomis susiduriate teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus? Kokia dažniausiai iškylą problema teikiant socialinę paramą?	„Problemos tai dažniausiai būna lėšų trūkumas iš valstybės, nes neužtenka turimų ir skiriamų lėšų aptarnauti visus žmones. Tai yra pagrindinė problema, tai pat asmenys nepateikia pilnai visų dokumentų, pavyzdžiui atneša jau nebe galiojančius pasus ir tada prasideda problemos įvairiausios...“
10.	Kokius kursus, seminarus, mokymus esate lankę, kurie padėjo praktiškai dirbti teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus?	„Oi labai daug, net labai esu lankiusi... m... sunku net prisiminti kokie konkrečiai buvo seminarai... kokie pavadinimai tikslūs... labai daug įvairiausių buvo ir socialinio darbo organizuojami seminarai, kaip dirbti su soc. rizikos šeimomis, psichologiniai seminarai, kompiuterinio raštingumo, kur čia buvo neseniai visiems privalomi... organizuoja tai valstybė dažniausiai tuos seminarus.“
11.	Ar susiduriate su žinių trūkumu teikiant socialinę paramą? Kokių žinių trūksta dirbant? Pagrįskite savo nuomonę.	„Su žinių trūkumu tikrai, galiu patvirtinti kad nesusiduriame, nes visada darbe vadovaujamės parengtais įstatymais, tai ir yra mūsų darbo varikliukas.“
12.	Kaip sprendžiate problemas iškilusias teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus? Kokie specialistai yra įtraukiami sprendžiant iškilusias problemas teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus?	„Vadovaujamės įstatymais todėl ir nekyla problemų. Visada stengiamės užbėgti prieš problemų atsiradimą... visada stengiamės draugiškai susitarti su žmonėmis, pateikia visada išsamiai visą informaciją kad jiems nekiltų neaiškumų.“
13.	Kokių priemonių imasi Jūsų savivaldybės ar seniūnijos vadovas sprendžiant iškilusias problemas?	„Vadovė visada stengiamės viską paaiškinti vadovaudamasi parengtais įstatymais.“
14.	Kaip Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje pakito socialinės paramos teikimas šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus per pastaruosius 5 metus? Kokios priežastys lėmė tokius/tokį pasikeitimus/pasikeitimą?	„Sakyčiau, kad padaugėjo šeimų kurioms skiriame paslaugas... tiesiog kad padaugėjo soc. rizikos šeimų dėl bedarbių, ji dažniausiai viską ir lemia visas nesėkmes žmonių.“

15.	Jūsų nuomonė/patarimai, kokių priemonių reikėtų imtis norint sumažinti valstybėje sunkiai besiverčiančių šeimų auginančių nepilnamečius vaikus gyvenimą? Kokios institucijos turėtų įsitraukti į pagalbą?	„Tiesiog man atrodo, kad anksčiau viskas buvo kitaip... buvo darbo, o dabar... reikėtų kaip anksčiau kurti daugiau darbo vietų, leisti vystytis verslui, įmonėms... padėti įmonėms, o ne žlugdyti jas, kaip šiuo metu daro valstybė.“
-----	---	---

SUBKATEGORIJOS IR INFORMANTŲ TEIGINIAI

Klausimas	Subkategorija	Potėmė	Dažnumas	Iliustruojantis teiginys
1. Kiek Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje yra užregistruotų šeimų auginančių nepilnamečius vaikus ir gaunančių socialinę paramą?	Šeimų auginančių nepilnamečius vaikus gaunančių socialinę paramą savivaldybėje ar seniūnijoje.	Šeimų auginančių nepilnamečius vaikus skaičius, kurios gauna socialinę paramą.	3	IV informantas (PV) „... 4000 maždaug gauna.“, III informantas (SK): „... per mėnesį maždaug 240.“, VI informantas (KN) „... per šį mėnesį priėmiau prašymų gauti socialinę pašalpą... maždaug apie 60 šeimų...“.
		Statistikos apie šeimų auginančių nepilnamečius vaikus skaičių, kurios gauna socialinę paramą nevedame.	1	I informantas (ŠV): „...tiksliai aš tikrai nepasakysiu... mes realiai tokios statistikos nevedame, nes mes priimame prašymus, o jei dar pradėtumėme vesti statistiką tai čia būtų... o gal va tiksliau jums pasakytų socialinio darbo skyriaus pasakytų, nes va jie su tom mokyklinėm priemonėm dirba, kaip tik jie yra socialiniai darbuotojai.“
		Šeimų auginančių nepilnamečius vaikus skaičius, kurios gauna pašalpą mokinio reikmėms įsigyti.	2	II informantas (ŠK): „... užregistruota apie 100 šeimų, kurios gauna pašalpą mokinio reikmėms įsigyti.“, IV informantas (PV) „... mokyklinės paramos kreipėsi apie 250...“
		Šeimų auginančių nepilnamečius vaikus skaičius, kurioms yra suteikta socialinė paslauga.	3	V informantas (VŽ): „...asmeniškai aš dirbu su 34 šeimomis, šiuo metu...“, VII informantas (ŠE.V): „šandiena maždaug yra 128 šeimos“, VIII informantas (AK): „...tai iš viso apie 200 šeimų šiuo metu yra sąrašė.“
2. Kokio socialinio statuso šeimos kreipiasi paramos? Kokios priežastys įtakojo didelį socialinės paramos vartotojų skaičių?	Savivaldybėje ar seniūnijoje šeimų auginančių nepilnamečius vaikus socialinis statusas.	Savivaldybėje ar seniūnijoje vyrauja bedarbės šeimos auginančios nepilnamečius vaikus.	5	I informantas (ŠV): „... bedarbiai...“, III informantas (SK): „Bedarbės daugiausia vyrauja...“, V informantas (VŽ): „Dažniausiai bedarbiai...“, VI informantas (KN): „Dažniausiai tai bedarbiai...“, VIII informantas (AK): „...bedarbės šeimos...“.
		Savivaldybėje ar seniūnijoje vyrauja vienišos mamos/tėčiai auginančios nepilnamečius vaikus.	2	I informantas (ŠV): „... vienišos mamos...“, IV informantas (PV): „daugiausiai yra vienišos mamos arba tėvai, kurie augina vaikus...“.
		Savivaldybėje ar seniūnijoje vyrauja dirbančios ne pilnu etatu šeimos	1	I informantas (ŠV): „... dirbantys ne pilnu etatu...“.

		auginančios nepilnamečius vaikus.		
		Savivaldybėje ar seniūnijoje vyrauja neįgalios šeimos auginančios nepilnamečius vaikus.	4	I informantas (ŠV): „... neįgalūs...“, III informantas (SK): „... neįgalūs...“. VII informantas (ŠE.V): „...neįgalios šeimos...“, VIII informantas (AK): „...neįgalieji... neįgalūs vaikai...“.
		Savivaldybėje ar seniūnijoje vyrauja išsiskyrusios šeimos auginančios nepilnamečius vaikus.	2	I informantas (ŠV): „Išsiskyrusios...“, II informantas (ŠK): „... išsiskyrusios.“.
		Savivaldybėje ar seniūnijoje vyrauja mažas pajamas gaunančios šeimos auginančios nepilnamečius vaikus.	1	II informantas (ŠK): „Mažas pajamas gaunančios šeimos...“.
		Savivaldybėje ar seniūnijoje vyrauja gausios nepilnos šeimos auginančios nepilnamečius vaikus.	3	II informantas (ŠK): „... gausios nepilnos šeimos...“, III informantas (SK): „... nepilnos šeimos...“, IV informantas (PV): „... yra ne pilnos šeimos...“.
		Savivaldybėje ar seniūnijoje vyrauja gausios daugiavaikės šeimos auginančios nepilnamečius vaikus.	4	II informantas (ŠK): „... gausios daugiavaikės šeimos...“, III informantas (SK): „... yra ir daugiavaikės užsiregistravusios...“, IV informantas (PV): „... daugiavaikių šeimų yra nemažai...“, VI informantas (KN): „...daugiavaikės mamos...“.
		Savivaldybėje ar seniūnijoje vyrauja darbo biržoje stovinčios šeimos auginančios nepilnamečius vaikus.	1	III informantas (ŠK): „...darbo biržoje stovintys...“.
		Savivaldybėje ar seniūnijoje vyrauja išsituokusios/nesu situokusios šeimos auginančios nepilnamečius vaikus.	3	IV informantas (PV): „...išsituokę arba nesusituokusios augina vaikus...“, VI informantas (KN): „...išsiskyrusios šeimos...“. VII informantas (ŠE.V): „...nesusituokusios auginančios vaikus šeimos...“.
		Savivaldybėje ar seniūnijoje vyrauja socialinių įgūdžių stokojančios/soc. rizikos šeimos auginančios	3	V informantas (VŽ): „... dažniausiai būna tiesiog socialinių įgūdžių stoka...“. VII informantas (ŠE.V): „...socialinės rizikos šeimos...“, VIII informantas (AK): „... kaip ir visos soc. rizikos

		nepilnamečius vaikus.		šeimos...“.
		Savivaldybėje ar seniūnijoje vyrauja priklausomybę turinčios šeimos auginančius nepilnamečius vaikus.	1	V informantas (VŽ): „...priklausomybė alkoholiui arba narkotikams.“.
	Savivaldybėje ar seniūnijoje šeimų auginančių nepilnamečius vaikus socialinio statuso atsiradimo priežastys	Nedarbo priežastis.	6	I informantas (ŠV): „...nu tai nedarbas...“, II informantas (ŠK): „... nedarbas, laikinai netekę darbo...“, III informantas (SK): „...lemia kaip ir nedarbas...“, IV informantas (PV): „... tai gali būti ir dėlto kad neteko darbo...“, VI informantas (KN): „...tai aišku, kad nedarbas...“, VIII informantas (AK): „...tai bedarbystė...“.
		Sveikatos problemos.	1	I informantas (ŠV): „... sveikatos problemos...“.
		Atlyginimų/etatų mažinimas.	4	II informantas (ŠK): „... sumažėjas atlyginimas, sumažinti etatai...“, III informantas (SK): „...sumažinti atlyginimai...“, IV informantas (PV): „... pajamos yra nepakankamos vienam šeimos nariui.“, VI informantas (KN): „... gaunamos sumos nėra kosminės.“.
		Socialinių įgūdžių stoka.	1	V informantas (VŽ): „... dažniausia būna tiesiog socialinių įgūdžių stoka...“.
14. Kaip Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje pakito socialinės paramos teikimas šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus per pastaruosius 5 metus? Kokios priežastys lėmė tokius/tokį pasikeitimus/pasikeitimą?	Šeimų auginančių nepilnamečius vaikus gaunančių socialinę paramą pokytis.	Šeimų auginančių nepilnamečius vaikus gaunančių socialinę paramą sumažėjo.	5	I informantas (ŠV): „...suinteresuota savivaldybė į mažinimą...“, II informantas (ŠK): „...per pastaruosius 3 metus sumažėjo...“, IV informantas (PV): „... yra sumažėja.“, V informantas (VŽ): „... įvyko teigiamas rezultatas, sumažėjo...“, VII informantas (ŠE.V): „...žinoma, kad pamažėjo šeimų...“.
		Šeimų auginančių nepilnamečius vaikus gaunančių socialinę paramą padidėjo.	3	III informantas (SK): „Per vienerius metus skiriamos socialinės paramos gaunančių žmonių skaičius padidėjo...“, VI informantas (KN): „Padidėjo...“, VIII informantas (AK): „Sakyčiau, kad padaugėjo šeimų kurioms skiriame paslaugas.... „
	Šeimų auginančių nepilnamečius vaikus gaunančių socialinę paramą pokyčio priežastys.	Menkas valstybės biudžetas (socialinių pašalpų mažinimas).	1	I informantas (ŠV): „... suinteresuota savivaldybė.. į mažimą... nėra pajamų.. pati savivaldybė turi savo patvirtintus biudžetus ir jeigu nėra pinigų, tai reikia kažkaip mažinti, o valstybė priima įstatymą ir tada jau savivaldybė pasitvirtina tvarkas pagal tą įstatymą ir jau turi mažinti.“.

		Valstybė priėmė griežtesnius įstatymus teikiant socialinę paramą.	2	II informantas (ŠK): „... valstybė priėmė griežtesnius įstatymus“, IV informantas (PV): „...nuo 2010 m. kai buvo tas šuolis didžiulis dėl pašalpų, kompensacijų, maitinimo dabar kadangi minimumas, darbo užmokestis pakeltas, tai dauguma šeimų nebe gauna nei socialinės pašalpos jeigu abu tarkim tėvai viršija ta sumą, tai yra sumažėja.“.
		Emigravimas į kitas valstybes.	1	II informantas (ŠK): „... dėl emigravimo...“.
		Gimstamumo mažėjimas.	1	II informantas (ŠK): „... dėl gimstamumo sumažėjimo.“.
		Bedarbystė valstybėje.	2	III informantas (SK): „...didžiausia problema yra bedarbystė.“, VI informantas (KN): „...kai dabar to darbo vis nėra, žmonės dirba pas ūkininkus, gauna mažas algas tai padidėjo šeimų skaičius, kurios gauna socialinę pašalpą.“.
		Glaudus institucijų ir asmenų bendradarbiavimas sprendžiant iškilusias problemas.	1	V informantas (VŽ): „...tiesiog žmonės daugiau bendraudami su socialiniais darbuotojais įgijo daugiau įgūdžių...“.
10. Kokius kursus, seminarus, mokymus esate lankę, kurie padėjo praktiškai dirbti teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečiams vaikams?	Kompetencijų tobulinimas teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečiams vaikams.	Streso valdymo seminarai.	1	I informantas (ŠV): „... tai streso valdymai...“.
		Konfliktų valdymo seminarai.	3	I informantas (ŠV): „... konfliktų valdymo dažniausia būna...“, II informantas (ŠK): „...konfliktų sprendimo...“, IV informantas (PV): „...kaip dirbti su socialinės rizikos grupės asmenims, kaip juos motyvuoti, paskatinti...“.
		Priklausomybių ligų seminarai.	1	II informantas (ŠK): „... priklausomybių ligų.“1
		Bendravimas ir bendradarbiavimo seminarai.	4	III informantas (SK): „... seminarai apie bendravimą su neįgaliais...“, V informantas (VŽ): „... kaip dirbti su priklausomais žmonėmis...“. VII informantas (ŠE.V): „...kaip bendrauti su soc. rizikos šeimomis...“, VIII informantas (AK): „...labai daug įvairiausių buvo ir socialinio darbo organizuojami seminarai, kaip dirbti su soc. rizikos šeimomis, psichologiniai seminarai...“
		Kompiuterinio raštingumo kursai.	2	III informantas (SK): „... kompiuterinio raštingumo kursai...“, VIII informantas (AK): „...kompiuterinio raštingumo, kur

				čia buvo neseniai visiems privalomi...“
		Paskaitos apie ekonomika.	1	VI informantas (KN): „... ir apie ekonomika buvo seminarai...“.
	Seminarų/kursų organizatoriai.	Seminarus/kursus organizuoja profsąjungos.	1	I informantas (ŠV): „...profsąjungos...“.
		Seminarus/kursus organizuoja darbovietė.	3	I informantas (ŠV): „... darbovietė organizuoja...“, IV informantas (PV): „...taip pat mūsų centras...“, VIII informantas (AK): „...organizuoja tai valstybė dažniausiai tuos seminarus.“
		Seminarus/kursus organizuoja socialinės paramos centras	2	II informantas (ŠK): „... paramos centras organizavo...“, IV informantas (PV): „...socialinės paramos centras...“.
11. Ar susiduriate su žinių trūkumu teikiant socialinę paramą? Kokių žinių trūksta dirbant? Pagrįskite savo nuomonę.	Kompetencijų trūkumas praktikoje.	Dirbant nesusiduriame su žinių trūkumu.	5	I informantas (ŠV): „Šiaip ne, nes yra įstatymai, kurie reglamentuoja ir dirbame pagal reglamentuojančius įstatymus.“, IV informantas (PV): „...Manau, kad pakanka, nes nėra labai jau daug galimybių skirimo tai ir vadovaujiesi išimčių.“, VI informantas (KN): „Ne... tikrai nesusiduriame... viskas darome kaip yra parašyta įstatyme ir viskas būna tada gerai, kokių problemų nebūna, jokių žinių trūkumo.“. ...“.
		Dirbant būna įvairiausių situacijų.	2	II informantas (ŠK): „... Noro klausimas. Visko būna... priklauso nuo situacijos.“, III informantas (SK): „Vadovaujuosi pasakymu: žinau, kad nieko nežinau. Visada juk būna kad kažko nežinome, žinių trūkumas priklauso nuo... ne tik mūsų, nes ne tik mes padarome tas problemas.“.
		Dirbant dažnai reikia atnaujinti žinias.	2	IV informantas (PV): „...dažnai aišku tenka ypač po pasikeitimų atnaujinti žinias, pasiskaityti tuos potvarkius, kurie pasikeitė.“, V informantas (VŽ): „... taip būna, kad kartais reikia kažkaip tai tiksliau, konkrečiau patikslinti žinias.“.
8. Kaip Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje yra teikiama socialinę paramą šeimai	Socialinės paramos organizavimas seniūnijoje.	Kreipimasis į miesto savivaldybę ar	4	I informantas (ŠV): „Nuo tokai žmogus pasikreipia... nu kreipiasi...“, II informantas (ŠK):

auginančiai nepilnamečius vaikus?	seniūnija.		„Pirmiausia žmogus užsiregistruoja arba paskambina telefonu, gauna lapuką su paskirtu apsilankymo laiku...“, III informantas (SK): „Užsiregistruoja internete arba telefonu, gauna registracijos lapuką su paskirtu apsilankymo laiku...“, VIII informantas (AK): „...„ateina pats žmogus pas mus...“
	Gaunamas sprendimas iš Vaiko teisių apsaugos dėl socialinės paslaugos skirimo.	2	V informantas (VŽ): „... dažniausiai gauname informaciją iš vaikų teisės apsaugos tarnybos, kad šeima yra įrašyta į socialinės rizikos apskaitą...“, VII informantas (ŠE.V): „Pirmiausia tai mes gauname raštą iš vaiko teisių apsaugos, kad tai šeimai yra apskirtą ši teikiama paslauga...“
	Darbuotojų susitikimas su šeima.	2	V informantas (VŽ): „... keliaujame pas šeimą, susipažįstame...“, VII informantas (ŠE.V): „...tada išsikviečiame šeimą, pasirašome sutartį...“
	Prašymo gauti socialinę paramą parašymas ir priėmimas.	7	I informantas (ŠV): „... paskui jo prašymas priimamas...“, II informantas (ŠK): „... parašo prašymą, kad nori gauti pašalpą...“, III informantas (SK): „... atvyksta į seniūnija, parašo prašymą, kad nori gauti pašalpą...“, IV informantas (PV): „...šėimos narių ateina, pildo prašymą...“, V informantas (VŽ): „... pasirašome reikalingus dokumentus, kad galime teikti paslaugą...“, VI informantas (KN): „Mes priimame... prašymus... duodame užpildyti prašymo formą...“, VIII informantas (AK): „...asmuo parašo prašymą kad jam yra reikalinga ši paslauga...“.
	Dokumentų tikrinimas dėl socialinės paramos gavimo.	6	II informantas (ŠK): „... duomenų bazėje (sodra, darbo birža ir t.t.) patikrinama apie gaunamos pašalpos...“, III informantas (SK): „... duomenų bazėje patikrinama apie gaunamas pašalpas...“, IV informantas (PV): „... patikrinamas „PYS“ duomenų bazėje, kur yra patikrinami duomenys ar yra registruoti biržoje, kokios pajamos...“, VI informantas (KN): „...pristato visus dokumentus, kurie yra reikalingi norint gauti paramą...“, VI informantas (KN): „... dar kartą viską patikriname ar viskas tvarkinga...“, VIII informantas (AK): „...surenkame visus dokumentus, patikriname ar jie

				atitinka visus reikalavimus...“
		Svarstymas dėl socialinės paramos teikimo.	5	I informantas (ŠV): „... svarstoma ten kokia jam parama yra reikalinga...“, III informantas (SK): „... paramos skyrius... atsiunčia informaciją apie skiriamą arba neskiriama pašalpą.“, IV informantas (PV): „... yra įvertinama paramos poreikis...“, VI informantas (KN): „... pagal įstatymą svarstome ar skirti šiai šeimai paramą ar ne...“, VIII informantas (AK): „...tada vyksta svarstymas ar teikti ar ne asmeniui paslaugą pagal įstatymus.“
		Įstatymų tvarka sprendimo priėmimas dėl socialinės paramos teikimo.	2	I informantas (ŠV): „... jau nusprendžiame, kas jam jau su išmokom turi būti priklausoma ir tada per mėnesio bėgi pagal įstatymus priimamas sprendimas ir tada skiriama parama...“, IV informantas (PV): „... priimamas sprendimas dėl kažkokios tai paramos skyrimo.“
		Informavimas apie paskirtą arba nepaskirtą socialinę paramą šeimai.	2	I informantas (ŠV): „... paskui galime informuoti kur žmogus dar gali pasikreipti, informuojam, konsultuojam.“, II informantas (ŠK): „... informuojame asmenį...“
3. Kokiais informaciniais šaltiniais yra pasinaudojama norint informuoti savivaldybės ar seniūnijos šeimas auginančius nepilnamečius vaikus apie teikiamą socialinę paramą? Jūsų nuomone, koks informacinis šaltinis yra veiksmingiausias?	Informacijos sklaida apie socialinės paramos skyrimą.	Įstatyminė bazė.	2	V informantas (VŽ): „... mes vadovaujames LR valstybės nustatytais teisiniais aktais... teikiame informaciją klientams...“, VI informantas (KN): „...priimtais valdžios įstatymais...“.
		Gaunamais raštais.	1	VII informantas (ŠE.V): „...Gaunamais išrašais... raštais iš valdžios, savivaldybės...“.
		Darbo birža.	1	VI informantas (KN): „... darbo birža informuoja bedarbius...“.
		Seniūnijoje ar seniūnijoje dirbantys asmenys.	3	I informantas (ŠV): „... žodžiu atėjus, telefonu...“, IV informantas (PV): „... seniūnijos bendruomenė...“, V informantas (VŽ): „... su kiekvienu klientu veidas į veidą, širdis į širdį...“.
		Interneto sklaida.	5	I informantas (ŠV): „... internetu...“, II informantas (ŠK): „Informacija yra pateigta mūsų tinklapyje...“, III informantas (SK): „Aišku, kaip ir visur yra interneto svetainė, kur visą informaciją galima rasti...“, IV informantas (PV): „... mūsų internetinis puslapis...“, VIII informantas (AK): „...aišku tv, toliau... žiniasklaida...“.
		Skelbimo lentos esančios savivaldybėje ar	2	II informantas (ŠK): „... mūsų skelbimų lentoje ant durų...“, III informantas (SK): „... atmintinės

		seniūnijoj.		esančios savivaldybėje ant stalų...“
		Pažįstamų informacija.	2	III informantas (SK): „... taip pat draugai informuoja, tėvai...“, VIII informantas (AK): „...kaimynai ...“.
	Veiksmingiausia informacijos sklaida apie socialinės paramos skyrimą.	Seniūnijoje ar seniūnijoje dirbantys asmenys.	5	I informantas (ŠV): „... veiksmingiausia, aišku, kai ateina žodžiu ir viską žmogui paaiškini...“, II informantas (ŠK): „... veiksmingiausia manau yra kai informaciją pateikia žodžiu, iš lūpų į lūpas.“, III informantas (SK): „... veiksmingiausia tai yra kai ateina asmuo ir mes jam viską paaiškiname...“, VI informantas (KN): „... veiksmingiausia aišku, kai ateina pas mus ir mes jiems viską aiškiai paaiškiname...“. VII informantas (ŠE.V): „...gal kai... kai ateina ir mes patys jiems viską, išsamiai paaiškiname...“.
		Interneto sklaida.	1	IV informantas (PV): „... šiai diena yra per internetą, todėl kad daug kas naudojasi internetu...“.
		Pažįstamų informacija.	1	IV informantas (PV): „... arba vieni per kitus...“.
5.Kokios socialinės paramos dažniausiai prašo skirti šeimos auginančios nepilnamečius vaikus? Kokios priežastys?	Dažniausiai prašoma socialinė parama.	Socialinė pašalpa.	2	I informantas (ŠV): „Socialinės pašalpos...“, IV informantas (PV): „... ir socialinės paramos...“.
		Socialinė paslauga.	3	V informantas (VŽ): „... paslaugos dažniausiai... informavimo, konsultavimo...“, VII informantas (ŠE.V): „...socialinių įgūdžių ugdymo paskaitos...“, VIII informantas (AK): „Dažniausiai prašo aprūpinti technine pagalba, o priežastys tai aišku, kad vaikų neįgalumas...“.
		Išmokos vaikams.	3	I informantas (ŠV): „... išmokos vaikams...“, III informantas (SK): „... dažniausiai skiriama pinigine parama (išmokos vaikui būtiniausia)...“, VI informantas (KN): „... socialinės išmokos dažniausiai prašo...“.
		Mokinio reikmėms įsigyti.	2	I informantas (ŠV): „... dar mokykliniai tai ten reikmėmis...“, IV informantas (PV): „... dažniausiai kreipiasi dėl socialinės paramos mokiniams...“.
		Mokinių nemokamas maitinimas.	3	I informantas (ŠV): „... nemokamas maitinimas...“, II informantas (ŠK): „... nemokamo maitinimo mokykloje...“, IV informantas (PV): „... dėl tų nemokamo maitinimo...“.
		Kompensacijos.	1	II informantas (ŠK): „... dažniausiai skiriama yra kompensacijos už būstą: šiltą ir šaltą vandenį, būsto šildymą...“.

4.Kokia dažniausia socialinė parama yra skiriama Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje šeimos auginančioms nepilnamečiams vaikams?	Dažniausiai skiriama socialinė parama.	Socialinė pašalpa.	3	I informantas (ŠV): „Socialinė pašalpa...“, IV informantas (PV): „...tai socialinė pašalpa...“, VI informantas (KN): „Dažniausiai skiriama yra socialinės... pašalpos.“
		Socialinės išmokos.	3	I informantas (ŠV): „... išmoka gimus vaikui, vienkartinės išmokos...“, III informantas (SK): „... išmokų vaikams...“, VI informantas (KN): „Dažniausiai skiriama yra socialinės išmokos...“.
		Kompensacijos už būstą: šiltą ir šaltą vandenį.	3	I informantas (ŠV): „...kompensacijos už šildymą...“, III informantas (SK): „Dažniausiai kompensacijos už būstą...“, IV informantas (PV): „... socialinės kompensacijos...“.
		ES maisto paketai nepasiturinčioms šeimoms.	2	I informantas (ŠV): „... maisto produktais ir skiria...“, II informantas (ŠK): „... maisto paketų daviniai...“.
		Mokinio reikmėms įsigyti.	2	II informantas (ŠK): „Mokinio reikmėms įsigyti...“, IV informantas (PV): „...tai socialinė parama mokiniams...“.
		Socialinių įgūdžių ugdymo paskaitos.	3	V informantas (VŽ): „... socialinių įgūdžių palaikymo ir ugdymo paslaugos...“, VII informantas (ŠE.V): „...socialinių įgūdžių ugdymo paskaitos soc. rizikos šeimoms.“, VIII informantas (AK): „Dažniausiai yra skiriama? Tai... socialinės paslaugos vaikams.“
6.Ar Jūsų savivaldybėje ar seniūnijoje šeimos auginančios nepilnamečiams vaikus gaunamą socialinę paramą panaudoja pagal paskirtį? Kaip yra sprendžiama problema, jei šeimą auginanti nepilnamečiams vaikus gaunamą socialinę paramą panaudoja ne pagal paskirtį?	Gaunamos socialinės paramos panaudojimas.	Gaunama socialinę paramą ne visada panaudojama pagal paskirtį.	2	I informantas (ŠV): „... ne visada aišku kaip visada...“, VI informantas (KN): „... dažnai būna, kad gautas pašalpas prageria...“.
		Gaunama socialinę paramą panaudoja pagal paskirtį.	5	II informantas (ŠK): „Dažniausiai panaudoja pagal paskirtį...“ III informantas (SK): „Žinoma, kad panaudoja pagal paskirtį, nes mes dirbame labai produktyviai...“, IV informantas (PV): „Dauguma taip...“, VII informantas (ŠE.V): „... socialinė paslauga tai jie jau anaipol turi panaudoti, nes kitaip iš jų, tėvų atims vaikus ir išveš į vaikų namus.“, VIII informantas (AK): „...dažniausiai ateina tikslinės grupės žmonės, kuriems yra reikalinga pagalba ir jie tą gaunamą paslaugą visada panaudoja pagal paskirtį.“

		Gaunama socialinę paramą nepanaudoja pagal paskirtį.	2	II informantas (ŠK): „... soc. rizikos šeimos dažnas atvejis, pavieniai kad panaudoja ne pagal paskirtį...“, V informantas (VŽ): „Mūsų seniūnijoje dauguma žmonių gaunamą socialinę paslaugą... panaudoja... pagal paskirtį...“.
	Gaunama parama panaudojama ne pagal paskirtį, problemos sprendimas.	Parama skiriama ne pinigine forma.	4	I informantas (ŠV): „... tai būna tada ne pinigine forma...“, I informantas (ŠV): „... maisto produktais. Tiesiog ta kaip ir pinigine parama yra pervedama per Maximos kortelę ir už tą kortelę gali apsipirkti parduotuvėje...“, II informantas (ŠK): „... pravedami tada pinigai į maximos kortelę ir tada asmenys perka maistą naudodami kortelę...“, IV informantas (PV): „...socialinė parama yra pervedama į socialinę maximos kortelę...“.
		Šeima yra prižiūrima/tikrinama socialinių darbuotojų.	2	I informantas (ŠV): „... yra daromi buities aktai, yra tikrinami asmenys...“, II informantas (ŠK): „...tikrina socialiniai darbuotojai, pagal reglamentuotus įstatymus, kalbasi su jais...“.
7.Kaip Jūs vertinate valstybės skirtas socialines paramas šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus? Paaiškinkite savo išreikštą nuomonę. Jūsų manymu, kokios paslaugos trūksta šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus?	Socialinės paramos vertinimas.	Skiriamos pinigines pašalpas per mažos.	2	I informantas (ŠV): „... neužtenka, ... nedidelė ta išmoka.. išmoka vaikui yra per maža...“, IV informantas (PV): „...ta parama 350 Lt. Yra tikrai labai menka tenkanti vienam šeimos nariui...“.
		Teigiamas vertinimas.	5	II informantas (ŠK): „... teigiamai vertinu, bet reikia testuoti...“, III informantas (SK): „... teigiamai vertinu, nes valstybė viską daro, kad žmogui būtų gerai...“, V informantas (VŽ): „... dažnai teikiama pagalba yra veiksminga... labai reikalinga ši paslauga...“, VI informantas (KN): „Aišku, kad teigiamai, nes jei nebūtų skiriamų socialinių pašalpų tokie žmonės... valkatautų ir neturėtų iš ko gyventi...“, VIII informantas (AK): „Visada labai teigiamai, nes valstybė labai rūpinasi įvairiais žmonėmis... suteikdama labai geras paslaugas žmonėms, tokiems žmonėms visi keliai atviri. Valstybė labai gerai rūpinasi soc. rizikos šeimomis.“.

		Neigiamas vertinimas.	1	VII informantas (ŠE.V): „...vertinu tai neigiamai šią paslaugą...“
	Socialinių paslaugų trūkumas.	Skatinimo programų trūkumas.	1	I informantas (ŠV): „...viską duoda pinigais... kažkokių tai skatinimo programų, veiklos, ten tarkim kažkur tai dalyvauti...“.
		Motyvacijoms.	2	I informantas (ŠV): „... kažkokios tai motyvacijos...“; II informantas (ŠK): „... mokyti ir konsultuoti tėvus kur ir kam reikia panaudoti gautus pinigus iš valdžios.“
		Neformalaus ugdymo.	1	II informantas (ŠK): „... vaikams daugiau būrelių, tėvams... dienos centrus kurti...“
		Socialinių įgūdžių ugdymo paskaitų.	1	VI informantas (KN): „... psichologinių paslaugų.. paskaitų apie pinigų panaudojimą pagal paskirtį...“
		Priverstinis lankymasis.	1	VII informantas (ŠE.V): „...šeimos ateina ne savo noru, joms yra prievarta paskirta, tokia paslauga. Tai koks gali būti tikimas rezultatas kai žmogus ateina ne savo noru, prievarta.“
12. Kaip sprendžiate problemas iškilusias teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečius vaikus? Kokie specialistai yra įtraukiami sprendžiant iškilusias problemas teikiant socialinę paramą šeimai auginančia nepilnamečius vaikus?	Iškilusių problemų sprendimas teikiant socialinę paramą.	Bendradarbiavimas su kitomis institucijomis	2	I informantas (ŠV): „... bendradarbiaudami su ...socialiniais darbuotojais... savivaldybė...“, VII informantas (ŠE.V): „dažniausiai tai kompleksiški... bendraujame su kolegomis dirbančiais kartu... socialinės paramos skyriumi.“
		Konsultavimas su kolegomis.	1	II informantas (ŠK): „...konsultuojamės su kolegomis...“
		Sprendžiame problemas su vedėja.	1	II informantas (ŠK): „... su savo skyriaus vedėja kalbamės ir išsakome savo problemas...“
		Kompromiso ieškojimas.	2	IV informantas (PV): „... stengiamės vis tiek priėti to bendro kompromiso... bandom šeimoms paaiškinti, kad įstatymai numato taip... visada stengiamės išvengti konfliktų...“, VI informantas (KN): „... stengiamės priimti kompromiso...“
		Tarpžinybiniai susitikimai.	1	V informantas (VŽ): „... darome tarpžinybinius susirinkimus...“
		Specialistų įtraukimas į	Socialiniai darbuotojai.	1

	sprendžiamas problemas.	Aplinkinės savivaldybės/seniūnijos.	2	I informantas (ŠV): „... su kitomis savivaldybėmis, jeigu iš kitų savivaldybių raštų ateina...“, V informantas (VŽ): „... savivaldybės ir seniūnijos...“
		Švietimo institucija.	1	IV informantas (PV): „... kreipiamės į švietimo instituciją kurią lanko vaikas...“
		Vaiko teisių inspektoriai.	1	V informantas (VŽ): „... ištraukia vaikų teisių inspektoriai...“
13. Kokių priemonių imasi Jūsų savivaldybės ar seniūnijos vadovas sprendžiant iškilusias problemas?	Vadovo veikla sprendžiant iškilusias problemas.	Bendradarbiavimas	6	I informantas (ŠV): „... sprendžia bendradarbiaudami...“, IV informantas (PV): „... seniūnė labai aktyviai dalyvauja tiek bendruomenės gyvenime...“, V informantas (VŽ): „... šiaip mūsų vedėja visada ištraukia į pagalbą, ji mums visada pagelbsti...“, VI informantas (KN): „... jis visada mums padeda, kai žmonės kreipiasi pagalbos...“, VII informantas (ŠE.V): „... Visada kartu sprendžiame, kai iškyla problema... einame kalbamės, tarėmės ką daryti šioje problemoje...“, VIII informantas (AK): „... Vadovė visada stengiamės viską paaiškinti vadovaudamasi parengtais įstatymais...“
		Organizuojami susirinkimai.	2	II informantas (ŠK): „... skyriaus vedėja kviečia kiekvieną mėnesį į susirinkimą kur būna einamieji klausimai aptariami...“, IV informantas (PV): „... tarpžinybiniuose susirinkimuose tikrai žino bėdas...“
		Priemonių aprūpinimas.	2	IV informantas (PV): „... padeda tiek transportu, tiek geru savo žodžiu...“, VI informantas (KN): „... teikia autobusiuką kai reikia nuvažiuoti kai kur, pas šeimas...“
9. Su kokiais problemomis susiduriate teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečiams vaikams? Kokia dažniausiai iškyla problema teikiant socialinę paramą?	Problemos teikiant socialinę paramą šeimoms auginančioms nepilnamečiams vaikams.	Negaliojantys dokumentai.	1	I informantas (ŠV): „... būna pavyzdžiui, negaliojantys dokumentai, nesusitvarkę...“
		Neteisinga pateikiama informacija.	4	I informantas (ŠV): „... na pavyzdžiui neteisinga informaciją... turi šeima, ar sugyventini, nuslepia ir nepasako ir tada turi grąžinti paramą gautą...“, IV informantas (PV): „... pasitaiko tokių atvejų, kad šeimos nepasako iš tikro kokia yra jų finansinė situacija, tarkim jie nesako kur dirba...“, VII informantas (ŠE.V): „... meluoja apie susiradusi darbą...“, VIII informantas (AK): „... tai pat asmenys nepateikia pilnai visų dokumentų, pavyzdžiui atneša jau nebe galiojančius pasus ir tada prasideda problemos“

				įvairiausias...“.
		Lėšų trūkumas teikiant paramą/paslaugą.	1	VIII informantas (AK): „Problemos tai dažniausiai būna lėšų trūkumas iš valstybės, nes neužtenka turimų ir skiriamų lėšų aptarnauti visus žmones...“
		Kliento atsisakymas bendradarbiauti.	2	V informantas (VŽ): „... būna, kad šeimos nesutinka, atsisako bendradarbiauti kartu...“, VII informantas (ŠE.V): „...visko būna... dažniausiai nenori bendrauti šeimos...“
		Netinkamos darbo sąlygos.	1	II informantas (ŠK): „... kabinetai, aišku, labai maži, dirbame po du viename kabinete...“
		Priemonių trūkumas darbe.	1	II informantas (ŠK): „... seni kompiuteriai, vos dirba, būna kad išsijungia...“
		Darbo užmokestis menkas.	1	II informantas (ŠK): „... maži atlyginimai mokami...“
	Dažniausios problemos teikiant socialinę paramą šeimos auginančioms nepilnamečiams vaikams.	Klientų nesilaikymas priimtu reikalavimų.	1	III informantas (SK): „...dažniausiai būna, kad asmenys ateina neužsiregistravę ir tada pradeda keiktis...“
16.Ar Jūsų įstaigoje yra pasinaudojama el. valdžios vartų sistema?	El valdžios vartų sistemos panaudojimas darbe.	El. valdžios vartų sistemos nenaudojame darbo metu.	2	II informantas (ŠK): „O kas tai yra?... pas mus to nenaudoja, nes pas mus daugiau yra vyresnio amžiaus žmonių ir kaime mažai kas turi kompiuterius ir internetą.“, IV informantas (PV): „...savo darbe, ne mes nenaudojame, bet naudoja seniūnija, kai tikrina žmogaus deklaruota vietą... galima išvengti... problemų...“.
15.Jūsų nuomonė/patarimai, kokių priemonių reiktų imtis norint sumažinti valstybėje sunkiai besiverčiančių šeimų auginančių nepilnamečius vaikus gyvenimą? Kokios institucijos turėtų įsitraukti į pagalbą?	Patarimai padedantys išvengti problemų teikiant socialinę paramą/paslaugą šeimoms auginančioms nepilnamečiams vaikams.	Daugiau dėmesio skirti bendravimui tiesiogiai su žmogumi. (paskatinimai)	2	III informantas (SK): „Galbūt reiktų daugiau organizuoti prevencinių paskaitų, kur būtų kalbama apie lėšų paskirstymą pagal paskirtį...“, IV informantas (PV): „...turėtų būti kažkoks paskatinimas žmogui nors puse metų, kad susirado darbą ir tikslingas tas toks panaudojimas...“
		Griežtesnės sąlygos nustatančios skirti socialinę paramą/paslaugą.	2	II informantas (ŠK): „Testuoti turto vertinimą...“, VII informantas (ŠE.V): „...keisti išmokų skyrimą, sugriežtinti, nes daug šeimų ir gyvena vien iš to, nes jiems yra pravartu neiti dirbti gauti pašalpą...“
		Spartesnio dokumentų tvarkymo.	1	I informantas (ŠV): „...kad savivaldybėse ir panašiai viskas yra raštais, raštais, raštais remiasi, užklausomis vadovaujamosi kol jos ateis, o žmogui reikia dabar ir čia išspręsti problemą...“
		Organizacijų suinteresuotų	1	I informantas (ŠV): „... tada gal kažkokių tai įstaigų, organizacijų

		žmogaus gerovei.		trūksta, kurios būtų suinteresuotos į žmogų, kad jiems padėti.... nes vienas socialinis darbuotojas gauna kokių, 90 šeimų... vienas juk negali socialinis darbuotojas susitvarkyti, išspręsti visų problemų...“
		Įstatymų koregavimas.	3	I informantas (ŠV): „... kad koreguoti įstatymus, tai jie tikrai yra koreguojami dabar dažnai gan, bet ne naudai į žmogų, žiūri kad pavyzdžiui mažai pinigų ir kad dar mažintų juos, o ne kad dar padėtų žmogui...“ , IV informantas (PV): „... tarkim jei tėvai ilga laiką buvo bedarbei ir įsidarbiną ir greitai atima tą gaunamą pašalpą, visas tas socialinės pašalpas...“ , VII informantas (ŠE.V): „...Manau, kad turi būti numatyti skirtingi planai kiekvienai šeimai konkretūs... tikslūs planai...“
		Nevyriausybinių organizacijų įsitraukimas.	1	I informantas (ŠV): „...gal dar nevyriausybinių organizacijos turėtų įsitraukti į pagalbą...“
		Glaudesnis bendradarbiavimas su kitomis vyriausybėmis institucijomis.	2	I informantas (ŠV): „...na įvairios ir kalėjimo departamentas galėtų glaudžiau bendradarbiauti, ir darbo biržos, na visos, visos, kad susietų... nes žodžiu kokia birža žino savo darbą, o mūsų niuansų nežino ir tada gali neteisingai... kad daugiau tas glaudesnis tarp įstaigų bendradarbiavimas būtų.“ , III informantas (SK): „...niekas netikrina kiek gauna šeimos pajamų, kai turi išsiėmusios patentą.“
		Darbo vietų kūrimas.	3	II informantas (ŠK): „...Įdarbinti žmonės kuo greičiau, kad valstybei mažiau reikėtų mokėti pašalpų...“ , VI informantas (KN): „...Reikia kuo daugiau skirti darbo vietų, tai turi valstybė daryti, nes jei nieko nedarys tai visos jaunos šeimos išvažiuos į Airiją...“ , VIII informantas (AK): „Tiesiog man atrodo, kad anksčiau viskas buvo kitaip... buvo darbo, o dabar... reikėtų kaip anksčiau kurti daugiau darbo vietų, leisti vystyti verslui, įmonėms... padėti įmonėms, o ne žlugdyti jas, kaip šiuo metu daro valstybė.“
		Darbuotojų paskatinimas.	1	V informantas (VŽ): „...toliau vystyti socialinio darbo veikla, toliau skatinti socialinius darbuotojus dirbti šį darbą, nenumoti rankos nuo socialinės rizikos šeimų...“
		Valstybės	1	V informantas (VŽ): „...didinti

		tarnautojų/socialinių darbuotojų skaičiaus didinimas (etatų steigimas)		socialinių darbuotojų skaičių šioje srityje.... todėl kad kuo daugiau bus socialinių darbuotojų, tuo bus geresnė kokybė dirbant su tokiomis šeimomis...”
--	--	--	--	--